Sulpitij Veru
lani grãmatice cõ
pendiuz perutile q̃z
emendatissime ꝛ sũ
ma cũ diligentia
Impressuz.

Et quocunq; manus huc tibi lumen eat
Nec socium torue aspicias ue quod ederit ille
Aduertas: gestus inspice sepe tuos
Pocula cum sumes tergat tibi mappa labella
Si terges manibus non mihi charus eris
Vna manus sumat pateram ni hanc iactet in hostem
Theseus aut beli sint monumenta patris
Ast hanc si binis manibus captabis: id apte
Efficies digitis uascula sume tribus
Et teneas oculos: nec supra pocula fare
Plena aliquo uita sit tibi bucca cibo
Deme merum ciatho multum ne forte supersit
Quod nolit socius sumere sponte tuus
Qui sapit extinguet multo cum fonte falernum
Et parco limpham diluet ille meo
Non facias binos haustus nec fessus an heles
Sibila nec labiis stridula prome tuis
Nec cito sorbebis uelut oui lutea grati
Nec nimium tarda fuge phalerna mora
Vnicum ad summum tu binaue pocula sumes
Hunc numerum excedens iam mihi potus eris
Fac uideas quodcunq; bibes modicumq; pitissa
Crather siue calix det tibi uina breuis
Os quoq; tergebis semper post pocula: palmas
Ablue cum mensam deseris atq; labra
Inflectensq; genu: iungens quoq; brachia prosit
Dicito sed tolles ordine queq; suo. Finis.

Clarissimo uiro Falconi Sinibaldo Patricio Romano pthonotario apostolico apostolicicq; Fisci custodi Sulpitius Verulanus Sal.

SEcūdum horum librorꝝ editionem eo tibi dicare constitui sapiētissime Falco ꝙ mirifice me delectauit tua illa cura & pietas qua in instituēdis domesticis uteris. Qui qdē uel hoc uno fœlices appellare possunt ꝙ apud te sibi uiuere cōtigit. In fratris enim filio

paternũ: in famulos uelut patrui animũ geris. Vt habeat igit̃ pietas talis quo nõ mõ eos q tibi cariſſime ſunt ad lr̃as excitet: ſed ẽt ꝙ Romanis & exteris tradere: q̃plurimoſq; (ut tuus eſt mos) ualeat ꝓmereri. Letus accipe munuſculũ qd' offerimus. Sed utinã (ut ferit p̃ſertim lucido in p̃ñtia ſatiſfactũ) ſic haberemus dignũ aliqd Franciſco eius fratri poſſes ſubminiſtrar̃. De quo qd tibi nũc dicã: ꝑfecto quũ eius acumen: quom ferues ſtudiũ tã in nr̃a oratoria q̃ in iuris facultate ꝑcipiẽda quom animi cãdorẽ quũ deniq; ſc̃õs mores inſpicio illud auſi de eo qd'. Naſice aſcribit̃ iudicare. Eum eloquẽtia primũ iuris ſciẽtia conſultiſſimũ ingenio uero ſapiẽtiſſimum fore. Sed ſpero me opportune meditatuꝝ ꝙ huic etiã aliquãdo ſis traditurus. Vale.

Bar. Platine uiri Clariſſimi epigrãma.

Qui uis ad lætam pueros perducere frugem
Illos Sulpitii lactea uerba doce
Quæ ſunt de ueterum libris decerpta probabis
Iudicioq; noui uera reperta chori.
Franget in his audax gemitum perſepe malignum
Tentarit nobile ledere ſi quis opus.

Pomponii leti tetraſticum.

Noſtra palemonias: non optant ſecula chartas
Quum legitis culti munera Sulpitii
Hic breuis arte labor: iuuenes iam pandite uela
Sulcabit tuto flamine linter aquas.

Martini philetici carmen.

Quiſquis es & doctus fieri ſermone latino
Multaq; ſub paruo codice noſce cupis
Sulpitii præcepta legas artiſq; libellos
Et uia fac laudis prima ſit iſta tue
Quicquid grãmatici per mille uolumina quondam
Scripſerunt ueteres. hoc breue monſtrat opus.

Eiuſdem diſtichum.

Dogmata Sulpitii toto celebrentur in orbe
Atq; ſit in precio docta minerua ſuo.

Finis.

Species/genus/numerus/figura/ & casus:
Nominum aliud proprium aliud appellatiuum.
Proprium nomen est quod naturaliter uniuscuiusq; priuatam substantiam & qualitatem significat.
Propriorum nominum quattuor sunt species:prenomen/nomē cognomen/ & agnomen.
Prenomen est quod præponitur nomini differentiae uel amicitiæ causa:ut Quintus Aulus Titus.
Nomen est proprie uniuscuiusq; suum:ut Cecilius.
Cognomen est cognationis nomen: ut Scipio.
Agnomen est quod ab aliquo euentu imponitur: ut Numidicus Torquatus Aphricanus.
Appellatiuum est quod naturaliter cōmune est multorum: quos eadem substantia siue qualitas siue quantitas generalis & specialis iūgit. Generalis ut animal corpus. Specialis ut homo lapis.
Species est qua cognoscitur primitiuum a deriuatiuo.
Species noīum duæ sunt primitiua ut mons/deriuatiua ut mōtanus
Nominū aliud adiectiuū aliud substantiuū. Substantiuū nomen est cui ꝑponitᷣ unū articulare tātum ut hic poeta:uel ad summū: ut hic & haec hō. Adiectiuū nomē est cui ꝑponuntᷣ tria articularia uel coniuncta uł diuisa. Cōiuncta ut hic & hec & hoc fœlix. Diuisa ut hic & hec omnis & hoc omne. Est etiā illud quod uariatur per tres diuersas uoces uoces:ut bonus bona bouum. Adiectiuorum tres sunt species. Alia enim perfecta sunt uoce constructiōe & significatiōe:ut felix & albus alba albū. Alia in uoce deficiunt ut pauper. Alia in significatione: ut omnis nullus quis & cætera quæ imperfecta dicuntur.
Cōmunes ꝓprioꝝ appellatiuorumq; species:ut censet Pris. hæ sunt.
Corporale quod corpus significat ut lapis.
Incorporale quod primum in corporeum:ut anima uirtus.
Ononimum quod una uoce diuersa significat: ut nepos.
Sinōimū qdᷣ cū diuersū sit uoce idē significat:ut ensis gladiꝰ mucro.
Appellatiuorum propriæ species sunt decem & octo.
Adiectiuum est quod adiicitur propriis uel appellatiuis & significat

laudem uel uituperationem uel medium uel accidens unicuiq;.
Ad aliquid nomen est quod sine intellectu illius ad quod dicitur ꝓferri non potest: ut pater filius.
Quasi ad aliquid est quod cum significet aliquid contrarium aut adherens tamē ēt illud significat ex quo accipit denoīationē: ut dies nox.
Gentile quod gentem significat: ut græcus.
Patrium quod a patria sumitur ut romanus.
Interrogatiuum quod cum interrogatione profertur: ut qualis.
Infinitum quod incertum quid significat: ut quis.
Relatiuum quod refert aliquid: ut alius.
Collectiuum quod in singulari multitudinē significat: ut populus.
Diuiduum quod a duobus uel pluribus ad singulos refertur: uel ad plures in numero pari: ut uterq; bini terni.
Factiuum est quod a proprietate sonorum impositum est per imitationem: ut tintinabulum turtur.
Generale quod in species diuidi potest: ut animal.
Speciale quod a genere diuiditur ut homo.
Ordinale quod ordinem significat: ut primus.
Numerale quod numerum demonstrat ut duo.
Absolutum quod per se plenum est.
Temporale quod tempus ostendit: ut mensis.
Locale quod locum aut spacium indicat: ut longinquus.
Species deriuatiuoꝝ sunt hæ. Patronymicū/possessiuū/cōpatiuū/superlatiuū/diminutiuū/& denoīatiuū/uerbale/ꝑticipale & aduerbiale.
Ex his (quia reliqua suo loco dicemus) nunc hæc nosse sit satis.
Possessiuū ē qd' cū gtō ꝑticipale significat aliquid ex his q̄ possident.
Diminutiuū est qd' diminutionē sui primitiui absolute demōstrat.
Denominatiuū est generaľr omne quod a primitiuo noīe deriuat'.
Verbale quod a uerbo: ut amator.
Participale quod a participiis: ut amandus.
Aduerbiale quod ab aduerbio: ut crastinus.
Genus & discretio sexus.
Genera nominum sunt septem. Masculinū ut hic poeta/Fœmininū

ut hæc musa/ Neutrum ut hoc scamnum/ Commune ut hic & hæc homo/Omne ut hic & hæc & hoc fœlix/Promiscuum ut hic passer/ Incertum ut hic aut hæc dies. Articularia secundum genera & numeros ab hic hæc hoc pronomine sumimus.
Articulare est uox sequentem casum & numerum indicans.
O & heus aduerbia sunt & præponuntur omnibus uocatiuis.
Numerus est dictionis forma q̃ discretionẽ quãtitatis facere potest.
Numeri in omni pte oratiõis declinabili duo sunt/singularis & pluralis: singularis ut homo pluralis ut homines.
Figuræ nominum sunt tres: simplex ut animus: composita ut magnanimus: decomposita ut magnanimitas.
Casus ẽ declinatio nois uel aliaꝝ casualiũ dictionũ q̃ fit maxīe ĩ fine.
Casus sunt sex. Noĩatiuus qui & rectus. Gtũs qui & patrius & possessiuus. Datiuus qui & cõmendatiuus. Actũs qui & causatiuus. Vocatiuus qui & salutarius. Ablatiuus q & cõparatiuus & latiuus dicit᷑.
Ex his unus est rectus uidelicet nominatiuus.
Obliqui sunt quattuor/Genitiuus/Datiuus/Accusatiuus/ & Ablatiuus. Vocatiuus uero est per se uocandi casus.
Declinatio est inflexio nois. Sunt aũt declinatiões nominũ quinqꝫ. Prima q̃ facit gtm̃ in æ diphtongõ ut poeta poetæ. Secũda in i ut dominus domini. Tertia in is ut pater patris. Quarta in us uł i u ut uisus uisus/cornu & cornu. Quinta in ei diuisas syllabas ut dies diei.

Erbũ est pars oratiõis cũ tẽporibus & modis sine casu actionis uel passionis/uel utriusqꝫ uel neutrius significatiuũ. Genera uerboꝝ sunt qnqꝫ/ actiuũ/passiuũ/neutrũ/cõe/ & deponẽs. Tẽpora uerboꝝ sunt tria/pñs/p̃teritũ/& futuꝝ: sed p̃teritum rursus diuidit᷑ in tria/in p̃teritũ iperfectũ/in p̃teritũ pfectũ/& ĩ p̃teritũ plusq̃ pfectũ. Presens tẽpus ꝓprie dicit᷑ cuius pars p̃teriit pars futura est: ut docet Prisci. Quod fallit in uerbis substãtiuis & uocatiuis.
Modus ẽ diuersa incliatio animĩ uarios eius affectus demõstrãs. Modi uerboꝝ sunt quinqꝫ. Indicatiuus q & diffinitiuus dicit᷑. Imperatiuus qui & paratiuus dicit᷑. Optatiuus q & desideratiuus. Subũctiuꝰ qui & coniunctiuus. Infinitiuus qui & infinitus. Species sunt duæ

Primitiua ut amo/deriuatiua ut amaturio. Figuræ sunt tres/simplex ut taceo/composita ut conticeo/decomposita ut conticesco. Coniugatio est consequens uerborum declinatio. Coniugationes uerborum sunt quattuor. Prima quæ in secunda persona præsentis indicatiui modi habet a ante s & ante ris: ut amo amas & amor amaris. Secunda q̄ habet e ante s & ris: ut doceo doces & doceor doceris. Tertia q̄ habet i ante s & ante ris: ut lego legis & legor legeris. Quarta q̄ habet i pduct̄a ante s & ante ris: ut audio audis & audior audiris Verba quæ coniugationes non sequuntur appellantur anormala. ut sum uolo fero & edo.

Persone in uerbo sunt tres: Prima ut amo. Secunda ut amas. Tertia ut amat: & similiter in plurali.

Prima persona ideo pponit̃ aliis quia ipsa loquit̃ & p eam ostendit̃ Secunda ad quam loquitur: & tertia de qua loquitur.

Numeri sunt duo. Singularis ut amo/ pluralis ut amamus.

De participio.

PArticipiū est pars orōnis q̄ a uerbo accipit̃ a quo deriuatur: genus & casum habet ad similitudinē noīs & accidētia uerbi absq; discretiōe psonarum & modorum. Genera pticipiorum sunt quattuor/masculinū ut amatus/fœmininū ut amata/neutrū ut amatū/omne ut hic & hæc & hoc amās. Casus sunt sex ut ī noīe. Tēpora pticipiorum sunt tria/psens cū impfecto ut amās/pfectū cū plusq̄ pfecto ut amatus/futurum ut amaturus & amādus. Figuræ participiorum duæ sunt/simplex ut legēs/cōposita ut plegens. Participia decli nant̃ ut noīa pter pauca quæ descēdūt a uerbis quartæ cōiugationis in eo definentibus quoniam mutant duas primas uocales in eu: ut iens euntis quiens queuntis.

De pronomine.

PRonomen est pars orationis quæ pro nomine pprio uniuscuiusq; rei accipitur personasq; finitas recipit.

Genera sunt quinq;/masculinum ut hic/Fœmininū ut hæc neutrum ut hoc/commune ut nostras/omne ut ego & tu.

Figuræ sunt duæ/simplex ut is/composita ut idem: quod componitur ex is & demum: solum identidem decompositæ figuræ est.

Personæ sunt tres/prima ut ego/secunda ut tu/tertia ut ille. Ideo prima & secūda persona unica tm̄ pronomina habēt quia nō egent diuersis uocibus quoniā semper p̄sentes inter se sunt & demōstratiue. Tertia uero p̄sona ideo habet plura pronomina quia modo demonstrat:ut hic modo refert ut ipse:modo p̄sens est & uicina ut iste:modo absens est:& longe posita ut ille. Si enim super omnes alias p̄tes orationis finit personas pronomē rectissime tertiarum quoq; personarum differētia distincte p̄fertur quæ plurimas habet diuersitates. Pronomina nō sumunt articularia in declinatiōe:sed nostras & uestras nō tanquam pronomina assumpserunt sed quia sequuntur declinationē nominum tertiæ declinationis. Ego & tu ideo genera habuere cōfusa quia cum demōstratiua sint secum genera ostendunt. Modi declinatiōis p̄noīum sunt quattuor:primus cōtinet tria p̄nomina/ego tu sui:secūdus quinq;/ille ipse iste hic & is: tertius quinq; meus tuus suus noster & uester:quart⁹ uero duo/ nostras & uestras. Pronoīa primi & secūdi modi sunt primitiua:reliqua uero deriuatiua. Ipse ipsa ipsum ideo nō facit ipsud in neutrali uoce sicut istud & illud: quia quōdā ueteres dicebāt ipsus ipsa ipsuȝ.

De p̄positiōe.

P Ræpositio est pars orationis indeclinabilis quæ præponit̄ aliis partibus oratiōis per appositionē:ut coram deo/per cōpositionem ut indoctus.

De aduerbio.

ADuerbium est pars orationis indeclinabilis quæ adiecta uerbo significationem eius explanat atq; implet. Species sunt duæ/primitiua ut clam/deriuatiua ut clanculum. Significationes sunt multæ:ut quantitatis temporis qualitatis & similia. Figuræ sunt tres:simplex ut diu:composita ut interdiu: decomposita ut imprudenter.

Dr interiectione.

INteriectio est pars orationis indeclinabilis quae mētis affectum significans interiacet aliis partibus orationis. Interiectioni accidit significatio tantum.

De coniūctione.

COniunctio est pars orationis indeclinabilis coniunctiua aliarum partium orationis. Coniunctioni accidūt tria/potestas/figura/& ordo. Potestas est uis qua coniūgit/appro-

bat affirmat continuat & similia peragit. Figuræ sunt duæ/ simplex
ut et/composita ut etenim. Ordines coniunctionū sunt tres/ præpo-
sitiuus/suppositiuus/ & coniunctiuus. FINIS.

Ioānis Sulpitii Verulani de moribus puerorum/carmen iuuenile.

Quos decet in mensa mores seruare docemus
Virtuti ut studeas litterulisqꝫ simul
Quæ prius ut moneo miti puer indole serua
Preqꝫ tuis oculi hæc mea iussa tene
Sit sine labe toga & facies sit lauta manusqꝫ
Stiria nec naso pendeat ulla tuo
Et nihil emineant & sint sine sordibus ungues
Sit coma: sit turpi calceus absqꝫ luto
Linguaqꝫ non rigeat: careant rubigine dentes
Et pudeat palam te fricuisse caput.
Exprimere & pulices scabiemqꝫ urgere nocentem
Ne te surdidulum qui uidet ista uocet
Seu spuis aut mungis nares nuta sue memento
Post tua concussum uertere terga caput
Mucorem haud tangas digitis sputumue resorbes
Panniculo nasum mungere nempe decet
Et ructare caue quin ora interga reflectas
Stringe os & crepitum coge tenere nates
Munditieqꝫ tibi placeant: medio quoqꝫ cultu
Vtere ne turpis uel uideare leuis
Ne maledicta refer ne promas turpia dictu
Et stomachosa quidem dicere turpe tibi
Moribus urbanis curato preditus esse
Parce gula turpi luxuriamqꝫ fuge
Parce & auaritiæ bilem frenare memento
Inuidulus tumidus non odiosus eris
Desidiam fugies atqꝫ ocia turpia pelle
Et ludi turpes sint procul atqꝫ uiri
Fidus sis: audensqꝫ bonis temerarius esse

Despice:non audax sis timidusq; nimis
Nec penitus mutum nec te decet esse loquacem
Conuenit ille thoro:conuenit ille foro
Et mansuetus eris rectum te lectus habebit
Detege nec socium nec tua membra moue
Nec sis difficilis nimium nec credulus esto
Dedecus & metues reuerere probos
Futilis & mendax nunq̃ nimiumue seuerus
Esto:sed comem munificumq; uelim
Sis pius atq; coles superos uenerare parentes
Et noceas nulli surripiasq; nihil
Nec sis uinosus quamuis potasse Cathonem
Fama refert:fugias sumere uina mera
Non sis derisor non somniculosus iniquis
Non iudex nec tu testis iniquus eris
Omnibus in rebus studeas precor esse modestus
Sis auidus laudis sit tibi cura boni
Sic bene moratum laudabimus atq; colemus
Sic & honorus eris sic eris ipse grauis
Nunc faciles aures animum quoq; præbe serenum
Morigerare mihi mollia iussa dabo
Non sum qui laudem summo te accumbere mane
Iudice conueniens me dabit hora cibum
Nec uos ante focum cœnas producito longas
Hæc faciet caupo qui sapit ista fugit
Sterne thoros nitidelautosq; appone quadrantes
Atq; salam:& cererem flumina uina dapes
Te uitare uelim:cupidus ne ut lucro sonoras
Contractes fauces mandere rite iuuet
Et licet antiqui cubuissent pectore prono
Te colla hæc ætas recta tenere iubet
Et finito mense cubitis herere potentes
Tu tantum faciles pone repone manus

Tuq; puer iubeo ſedeas uel raro uel aſtans.
Pocula miſce celer pone ue tolle dapes
Iuraq; conuiuas ſuper importare miniſter
Effuge: nam turpis ſæpe fit inde toga
Q uodq; iubebit hærus facilis ſemperq; ſubito
Q uemq; tibi dederit tu tibi ſume locum
Q uodq; uir egregius pauido tibi porriget illud
Sume libens grates aptaq; uerba refer
Eſto tribus digitis magnos nec ſumito morſus
Nec duplices offas mandere utrinq; iuuet
Dapſilis & largus ſemper blandeq; ſodali
Impartire tuo pauperibuſq; dapes
Nec uos obſcenos laudabimus aut comedones
Eſſe decet uiuas uiuere non ut edas
Namq; cibus nimius capiti ſtomachoq; nocebit
Corporis hic uires ingeniiq; rapit
Gauſape non macules aut pectora nec tibi mentum
Stillet: ſitq; tibi ne manus uncta caue
Sæpe ora ac digitos mappa ſiccabis adapta
In quadra faciet non tua palma moram
Q uod tibi uicinum fuerit tu ſume ſodali
Cede tuo: referet dum tamen illa manum
Dumq; in fruſtra ſecat caueas ſumpſiſſe reciſa
Lurco legit dulces abſq; pudore bolos
Non manibus gremio immiſſis tibi uellicet unguis
Q uod ſumes: reſidens non agitato pedes
Incidaſq; prius q̄ dens contundat offellam
Tingantur rurſus ne tibi morſa caue
Nec linguas digitos nec rodas turpiter oſſa
Aſt ea cultello radere rite potes
Siue ſuper menſam cortex cumuletur: & ipſa
Oſſa: uel in pateram pre pedibuſue iace
Nec tanq̄ ficos tenta nec delege fruſtra,

¶ Ioānis sulpitii Verulani de arte grāmatica opusculū cōpēdiosu

Fundamenta cupis latinæ qui noscere linguæ.
Artibus ut doctis inuigilare queas
Hac iter est: te calle breui paruoq; labore
Perducam: fausto sydere carpe uiam
Nomina per casum nam te uariare docebo
Hinc sibi quod seruent nomina quæq; genus
Post hæc de uerbis & formis pauca locutus.
Præteritis tradam iuncta supina suis
Postremo uerbis deceat te iungere casus
Construere & partes sedere quasq; suo
Ergo age ut ad letam uenias puer optime frugem
Sulpitii discas hæc monumenta tui.

De nominatiuo primæ declinationis.

PRimæ declinationis noīa siue latina græca aut in a aut ī as aut in es habent singulares ntōs in a terminata tā masculīa q̄ fœminina q̄ cōmunia sunt: ut hic poeta hic scriba/ hæc Roma hæc musa/hic & hæc aduena. Ex neutris quibus ſm hāc declinationem uetustissimi utebant᷑ solum polenta/ut Ouidius testimonio/infra docebimus in usu remāsit: nam secundū tertiā declinationem nō uariat᷑ in as uel in es græca sunt tantum & masculina: ut hic Aeneas hic Anchises.

De genitiuo & datiuo.

GEnitiui & datiui in æ diphtongon finiunt᷑: ut huius poetæ ueteres tñ genitiuos fœmininoꝝ in æ desinentiū plerūq; in as more græco terminauerūt: ut huius familiæ: & familias & in ai/ut aulai pro aulæ & pictai pro pictæ.

De accusatiuo.

Acc̄i in am desinūt: ut hūc poetā hāc musam. Vc̄i & ablatiui in a: ut o poeta ab hoc poeta: illa uero ꝓpria græca in as & in a/ etiā in an finiūt ac̄ōs: ut hūc æneā & ænean hāc eginā & eginan. Alia græca ī es ac̄ōs in en emittūt: ut anchisen. Vc̄ōs aūt & abltōs in e ut o anchisē ab hoc anchise: interdū etiā in a q̄d olim anchisa: etiā in ntō dicebāt/ut docet Quintilianus. Barbara ꝓpria in am aut nō uariat᷑: ut balaham/aut solūmodo in genitiuo & datiuo: ut hic Adam huius adæ huic adæ relig

casus noiatiuo similes sunt. De nominatiuis & uocatiis pluralib9.

HVius declinationis plurales nominatiui & uocatiui in ae diph tongon desinunt: ut hi poetae o poetae De genitiuis.

Genitiui in arum: ut horum poetarum: nisi in um per sincopam cō posita & deriuata nomina proferant': ut grauigenū & grauigenarū dardanidū & dardanidaꝝ: nam musum & poetū & filia nō dicimus Datiui & ablatiui in is exeunt: ut his poetis ab his poetis: pauca tñ in abus hos casus habēt: ut diabus filiabus equabus feminabus liberta bus duabus & ambabus: & uix plura q̄uis antiq dextrabus & eabus dixerunt. Et falsum est illud: quod omnia fœminina que a masculinis in us neutro carentibus transformantur in abus hos habeant ca sus. Nam/ut inquit Valla/duabus priuignabus genitabus asinabus iuuencabus ceruabus lupabus ursabus libertinabus patronabus cō cubinabus seruabus famulabus dominabus animabus: nō dicimus sociabus uero apud Floram legimus asinabus apud Priscianus.

Accusatiui in as emittuntur: ut hos poetas.

De recto singulari secundæ declinationis.

SEcūdæ declinationis nominū sex modis terminantur singulares nominatiui aut enim in um desinūt ut templū/ aut in er ut caper/aut in ir ut uir/aut in ur ut satur/aut i us ut Virgilius/aut i eus diphtongon græcorum tantum ut thideus orpheus: inuenimus etiā in os græca terminata ut hæc lesbos hoc chaos: & i on neutra ut hoc ilion hoc epitheon. De genitiuis.

Genitiui in i longū desinūt ut tēplū tēpli: sed in qbusdā sunt ptes in qbusdā una syllaba abundāt nā paucioꝝ syllabaꝝ q̄ noiatiui sunt esse nō possunt. Vñ in his genitiuis quos poetæ minores noiatiuis pferūt fit subtractio lrē ultime p apocopē: ut peculi p peculii. Oēs igit' gti huius declinatiōis una syllaba rectos supant: ut uir uiri satur saturi: thideus thidei: exceptis q ueniūt a noiatiuis in us & in um q̄ pares sunt: ut uirgilius uirgilii tēplū tēpli. Et q̄ formant' a ntis in er habēti bus fœmininū in a ut niger nigri nigra: ex his excipimus q̄ s uel sp uel n añ r syllabā hñt ut miser miseri prosper psperi tener teneri. & a fero uel gero cōposita ut armifer armiferi armiger armigeri: demit' etiam

puer

puer pueri liber liberi/qd'bachũ & ingeniũ significat: nã liber in omnibus aliis significationibus libri facit/adulter adulteri/socer soceri/lacer laceri/liber liberi penultima ꝓducta. Item & eius cõpositum celtiber celtiberi/presbyter presbyteri/mulciber mulciberi & mulciberis/dexter dexteri & dextri/asper asperi & aspri sed asperi quando est proprium.

De datiuis & ablatiuis.

Datiui & ablatiui formant a gtis in o uerso: ut Virgilii uirgilio/templi tẽplo/thidei thideo. Græca aũt illa in eũs gtõs ĩ ei uľ ĩ eos & in eo more attico ẽt hñt & dtõs in i: ut orpheus huius orphei uel orpheo uel orpheos dtõ huic orphi. Virgilius in buccolicis. Orphi caleopea lino formosus appollo. Et in sexto eneidos. In fortibus lethũ androgeo. Et Statius. Nõ mutũ caput orpheos seqbar.

De actis & uctis.

Accusatiui in um definũt: ut hoc templũ hoc templum/hic thideus hũc thideũ. Sed hæc in eus diphtõgon græca terminata emittũt hũc casum etiã in a & uocatiuũ in eu: ut hunc thideũ & thidea o thideu Inuenit & accusatiuus græcoꝝ in on ut thideon/pactolus pactolon. Lesbon Meandrõ. Vctũs definẽs in er & ĩ um siľis est ntõ: ut hic magister o magr̃/hoc templũ o tẽplũ/hæc gliceriũ o gliceriũ. Ideoq; animaduertẽdũ o euãdre o tymbre o teuere o puere & his similia nõ esse a ntĩs in er sed a rectis in us: ut euãdrus tymbrus teuerus puerus: ut antiq dicebãt. Noia ꝓpria in us termĩata & i añ us hñtia ntũm in i remoto us minorẽ ntõ una syllaba faciũt: ut Virgilius o uirgili/Pompeius o põpei/Caius o cai. Vetustissimi tñ dicebãt o uirgilie o pompeie o caie. Cætera in us conuerso us in e faciũt uctũm ut Priamus o priame. Quædã græca in us terminata hũc casuꝫ emittũt ĩ u: ut œdipus œdipu pãthus panthu: quædã in os similẽ ntõ: ut ilios ilie. Dicimus tñ o deus o lucus o fili/o populus o popule/o fluuius o fluuie/o agne & o agnus/o uulge & o uulgus/o chore & o chorus / o pelage & o pelagus. q̃ sic suo arbitrio ꝓtulere maiores. At ne aliqñ ambiguã dictis meis fidẽ adhibeas charissime lector uolo te scire hec oĩa ex illustribus me collegisse auctoribus quoꝝ nõ posui uerba ne crebra ĩter pellatio fastidiũ generaret & ne ĩgeniũ puerile ꝓfusitate confunderem.

De nominatiuis & uocatiuis pluralibus.

Nominatiui plurales & uocatiui huius declinatiōis in i lōgū desi-
nūt:ut hi magiſtri o magiſtri:ſed neutra noīa habēt ntōs acōs & uo
catiuos in a:ut hæc templa o templa. De genitiuis.
Genitiui in orū terminant':ut hoꝝ temploꝝ/hoꝝ dominoꝝ. Profe
runt' etiā in um ab auctoribus genitiui maſculini: pſertim neutro ca
rētes ſiue p ſincopā ſiue in um neutralr̄ exeant:ut deum & deoꝝ nū
mū & nūmoꝝ:mille nūmū tñ & mille denariū nō mille nūmoꝝ uel
mille denarioꝝ triumuirū & nō triumuiroꝝ:ut Varro docet.In neu
tris aut ſincopen fieri aūt nunq̄ aut raro inuenies. Datiui & ablti in
is pferunt':ut his tēplis ab his tēplis. Sed ludoꝝ & feſtoꝝ noīa illa ſē
per plīa tā in ium q̄ in orū gtōs emittūt.Dtōs aūt & ablōs in ibus:ut
hoꝝ ſaturnalium & ſaturnalioꝝ his ſaturnalibus ab his ſaturnalibus
hoꝝ uulcanaliū & uulcanalioꝝ his uulcanalibus ab his uulcanalib⁹
dicimus etiam duobus & ambobus. De accuſatiuis.
Accuſatiui in os exeunt ut hos dominos has platanos.

De adiectiuoꝝ trium uocum declinatiōe.

Adiectiua q̄ partim ſunt primæ partim ſecūdæ declinatiōis ſic uariā
tur nūero ſingulari. Bonus bona bonū/boni bonæ bōi/bono bonæ
bono/bonū bonā bonū/o bone o bona o bonū/a bono a bona a bo
no.In plī/boni bonæ bona/bonoꝝ bonaꝝ bonoꝝ/bonis/bonos bo
nas bona/o boni o bonæ o bona/a bonis. De tertia declinatiōe.

TErtiæ declinatiōis ſingulares noīatiui uarie terminant'.Deſi-
nūt enim in a ut hoc pœma/in e ut hoc cubile/in i nullū eſt
nomē niſi illa monoptota neutri gñis. Gūmi ſinapi nauci:
& omnis gñis frugi nihil mācipi huiuſmodi & ſimilia: ī o ut hic leo
in al ut hoc animal/in el ut hoc mel/in il ut hic & hæc uigil/ in ol ut
hic ſol/in ul ut hic cōſul/in an ut hic titan/in en ut hoc nomen/in in
ut hic delphin/in on ut hæc ſidon ſidonis/in ar ut hoc calcar/ī er ut
hic uomer/in ir ut hoc gradir/in or ut hic orator/in ur ut hic turtur/
in as ut hic mœcenas/in es ut hic pes/in is ut hic colis/in ys græca ut
clamys/in os ut hic flos/in us ut hoc tēpus/in æs diphtongon ut hic
præs/in aus quoq; ut laus/in ans ut amans /in ens ut mens/in ins ut
trins/in ons ut mons/in uns ut aruns/in ars ut hæc pars/in ers ut in-

ers:in ors ut mors: in urs ut tyburs: in uls ut puls: in abs ut trabs:i n ebs ut plebs:in ibs ut calibs:in obs ut scobs:in urbs ut urbs:in aps ut daps quamuis in usu nõ sit:in eps ut adeps:in ips ut stips:in yps græca ut gryps & cinps:in ops ut inops:in irps ut stirps:in ms ut hyems in ax ut fax: in ex ut lex in ix ut nix: in yx ut styx: in ox ut nox: in ux ut lux:in aux ut faux:in alx ut falx:in anx ut lanx: in unx ut cõiunx in arx ut arx: in ac ut lac:in ec ut alec:in id ut dauid:in ud ut pogud in ut ut caput:in y ut epy. *Statius.* Quos tyrõ & summis ingestum montibus epy. *Sed aliquæ terminationes in his interdum producte* interdum correptæ inueniuntur:quas quidem cum de genitiuo tractabitur cognosces.

De genitiuis.

Genitiui in is correptũ desinunt: excepto huius uis qđ producit in a rectum finiẽtia addita tis syllaba faciunt gtũm:ut pœma poematis Sirma sirmatis. Vetustissimi tñ hmõi nomina græca iuxta primã declinationẽ uariabãt etiã mutato genere: & iuxta secundã mutata uoce:ut hic uel hæc pœma pœmæ. & hoc pœmatũ pœmati. In e correptã terminata e in is uertunt ut monile monilis. Cepe indeclinabile est. Dicimus ẽt hæc cepa cepe. In e ꝓductũ græca sunt & ꝓpriã ꝑuant declinationem:ut hæc penolope penolopes & thetorice thetorices. In o si fœminina sunt & g uł d añ o habeãt o in i breue cõuertunt & accepto nis formant gtm̃:ut uirgo uirgis dulcedo dulcedis. Cõpago tñ & ambago cõpagis & ambagis. Et si Oui. dixit. Atq; ita disparibꝰ calamis cõpagine ceræ. Dido didonis facit: & græce didos uel didus calisto ẽt calistonis & calistoos uł calistus sic & sifia. Cætera quæcũq; ꝑuant o lõgum:ut iuuo iuuonis/caupo cauponis:ꝑter hæc cardo cardinis ordo ordinis homo hois. Vetusti tñ hoĩs dixerũt: nemo nemi nis/turbo turbinis quãdo est appellatiuũ:qñ ꝓprium turbonis/Apollo appollinis/hic cupido cupidinis/ margo marginis brito britonis ex gallica gẽte homo/caro carnis format/anio fluuius anienis facit:qđ uolũt eẽ a recto anien/Nerio quoq; uxor & uis mřis. Nerienis ut auctor ẽ Gellius/lac lactis/alec alecis/bogud bogudis/ Dauid dauidis/caput capitis. Sic & eiꝰ cõposita sinciput sincipitis occiput occi pitis/nepet oppidi nomẽ idecliabile est. Dř tñ nepis & nepte nepetis

In al desinétia si neutra sunt formāt genitiuū in alis longum: ut hoc animal aīalis. Si masculina habēt illud a breue: ut Hānibal hānibalis & hic sal salis. In el addita lis formāt genitiuū ut mel melis. In il in ol & in ul sumūt is: ut uigil uigilis sol solis cōsul cōsulis. Nihil nomen indeclinabile est sic & nequam. In an terminata a longū suāt & formāt genitiuū addita is: ut titan titanis. Græci tñ habēt hoꝝ nominū gtōs in os: ut pan panos titan titanos. In en correptū mutant e in i etiā breue & is sumūt: ut hic flamen flaminis hoc numen numīs. in en ꝓductum recipiunt is: ut lien lienis ren renis siren sirenis splen splenis. In in assumūt is pemultima producta: ut phorcin phorcinis delphin delphinis: sed græci in os termināt. In on sumpto is gtūm cōfuse emittūt: ut Simō simonis memnon mēnonis sarpedon sarpedonis. Nōnulla tñ accipiunt tis ut lacoon lacoontis demophoon demophoontis: sarpedon penultima correpta sarpedontis. In ar accipiūt is: ut Cæsar cæsaris nectar nectaris par paris penultima correpta: sed far farris facit ad differētiā uerbi faris & nar naris producit a. Lar hominis proprium lartis: sed neutra si deriuata sunt producunt a in obliquis casibus: ut a lupa lupanar lupanaris a calce calcaris. Epar autē epatis facit. In er finita sumunt is & genitiuū penultima correpta reddunt: ut carcer carceris. Mulieres aūt protrahit. Lucretius siue uiruꝫ soboles siue est mulieris origo: uer ueris ꝓducit. Adiectiua tñ in cer quæ fœmininū in is hñt uertunt cer in cris: ut alacer alacris. Veteres uero alacris in masculino ꝓtulerunt. Terētius. Quid tu es alacris Sed celeber celebris facit/& saluber salubris/imber imbris: emittit sic in eius composita: September septembris/Octobris/Nouēbris/Decembris: mulciber uero mulciberis: ut superius dixim⁹/& mulcibris olim. Illa uero quæ in ter habent rectos uertūt ter in tris: ut frater fratris: æther tamen ætheris dicimus/ Later lateris/ Iter itineris corrpta penultima. Crater autem crateris/stather statheris/& panther pantheris producta. Quidam bene addi uolunt character characteris. Iupiter iouis facit: licet antiqui iuppitris & iupiteris dixerunt & iouis in nominatiuo: accipiter accipiteris & accipitris proferebant ueteres Sic & Opiter/Maspiter/& Diaspiter. In ir sumunt & penultimam

corripiunt:ut gadir gadiris ir iris aut carisius declinauit. In or si ma
sculina aut fœina aut cõia sunt addita is &ꝑducto o formãt gtm̃:ut
hic orator oratoris hæc soror sororis hic & hæc auctor auctoris. Me-
moris tñ corripit:sic rhetoris/arboris/bicorporis/tricorporis roboris
indecoris & siꝑduci debet tñ corripiť.Sic & illa uetusta Marciporis
& publiporis:sic & propria græca ut hectoris & actoris:neutra quoq;
o breue seruãt:ut marmor marmoris:cor autẽ cordis facit.In ur om
nia sumpto is correpto u gignunt genitiuos: ut uultus uulturis ful-
gur fulguris:furis tamen producitur:robur uero roboris:ebur ebo-
ris femur femoris iecur iecoris & iecinoris corripiunt o litteram.
In as latina ablata & addita syllaba tis reddũt genitiuos: ut mecenas
mecenatis aprinas aprinatis.Q uãquã ueteres huiusmõi gentilia sic
decliauerũt hic & hæc aprinatis & hoc aprinate.Excipimus hæc mo
nosyllaba:hic as assis:hoc uas uasis qđ in plurali est secundæ declina
tionis:hic uas uadis:hic mas maris:hoc fas & nefas: sic hic & hæc &
hoc nugas.Græca autem huius terminationis habent apud illos in
dos uel in tos genitiuum quem uertũt apud nos in tis uel in dis: ut
calchas calchantos calchãtis : gigas gigantos gigãtis:adamas adamã-
tos adamãtis:pallas proprium uiri pallantos pallantis:pallas dea pal
lados palladis:lampas lampados lampadis:archas archados archadis
meneas meneados meneadis. In es correptum latina quæ masculi-
ni uel cõmunis generis sunt:remoto s & mutato e in i breuem & ad
dita tis faciunt genitiuum.ut hic stipes stipitis hic & hæc miles mili-
tis.Excipiuntur illa quæ æ diphtongon habẽt in penultima & quæ
a uerbis deriuanť quæ e seruant breue: ut hic & hec prepes prepetis
hic & hec teres teretis:hic & hec ebes ebetis.Sic declinanť i ante s ha
bẽtia:quãuis longum s seruãt:ut aries arietis paries parietis. Tamen
hic & hec inquiesꝑducit genitiuũ inquietis.Fœminina quoq; e bre
ue seruant:ut teges tegetis:sed pes & cõposita ab eo quãuisꝑducant
aliqñ es formant in edis genitiuũ correpto e:ut compes cõpedis tri-
pes tripedis:apes uero apis habet.A sedẽdo aũt deriuata in dis corre
ptum emittunť:ut obses obsidis deses desidis:sedes uero sedis facit.
In es longum siue greca siue latina sint mutata es in is reddũt geniti

uos:ut Cedes cedis/Achilles achillis:sed antiq nnoi græcoꝝ nolum gtos ē in i terminarũt. Virgilius. Atq emittis Achilli nũc:acris oróti Quádoq ad primã redegerũt declinationẽ:ut orontes oróte. Chremes aũt chremis & chremetis ẽt. Laches lachis & lachetis & lachitis. Ramnes rãnis & rãnetis. Dares daretis & daris. Sic & multa græcoꝝ uariant̃. Ceres tñ cereris facit. Merces mercedis:quod cum sequentibus ꝑducit:heres heredis:locuplex locupletis:quies qetis: qđ olim quintæ fuit declinationis at eius cõpositũ requies adhuc seruat:quãuis Cicero in Cathõe maiore dixerit requietẽ:agnes agnetis:magnes magnetis:lebes lebetis. In is longũ desinẽtia latina ablata e & addita tis pariunt gtĩ:ut hæc lis litis:hic & hec dis ditis/glis glitis:excipitur glis gliris & glis gliſſis. Illa quoq tã in er q̃ in is finita noĩa regulã seruant in er terminatoꝝ:ut hic puluis & puluer pulueri/hic uomis & uomer uomeris/hic & hæc puber & puberis & pubis dicit̃ & pubes pubis genere fœminino/& significat multitudinẽ adolescẽtiũ & totũ populũ:ut tradit Festus & Seruius & pecten. Cætera in is correptũ similẽ hñt gtũ ntõ:ut hic collis huius collis/tiberis tiberis. Excipit̃ hic lapis huius lapidis:sed olim lapis/pollis pollinis/cuspis cuspidis: & eius cõposita/ut tricuspis tricuspidis/semis semiſſis:pódus nam ꝓ dimidio non declinat̃/caſſis caſſidis/hic sanguis sanuinis/hic & hæc exanguis huius exa nguis facit nec primitiuũ imitat̃/ hæc capis capitis qđ græcum esse Mauult. Priscianus: hic & hæc potis & hoc pote huius potis habet ex quo cõponit̃ poteuolo poteuis poteuult & potiſſum potiſſes potiſſet:ꝓ quo dicimus poſſum. Id ut cætera alia præclara noster Põponius docuit. Græca in is si in gtõ græco cõsonantẽ habuerit añ os illud o in i mutãt & gtũ latinum faciũt:ut simois simœntos simœntis:qđ e añ n suscipit:& græcũ & latinũ actũm habet Adonis adonidos a adonis. Clamys clamydos clamydis qđ p y scribit̃ ut q̃dã alia quæ sub hac regula cõprehẽdunt̃ Doris doridos doridoris. Et sĩr patronymica:ut Aeneis æneidos æneidis:præterea Egis egipis iaspis iaspidis:anubis anubidis. Sardis sardinis lapillus. Aspis aspidis. Ibis ibidis:qđ in pl̃i habet ibes ibium. Isis isidis. Paris paridis & paris. Tigris digridis & tigris. Tybris tybridis & tybris. Alexis alexidis & alexis. Cicero ad acticum. Nam alexidis manum amabam.

Aduertendū quidē huiusmodi noia semp fere in actō & abltō paria esse:ut Seruius docet. Thetis thetidis mater achillis cuius ablatiuuꝫ ēt theti Plautus ꝓnūciauit. Thety thetyos uxor oceani cuius dtūs est theti. In os masculina pdūt s & sūmūt ris:ut mos moris:nepos tñ ne potis facit. Cætera in os:in oris hñt gtūm ꝓducto o:ut hæc cos cotis: hic & hæc sacerdos sacerdotis. At cōpos cōpotis corripit:bos bouis hēt os ossis:os oris:custos custodis:arbos honos lapos lepos odos: qm̄ & in or terminant̄ supra docuimus quos hñt gtōs. Græca qdem in os gtm̄ græcū sequunt̄:os finali in is cōuerso ut heros heroos herois:minos minoos minois:nā minōis salustianū ē recto minō uł minō. Arthos aūt arthōis: cicero declinauit cū eius gtūs athois sit. In us curtū si neutra sunt deponūt us & oris corripiūt:ut corpus corpis. Illa tñ in lus dus & nus corripiūt eris:ut uellus uelleris pōdus pōderis munus mūeris. Sed facinus facinoris hēt. Pignus oris & eris:ut uult Pris. Rudus ruderis:fenus fenoris & feneris:penus penoris olim peneris & peniteris. Quæ aūt uerba in ero desinētia hñt ī eris correptū faciūt:ut uulcus uulceris/uulcero uulceras:olus oleris/olero oleras. Tp̄s uero tēporis hēt:hoc pecus pecoris:hæc pecus pecudis:intercus intercutis:hoc acus aceris:hic lepus leporis. Cōparatiua quidē pdūt us & oris ꝓducūt:ut fortius fortioris. In us ꝓductū remoto s tis summūt & seruāt u longū: ut salus salutis:tellus uero telluris hēt: Incus incudis:palus paludis. Et monasyllaba deposito s uris producūt ut mus muris. Sed grus gruis facit & sus suis. In æs diphtōgon duo latina inueniunt̄ ut hoc æs æris hic præs prædis. In aus fœminia sunt & in dis gtm̄ hñt:ut fraus fraudis laus laudis. In bs ms ps desinētia formāt gtm̄ ĭterposito i:ut urbs urbis/hiems hiemis/inops iopis. Sed si añ bs uł ps e habuerit & nō sunt mōasyllaba illud e in i uertūt:ut celebs celibis/princeps pricipis:sed auceps aucupis facit. Sic & a capite cōposita remouēt s & e in i mutāt & sumūt tis:ut anceps ancipitis biceps bicipitis/triceps tricipitis. Antiq uero ancipes bicipes tricipes dixerūt. In is ns rs desinētia ablata s & sumpta tis emittūt genitiuum: ut puls pultis/mons mōtis/pars partis. Frons autē licet nō sit in usu frōdis facit:cum folia arboꝝ significat naꝫ frons frōtis capitis ē pars

at affirmat continuat & similia peragit. Figuræ sunt duæ/ simplex
ut et/composita ut etenim. Ordines coniunctionū sunt tres/præpo-
sitiuus/suppositiuus/ & coniunctiuus. FINIS.

oānis Sulpitii Verulani de moribus puerorum/carmen iuuenile.

Quos decet in meensa mores seruare docemus
Virtuti ut studeas litterulisq̧ simul
Quæ prius ut moneo miti puer indole serua
Precq̧ tuis oculi hæc mea iussa tene
Sit sine labe toga & facies sit lauta manusq̧
Stiria nec naso pendeat ulla tuo
Et nihil emineant & sint sine sordibus ungues
Sit coma: sit turpi calceus absq̧ luto
Linguaq̧ non rigeat: careant rubigine dentes
Et pudeat palam te fricuisse caput.
Exprimere & pulices scabiemq̧ urgere nocentem
Ne te surdidulum qui uidet ista uocet
Seu spuis aut mungis nares nuta sue memento
Post tua concussum uertere terga caput
Mucorem haud tangas digitis sputumue resorbes
Panniculo nasum mungere nempe decet
Et ructare caue quin ora interga reflectas
Stringe os & crepitum coge tenere nates
Munditieq̧ tibi placeant: medio quoq̧ cultu
Vtere ne turpis uel uideare leuis
Ne maledicta refer ne promas turpia dictu
Et stomachosa quidem dicere turpe tibi
Moribus urbanis curato preditus esse
Parce gula turpi luxuriamq̧ fuge
Parce & auaritiæ bilem frenare memento
Inuidulus tumidus non odiosus eris
Desidiam fugies atq̧ ocia turpia pelle
Et ludi turpes sint procul atq̧ uiri
Fidus sis audensq̧ bonis temerarius esse

Despice:non audax sis timidusq; nimis
Nec penitus mutum nec te decet esse loquacem
Conuenit ille thoro:conuenit ille foro
Et mansuetus eris rectum te lectus habebit
Detege nec socium nec tua membra moue
Nec sis difficilis nimium nec credulus esto
Dedecus & metues reuerere probos
Futilis & mendax nunq̄ nimiumue seuerus
Esto:sed comem munificumq; uelim
Sis pius atq; coles superos uenerare parentes
Et noceas nulli surripiasq; nihil
Nec sis uinosus quamuis potasse Cathonem
Fama refert:fugias sumere uina mera
Non sis derisor non somniculosus iniquis
Non iudex nec tu testis iniquus eris
Omnibus in rebus studeas precor esse modestus
Sis auidus laudis sit tibi cura boni
Sic bene moratum laudabimus atq; colemus
Sic & honorus eris sic eris ipse grauis
Nunc faciles aures animum quoq; præbe serenum
Morigerare mihi mollia iussa dabo
Non sum qui laudem summo te accumbere mane
Iudice conueniens me dabit hora cibum
Nec uos ante focum cœnas producito longas
Hæc faciet caupo qui sapit ista fugit
Sterne thoros nitide lautosq; appone quadrantes
Atq; salam:& cererem flumina uina dapes
Te uitare uelim:cupidus ne ut lucro sonoras
Contractes fauces mandere rite iuuet
Et licet antiqui cubuissent pectore prono
Te colla hæc ætas recta tenere iubet
Et finito mense cubitis herere potentes
Tu tantum faciles pone repone manus

Tuq3 puer iubeo sedeas uel raro uel astans.
Pocula misce celer pone ue tolle dapes
Iuraq3 conuiuas super importare minister
Effuge: nam turpis sæpe fit inde toga
Q uodq3 iubebit hærus facilis semperq3 subito
Q uemq3 tibi dederit tu tibi sume locum
Q uodq3 uir egregius pauido tibi porriget illud
Sume libens grates aptaq3 uerba refer
Esto tribus digitis magnos nec sumito morsus
Nec duplices offas mandere utrinq3 iuuet
Dapsilis & largus semper blandeq3 sodali
Impartire tuo pauperibusq3 dapes
Nec uos obscenos laudabimus aut comedones
Esse decet uiuas uiuere non ut edas
Namq3 cibus nimius capiti stomachoq3 nocebit
Corporis hic uires ingeniiq3 rapit
Gausape non macules aut pectora nec tibi mentum
Stillet: sitq3 tibi ne manus uncta caue
Sæpe ora ac digitos mappa siccabis adapta
In quadra faciet non tua palma moram
Q uod tibi uicinum fuerit tu sume sodali
Cede tuo: referet dum tamen illa manum
Dumq3 in frustra secat caueas sumpsisse recisa
Lurco legit dulces absq3 pudore bolos
Non manibus gremio immissis tibi uellicet unguis
Q uod sumes: residens non agitato pedes
Incidasq3 prius q̃ dens contundat offellam
Tingantur rursus ne tibi morsa caue
Nec linguas digitos nec rodas turpiter ossa
Ast ea cultello radere rite potes
Siue super mensam cortex cumuletur: & ipsa
Ossa: uel in pateram pre pedibusue iace
Nec tanq̃ ficos tenta nec delege frustra,

¶ Ioānis sulpitii Verulani de arte grāmatica opusculū cōpēdiosu

Fundamenta cupis latinæ qui noscere linguæ.
Artibus ut doctis inuigilare queas
Hac iter est: te calle breui paruoq; labore
Perducam: fausto sydere carpe uiam
Nomina per casum nam te uariare docebo
Hinc sibi quod seruent nomina quæq; genus
Post hæc de uerbis & formis pauca locutus.
Præteritis tradam iuncta supina suis
Postremo uerbis deceat te iungere casus
Construere & partes sedere quasq; suo
Ergo age ut ad letam uenias puer optime frugem
Sulpitii discas hæc monumenta tui.

De nominatiuo primæ declinationis.

PRimæ declinationis noīa siue latina græca aut in a aut ī as aut in es habent singulares ntōs in a terminata tā masculīa q̄ fœminina q̄ cōmunia sunt: ut hic poeta hic scriba/ hæc Roma hæc musa/hic & hæc aduena. Ex neutris quibus ſm hāc declinationem uetustissimi utebant᷑ solum polenta/ut Ouidius testimonio/infra docebimus in usu remāsit: nam secundū tertiā declinationem nō uariat᷑ in as uel in es græca sunt tantum & masculina: ut hic Aeneas hic Anchises.

De genitiuo & datiuo.

GEnitiui & datiui in æ diphtongon finiunt᷑: ut huius poetæ ueteres tñ genitiuos fœmininoꝝ in æ desinentiū plerūq; in as more græco terminauerūt: ut huius familiæ: & familias & in ai/ut aulai pro aulæ & pictai pro pictæ.

De accusatiuo.

Acc̄i in am desinūt: ut hūc poetā hāc musam. Vc̄i & ablatiui in a: ut o poeta ab hoc poeta: illa uero ꝓpria græca in as & in a/ etiā in an finiūt actōs: ut hūc æneā & ænean hāc eginā & eginan. Alia græca ī es actōs in en emittūt: ut anchisen. Vctōs aūt & abltōs in e ut o anchisē ab hoc anchise: interdū etiā in a q̄d olim anchisa: etiā in ntō dicebāt/ut docet Quintilianus. Barbara ꝓpria in am aut nō uariat᷑: ut balaham/aut solūmodo in genitiuo & datiuo: ut hic Adam huius adæ huic adæ reliq

casus noiatiuo similes sunt. De nominatiuis & uoctis pluralib⁹.

H Vius declinationis plurales nominatiui & uocatiui in ae diphtongon desinunt: ut hi poetae o poetae De genitiuis.

Genitiui in arum: ut horum poetarum: nisi in um per sincopam cōposita & deriuata nomina proferant: ut grauigenū & grauigenarum dardanidū & dardanidarum: nam musum & poetū & filia nō dicimus. Datiui & ablatiui in is exeunt: ut his poetis ab his poetis: pauca tñ in abus hos casus habēt: ut diabus filiabus equabus feminabus libertabus duabus & ambabus: & uix plura quis antiq dextrabus & eabus dixerunt. Et falsum est illud: quod omnia fœminina que a masculinis in us neutro carentibus transformantur in abus hos habeant casus. Nam/ut inquit Valla/duabus priuignabus genitabus asinabus iuuencabus ceruabus lupabus ursabus libertinabus patronabus cōcubinabus seruabus famulabus dominabus animabus: nō dicimus sociabus uero apud Floram legimus asinabus apud Priscianus.

Accusatiui in as emittuntur: ut hos poetas.

De recto singulari secundæ declinationis.

S Ecūdæ declinationis nominū sex modis terminantur singulares nominatiui aut enim in um desinūt ut templū/ aut in er ut caper/aut in ir ut uir/aut in ur ut satur/aut i us ut Virgilius/aut ī eus diphtongon græcorum tantum ut thideus orpheus: inuenimus etiā in os græca terminata ut hæc lesbos hoc chaos: & i on neutra ut hoc ilion hoc epitheon. De genitiuis.

Genitiui in i longū desinūt ut tēplū tēpli: sed in qbusdā sunt ptes in qbusdā una syllaba abundāt nā paucioꝝ syllabaꝝ q̄ noiatiui sunt esse nō possunt. Vñ in his genitiuis quos poetæ minores noiatiuis pferūt fit subtractio lræ ultime p apocopē: ut peculi p peculii. Oēs igit gti huius declinatiōis una syllaba rectos supant: ut uir uiri satur saturi: thideus thidei: exceptis q ueniūt a noiatiuis in us & in um q̄ pares sunt: ut uirgilius uirgilii tēplū tēpli. Et q̄ formant a ntis in er habētibus fœmininū in a ut niger nigri nigra: ex his excipimus q̄ s uel sp ul n añ r syllabā hñt ut miser miseri prosper psperi tener teneri. & a fero uel gero cōposita ut armifer armiferi armiger armigeri: demit etiam

puer

puer pueri liber liberi/qd bachũ & ingeniũ significat:nã liber in omnibus aliis significationibus libri facit/adulter adulteri/socer soceri/lacer laceri/liber liberi penultima ꝓducta. Item & eius cõpositum celtiber celtiberi/presbyter presbyteri/mulciber mulciberi & mulciberis/dexter dexteri & dextri/asper asperi & aspri sed asperi quando est proprium.

De datiuis & ablatiuis.

Datiui & ablatiui formant̃ a gtís in o uerso:ut Virgilii uirgilio/templi tẽplo/thidei thideo. Græca aũt illa in eũs gtõs i ei uł i eos & in eo more actico ẽt hñt & dtõs in i:ut orpheus huius orphei uel orpheo uel orpheos dtõ huic orphi. Virgilius in buccolicis. Orphi caleopea lino formosus appollo. Et in sexto eneidos. In fortibus lethũ androgeo. Et Statius. Nõ mutũ caput orpheos seqbar.

De actís & uctís.

Accusatiui in um desinũt: ut hoc templũ hoc templum/hic thideus hũc thideũ. Sed hæc in eus diphtõgon græca terminata emittũt hũc casum etiã in a & uocatiuũ in eu:ut hunc thideũ & thidea o thideu Inuenit̃ & accusatiuus græcoꝝ in on ut thideon/pactolus pactolon. Lesbon Meandrõ. Vctũs desinẽs in er & i um ſĩs est ntõ:ut hic magister o magr̃/hoc templũ o tẽplũ/hæc gliceriũ o gliceriũ. Ideoq; animaduertẽdũ o euãdre o tymbre o teuere o puere & his similia nõ esse a ntís in er sed a rectis in us: ut euãdrus tymbrus teuerus puerus: ut antiq dicebãt. Noia ꝓpria in us termĩata & i añ us hñtia ntũm in i remoto us minorẽ ntõ una syllaba faciũt:ut Virgilius o uirgili/Pompeius o põpei/Caius o cai. Vetustissimi tñ dicebãt o uirgilie o pompeie o caie. Cætera in us conuerso us in e faciũt uctũm ut Priamus o priame. Quædã græca in us terminata hũc casuꝫ emittũt ĩ u:ut œdipus œdipu pãthus panthu:quædã in os similẽ ntõ:ut ilios ilie. Dicimus tñ o deus o lucus o fili/o populus o popule/o fluuius o fluuie/o agne & o agnus/o uulge & o uulgus/o chore & o chorus / o pelage & o pelagus. q̃ sic suo arbitrio ꝓtulere maiores. At ne aliqñ ambiguã dictis meis fidẽ adhibeas charissime lector uolo te scire hec oĩa ex illustribus me collegisse auctoribus quoꝝ nõ posui uerba ne crebra ĩter pellatio fastidiũ generaret & ne ĩgeniũ puerile ꝓfusitate confunderem.

De nominatiuis & uocatiuis pluralibus.

Nominatiui plurales & uocatiui huius declinatiōis in i lōgū desinūt:ut hi magiſtri o magiſtri:ſed neutra noīa habēt ntōs ac̄tōs & uocatiuos in a:ut hæc templa o templa. De genitiuis.
Genitiui in orū terminant̄:ut hoꝝ temploꝝ/hoꝝ dominoꝝ. Proferunt̄ etiā in um ab auc̄toribus genitiui maſculini: p̄ſertim neutro carētes ſiue p ſincopā ſiue in um neutralr̄ exeant:ut deum & deoꝝ nūmū &nūmoꝝ:mille nūmū tn̄ & mille denariū nō mille nūmoꝝ uel mille denarioꝝ triumuirū &nō triumuiroꝝ:ut Varro docet.In neutris aut ſincopen fieri aūt nunq̄ aut raro inuenies. Datiui & ablt̄i in is p̄ferunt̄:ut his tēplis ab his tēplis. Sed ludoꝝ & feſtoꝝ noīa illa ſēper pl̄ia tā in ium q̄ in orū gtōs emittūt.Dtōs aūt & ablōs in ibus:ut hoꝝ ſaturnalium & ſaturnalioꝝ his ſaturnalibus ab his ſaturnalibus hoꝝ uulcanaliū & uulcanalioꝝ his uulcanalibus ab his uulcanalib⁹ dicimus etiam duobus & ambobus. De accuſatiuis.
Accuſatiui in os exeunt ut hos dominos has platanos.

De adiec̄tiuoꝝ trium uocum declinatiōe.

Adiec̄tiua q̄ partim ſunt primæ partim ſecūdæ declinatiōis ſic uariātur nūero ſingulari. Bonus bona bonū/boni bonæ bōi/bono bonæ bono/bonū bonā bonū/o bone o bona o bonū/a bono a bona a bono.In pl̄i/boni bonæ bona/bonoꝝ bonaꝝ bonoꝝ/bonis/bonos bonas bona/o boni o bonæ o bona/a bonis. De tertia declinatiōe.

TErtiæ declinatiōis ſingulares noīatiui uarie terminant̄.Deſinūt enim in a ut hoc pœma/in e ut hoc cubile/in i nullū eſt nomē niſi illa monoptota neutri gn̄is. Gūmi ſinapi nauci: & omnis gn̄is frugi nihil mācipi huiuſmodi & ſimilia: i o ut hic leo in al ut hoc animal/in el ut hoc mel/in il ut hic & hæc uigil/ in ol ut hic ſol/in ul ut hic cōſul/in an ut hic titan/in en ut hoc nomen/in in ut hic delphin/in on ut hæc ſidon ſidonis/in ar ut hoc calcar/i er ut hic uomer/in ir ut hoc gradir/in or ut hic orator/in ur ut hic turtur/ in as ut hic mœcenas/in es ut hic pes/in is ut hic colis/in ys græca ut clamys/in os ut hic flos/in us ut hoc tēpus/in æs diphtongon ut hic præs/in aus quoq; ut laus/in ans ut amans /in ens ut mens/in ins ut trins/in ons ut mons/in uns ut aruns/in ars ut hæc pars/in ers ut in-

ers:in ors ut mors: in urs ut tyburs: in uls ut puls: in abs ut trabs:in ebs ut plebs:in ibs ut calibs:in obs ut scobs:in urbs ut urbs:in aps ut daps quamuis in usu nõ sit:in eps ut adeps:in ips ut stips:in yps græca ut gryps & cinps:in ops ut inops:in irps ut stirps:in ms ut hyems in ax ut fax: in ex ut lex in ix ut nix: in yx ut styx: in ox ut nox: in ux ut lux:in aux ut faux:in alx ut falx:in anx ut lanx: in unx ut cõiunx in arx ut arx: in ac ut lac:in ec ut alec:in id ut dauid:in ud ut pogud in ut ut caput:in y ut epy. Statius. Quos tyrõ & summis ingestum montibus epy. Sed aliquæ terminationes in his interdum productæ interdum correptæ inueniuntur:quas quidem cum de genitiuo tractabitur cognosces.

De genitiuis.

Genitiui in is correptũ desinunt: excepto huius uis qđ producit̃ in a rectum finiẽtia addita tis syllaba faciunt gtũm: ut pœma poematis Sirma sirmatis. Vetustissimi tñ hmõi nomina græca iuxta primã declinationẽ uariabãt etiã mutato genere: & iuxta secundã mutata uoce: ut hic uel hæc pœma pœmæ. & hoc pœmatũ pœmati. In e correptã terminata e in is uertunt ut monile monilis. Cepe indeclinabile est. Dicimus ẽt hæc cepa cepe. In e ꝓductũ græca sunt & ꝓpriã ꝑuant declinationem: ut hæc penolope penolopes & thetorice thetorices. In o si fœminina sunt & g uł d añ o habeãt o in i breue cõuertunt & accepto nis formant gtm̃: ut uirgo uirgis dulcedo dulcedis. Cõpago tñ & ambago cõpagis & ambagis. Et si Oui. dixit. Atq; ita disparibꝰ calamis cõpagine ceræ. Dido didonis facit: & græce didos uel didus calisto ẽt calistonis & calistoos uł calistus sic & sirĩa. Cætera quæcũq; ꝑuant o lõgum: ut iuuo iuuonis/caupo cauponis: ꝑter hæc cardo cardinis ordo ordinis homo hoĩs. Vetusti tñ hoĩs dixerũt: nemo neminis/turbo turbinis quãdo est appellatiuũ: qñ ꝓprium turbonis/Apollo appollinis/hic cupido cupidinis/ margo marginis brito britonis ex gallica gẽte homo/caro carnis format/anio fluuius anienis facit: qđ uolũt eẽ a recto anien/Nerio quoq; uxor & uis m̃ris. Nerienis ut auctor ẽ Gellius/lac lactis/alec alecis/bogud bogudis/ Dauid dauidis/caput capitis. Sic & eiꝰ cõposita sinciput sincipitis occiput occipitis/nepet oppidi nomẽ idecliabile est. Dr̃ tñ nepis & nepte nepetis

In al desinētia si neutra sunt formāt genitiuū in alis longum:ut hoc animal aialis. Si masculina habēt illud a breue: ut Hānibal hānibalis & hic sal salis. In el addita lis formāt genitiuū ut mel melis. In il in ol & in ul sumūt is:ut uigil uigilis sol solis cōsul cōsulis. Nihil nomen indeclinabile est sic & nequam. In an terminata a longū ꝓuāt & formāt genitiuū addita is:ut titan titanis. Græci tñ habēt hoꝝ nominū gtōs in os:ut pan panos titan titanos. In en correptū mutant e in i etiā breue & is sumūt:ut hic flamen flaminis hoc numen numīs. in en ꝓductum recipiunt is:ut lien lienis ren renis siren sirenis splen splenis. In in assumūt is pēultima producta:ut phorcin phorcinis delphin delphinis:sed græci in os termināt. In on sumpto is gtūm cōfuse emittūt:ut Simō simonis memnon mēnonis sarpedon sarpedonis. Nōnulla tñ accipiunt tis ut lacoon lacoontis demophoon demophoontis: sarpedon penultima correpta sarpedontis. In ar accipiūt is:ut Cæsar cæsaris nectar nectaris par paris penultima correpta: sed far farris facit ad differētiā uerbi faris & nar naris producit a. Lar hominis proprium lartis:sed neutra si deriuata sunt producunt a in obliquis casibus:ut a lupa lupanar lupanaris a calce calcaris. Epar aut ē epatis facit. In er finita sumunt is & genitiuū penultima correpta reddunt:ut carcer carceris. Mulieres aūt protrahit᷑. Lucretius siue uirus soboles siue est mulieris origo:uer ueris ꝓducit᷑. Adiectiua tñ in cer quæ fœmininū in is hñt uertunt cer in cris:ut alacer alacris. Veteres uero alacris in masculino ꝓtulerunt. Terētius. Quid tu es alacris Sed celeber celebris facit/ & saluber salubris/ imber imbris: emittit sic in eius composita: September septembris/ Octobris/ Nouēbris/ Decembris: mulciber uero mulciberis: ut superius diximꝰ/ & mulcibris olim. Illa uero quæ in ter habent rectos uertūt ter in tris: ut frater fratris: æther tamen ætheris dicimus/ Later lateris/ Iter itineris corrpta penultima. Crater autem crateris/ stather statheris/ & panthe pantheris producta. Quidam bene addi uolunt character characteris. Iupiter iouis facit: licet antiqui iuppitris & iupiteris dixerunt & iouis in nominatiuo: accipiter accipiteris & accipitris proferebant ueteres Sic & Opiter/ Maspiter/ & Diaspiter. In ir sūmunt & penultimam

corripiunt: ut gadir gadiris ir iris aut carisius declinauit. In or si ma
sculina aut fœmina aut cōia sunt addita is & ꝑducto o formāt gtm̄: ut
hic orator oratoris hæc soror sororis hic & hæc auctor auctoris. Me
moris tñ corripit: sic rhetoris/arboris/bicorporis/tricorporis roboris
indecoris & si ꝑduci debet tñ corripit͛. Sic & illa uetusta Marciporis
& publiporis: sic & propria græca ut hectoris & actoris: neutra quoq;
o breue seruāt: ut marmor marmoris: cor autē cordis facit. In ur om
nia sumpto is correpto u gignunt genitiuos: ut uultus uulturis ful
gur fulguris: furis tamen producitur: robur uero roboris: ebur ebo
ris femur femoris iecur iecoris & iecinoris corripiunt o litteram.
In as latina ablata & addita syllaba tis reddūt genitiuos: ut mecenas
mecenatis aprinas aprinatis. Q uāquā ueteres huiusmōi gentilia sic
decliauerūt hic & hæc aprinatis & hoc aprinate. Excipimus hæc mo
nosyllaba: hic as assis: hoc uas uasis qđ in plurali est secundæ declina
tionis: hic uas uadis: hic mas maris: hoc fas & nefas: sic hic & hæc &
hoc nugas. Græca autem huius terminationis habent apud illos in
dos uel in tos genitiuum quem uertūt apud nos in tis uel in dis: ut
calchas calchantos calchātis: gigas gigantos gigātis: adamas adamā
tos adamātis: pallas proprium uiri pallantos pallantis: pallas dea pal
lados palladis: lampas lampados lampadis: archas archados archadis
meneas meneados meneadis. In es correptum latina quæ masculi
ni uel cōmunis generis sunt: remoto s & mutato e in i breuem & ad
dita tis faciunt genitiuum. ut hic stipes stipitis hic & hæc miles mili
tis. Excipiuntur illa quæ æ diphtongon habēt in penultima & quæ
a uerbis deriuant͛ quæ e seruant breue: ut hic & hec prepes prepetis
hic & hec teres teretis: hic & hec ebes ebetis. Sic declinant͛ i ante s ha
bētia: quāuis longum s seruāt: ut aries arietis paries parietis. Tamen
hic & hec inquies ꝑducit genitiuū inquietis. Fœminina quoq; e bre
ue seruant: ut teges tegetis: sed pes & cōposita ab eo quāuis ꝑducant
aliqñ es formant in edis genitiuū correpto e: ut compes cōpedis tri
pes tripedis: apes uero apis habet. A sedēdo aūt deriuata in dis corre
ptum emittunt͛: ut obses obsidis deses desidis: sedes uero sedis facit.
In es longum siue greca siue latina sint mutata es in is reddūt geniti

uos:ut Cedes cedis/Achilles achillis:sed antiq hmoi græcoꝶ nolum
gtōs ēt in i terminarūt. Virgilius. Atq emittis Achilli nūc:acris oröti
Q uādoq ad primā redegerūt declinationē:ut orontes orōte. Chre
mes aūt chremis & chremetis ēt. Laches lachis & lachetis & lachitis.
Ramnes rānis & rānetis. Dares daretis & daris. Sic & multa græcoꝶ
uariant. Ceres tñ cereris facit. Merces mercedis: quod cum sequenti
bus ꝑducit: heres heredis: locuplex locupletis: quies qetis: qđ olim
quintæ fuit declinationis at eius cōpositū requies adhuc seruat: quā
uis Cicero in Cathōe maiore dixerit requietē: agnes agnetis: magnes
magnetis: lebes lebetis. In is longū desinētia latina ablata e & addita
tis pariunt gtm̄: ut hæc lis litis: hic & hec dis ditis/glis glitis: excipitur
glis gliris & glis gliffis. Illa quoq tā in er q̄ in is finita noīa regulā ser
uant in er terminatoꝶ: ut hic puluis & puluer pulueri/hic uomis &
uomer uomeris/hic & hæc puber & puberis & pubis dicit & pubes
pubis genere fœminino/& significat multitudinē adolescētiū & to
tū populū: ut tradit Festus & Seruius & pecten. Cætera in is correptū
similē hñt gtūm ntō: ut hic collis huius collis/tiberis tiberis. Excipit
hic lapis huius lapidis: sed olim lapis/pollis pollinis/cuspis cuspidis:
& eius cōposita/ut tricuspis tricuspidis/semis semissis: pōdus nam ꝑ
dimidio non declinat/cassis cassidis/hic sanguis sanuinis/hic & hæc
exanguis huius exa nguis facit nec primitiuū imitat/ hæc capis capi
tis qđ græcum esse Mauult. Priscianus: hic & hæc potis & hoc pote
huius potis habet ex quo cōponit poteuolo poteuis poteuult & po
tissum potisses potisset: ꝑ quo dicimus possum. Id ut cætera alia præ
clara noster Pōponius docuit. Græca in is si in gtō græco cōsonantē
habuerit aň os illud o in i mutāt & gtūm latinum faciūt: ut simois si
mœntos simœntis: qđ e aň n suscipit: & græcū & latinū actūm habet
Adonis adonidos a adonis. Clamys clamydos clamydis qđ p y scri
bit ut q̄dā alia quæ sub hac regula cōprehēdunt Doris doridos dori
doris. Et sIr patronymica: ut Aeneis æneidos æneidis: præterea Egis
egipis iaspis iaspidis: anubis anubidis. Sardis sardinis lapillus. Aspis
aspidis. Ibis ibidis: qđ in pl̄i habet ibes ibium. Isis isidis. Paris paridis
& paris. Tigris digridis & tigris. Tybris tybridis & tybris. Alexis ale
xidis & alexis. Cicero ad acticum. Nam alexidis manum amabam.

Aduertendũ quidẽ huiusmodi noĩa semp fere in actõ & abltõ paria esse: ut Seruius docet. Thetis thetidis mater achillis cuius ablatiuuꝫ ẽt theti Plautus ꝓnũciauit. Thety thetyos uxor oceani cuius dtũs est theti. In os masculina pdũt s & sũmũt ris: ut mos moris: nepos tñ ne potis facit. Cætera in os: in oris hñt gtũm ꝓducto o: ut hæc cos cotis: hic & hæc sacerdos sacerdotis. At cõpos cõpotis corripit: bos bouis hẽt os ossis: os oris: custos custodis: arbos honos lapos lepos odos: qm̃ & in or terminant̃ supra docuimus quos hñt gtõs. Græca qdem in os gtm̃ græcũ sequunt̃: os finali in is cõuerso ut heros heroos herois: minos minoos minois: nã minõis salustianũ ẽ recto minõ uł mi no. Arthos aũt arthõis: cicero declinauit cũ eius gtũs athois sit. In us curtũ si neutra sunt deponũt us & oris corripiũt: ut corpus corpis. Illa tñ in lus dus & nus corripiũt eris: ut uellus uelleris põdus põderis munus mũeris. Sed facinus facinoris hẽt. Pignus oris & eris: ut uult Pris. Rudus ruderis: fenus fenoris & feneris: penus penoris olim peneris & peniteris. Quæ aũt uerba in ero desinẽtia hñt ĩ eris correptũ faciũt: ut uulcus uulceris/uulcero uulceras: olus oleris/olero oleras. Tp̃s uero tẽporis hẽt: hoc pecus pecoris: hæc pecus pecudis: intercus intercutis: hoc acus aceris: hic lepus leporis. Cõparatiua quidẽ pdũt us & oris ꝓducũt: ut fortius fortioris. In us ꝓductũ remoto s tis summũt & seruãt u longũ: ut salus salutis: tellus uero telluris hẽt: Incus incudis: palus paludis. Et monasyllaba deposito s uris producũt ut mus muris. Sed grus gruis facit & sus suis. In æs diphtõgon duo latina inueniunt̃ ut hoc æs æris hic præs prædis. In aus fœminia sunt & in dis gtm̃ hñt: ut fraus fraudis laus laudis. In bs ms ps desinẽtia formãt gtm̃ ĩterposito i: ut urbs urbis/hiems hiemis/inops ĩopis. Sed si añ bs uł ps e habuerit & nõ sunt mõasyllaba illud e in i uertũt: ut celebs celibis/princeps pricipis: sed auceps aucupis facit. Sic & a capite cõposita remouẽt s & e in i mutãt & sumũt tis: ut anceps ancipitis biceps bicipitis/triceps tricipitis. Antiq uero ancipes bicipes tricipes dixerũt. In is ns rs desinẽtia ablata s & sumpta tis emittũt genitiuum: ut puls pultis/mons mõtis/pars partis. Frons autẽ licet nõ sit in usu frõdis facit: cum folia arboꝝ significat naꝫ frons frõtis capitis ẽ pars

Lens lendis aíal capitis: lés létis legumen. Glás gládis facit. Excipiũť ẽt iens & qens & cætera ab eo & queo deducto qm̃ in euntis terminãt gtũm: ut iens eũtis/ p̃teriẽs p̃teriuntis. Ambiẽs uero ambiẽtis habet & lipridens lipridẽdis. Sed aruns aruntis facit. Vecors & a corde cõposita primitiuũ sequunť. In x si a uerbis in go deriuanť ablata x & addita gis faciũt gtũm: ut grex gregis a grego gregis. Lex legis a lego legis. Remigis cuius ntõ remex nõ utimur e in i mutat. Coniunx uero cõiugis dicimus remota n littera quã in p̃ri in oibus obliqs perdit. Frux quo ẽt nõ utimur frugis habet: olim ẽt hæc fruges dixerũt. Cætera oía a latina p̱ducunt x & cis capiũt: ut fallax fallacis/ nex necis/ fex fecis quincũs qncuntis septũcis deuncis: sed si e ante x habeãt neq̧ sint monasyllaba nec ab illis cõposita mutãt e in i correptũ per obliquos casus: ut apex apicis uertex uerticis: lodicis tñ & ueruecis p̱ducunt. Simil̃r masculina in is corripiunt i penultimũ: fornix fornicis. Fenix uero & bombix producunt. Barbara ut pharnax corripiũt: additur mastix. Sed Plinius utitur mastice mastices. Reliq̃ i x penultimã p̱ducũt: ut fœlix fœlicis. Excipimꝰ grex gregis/ crux crucis/ fax facis/ nux nucis/ pix picis/ dux ducis/ trux trucis/ cõiunx cõiugis salix salicis/ filix filicis/ pellex pellicis/ pernex p̱ pnitioso ẽt corripit/ pistrix pistricis piscis: nã cũ pistris facit nauium significat. Nix niuis/ senex senis ueteres senicis dixerũt. Nox aũt noctis habet/ pernox pnoctis/ spinx spingis & spingos/ supellex supellectilis.

De datiuis.

Datiui huius declinationis in i productum a genitiuis remoto s deducunť ut huius patris huíc patri. Sed si a græcis destendunt aliquã do corripiunť: ut Statius in achille Paladi litoree celebrabat scyros bonorum forte diem.

De accusatiuis

Accusatiui a datiuis i mutato in em formanť: ut patri patrẽ: sed quædã in im faciũt & græca sunt fere & in is terminata: ut caribdis caribdim/ sirtis sirtim/ thetys theyos thetim/ neapolis neapolim & alía huiusmodi. At ista in m & in im: ut turris turrem & turrim/ torquis torquẽ & torquim/ buris burẽ & burim/ securis securẽ securim/ bipẽnis bipẽnẽ & bipẽnim/ puppis puppẽ & puppim/ restis restem & restim peluis peluẽ & peluim/ febris febrẽ & febrim/ uis uim tm̃/ tybris ty-

brim & tyberis tyberi/tigris tigrim/sitis sitim/tussis tussim/magude-
ris maguderi.Reliq adi græci hu9declinatiōis in in:ut heresin apud
Cyprianū ibin irin caribdin.Oui.Et fletu madidis ibin aditegis. Idē
in pōto.Cū ferre caribdin acheis.Et frequēter in a ēt terminant: ut
lāpas lāpadem & lampada/etherē & ethera/ærē & æra/thora thoracē
& thoraca/siren sirenē & sirena/sidonē & sidona/hic pan hūc pana/
hic titan hūc titana/& hic delphin & hūc delphina tantūmō.Nōnul
la in on habēt hūc casum:ut dido didon/athos athon:& in o etiā ut
dido & alecto.Vir.Iutificā alecto.Neutri autē gnīs noīa acūm & uo
catiuū similē ntō habēt:ut hoc corpus o corpus. De uocatiuis.
Vocatiui sites sunt noīatiuis:ut hic pater o pater.Inueniunt tñ greca
quæ & utūm ꝑuant grecū:ut hæc pallas o pallan & palla: hic lāpas o
lampa/hæc thebais o thebai/hic cremes o creme/o achille o lache.
Aliq̄ latinū & græcū hñt ut tybris o tybris & o tybri/o paris & o pari
Virgilius.Tuq̧ o tybri tuo genitor cō flumine sctō.Ouidius. Qui
sapiant oculos an paris unus habes. De ablatiuo singulari.
Ablatiui in e aut in i aut in e & in i finiunt.Neutra in e terminata ab
latiui in i & in e faciūt:ut hoc mare ab hoc mari & mare/ab hoc mo-
nili & monile.Sed hæc in e solū hūc casum emittūt:rete gausape pre
sepe soracte ꝑneste celene.In al & in ar exeūtia in i terminant:ut cer
uical ceruicali calcar calcari.Dicim9 tñ sale lare farre:par pare & pari.
Itē masculia & cōia uel in er uel in is desinētia si faciāt in e neutrum
abltūm in e efferunt ut hic pedester hæc pedestris & hoc pedestre ab
hoc pedestri/salubri/celebri:hic & hæc oīs & hoc oē/ab hoc & ab hac
& ab hoc oī:hic & hec utilis & h utile/ab hoc & ab hac & ab hoc utili
Oui.tñ uersui optēperans celeste dixit hoc mihi nā recolo fore ut a
cœleste sagita.Regalis regali martialis martiali qñ est adiectiuuū nam
ꝓpria appellatiuis similia abltūm habēt in e: ut iuuenalis iuuenale/
martial martiale:illa ēt q̄ acūm in im hñt abltūm in i feciūt: ut tussim
tussi sitim siti/neapolim neapoli:q̄ uero in em & in im in e & in i:ut
puppe & puppi/reste & resti: bipēnis autem bipenne tātum. In is &
in er mensium nomina terminant hunc casum in i:ut Aprilis aprili
September septembri hymber quidem hymbre & hymbri format.

In et cuiuscūq; gnīs noīa nec in is terminata abltūm in e solū emittūt ut pauper paupere/uber ubere/degener degenere. Sed terminata in uis ut auis ouis: in guis ut anguis: in nis ut ignis: in tis ut uectis: in mnis ut amnis. & oīs gnīs noīe & cōpatiua oīa & uerbalia in e: & gētilis in as abltū3 in i & in e faciūt: ut aui & aue/ angui & angue/igni & igne/uecti & uecte/amni & amne/amāti & amāte/fortiore & fortiori/uictrice & uictrici/aprinate & aprinati: rudis tñ adiectiuū rudi solūmodo hēt: qñ uero ē substātiuū rude: sospes & hospes sospite & hospite: postis poste & posti: strigilis strigili tm̄. Pugil pugili & pugile: uigil uigili & uigile. Reliq̄ oīa tertiæ declinatiōis in e finiūt abltm̄ ut clades clade classis classe nisi sua licētia metri causa uerterint poetæ Virgilius aduectū. Aeneam classi quanq̄ datiuum esse multi uolunt.

De noīatiuis accusatiuis & uctis pluralib9. Ntūs actūs & uctūs plēs tertiæ declinationis finiunt in es: ut hi patres hos prēs o patres. Sed illa quæ in is terminant siue ēt aliter: & finiūt gtūm plem ī ium frequēter emittūt actūm in es & in is: ut hos & has omnes & oīs hos ignes & ignis. Pauca quidē hñt ntūm & actūm & uctūm in is: ut hæ sardis has sardis o sardis. Itē alpis sirtis trallis & gadis: quanq̄ dicim9 sirtes & gades. Neutra q̄ abltūm hñt in e hos casus in a terminant: ut hæc corpora hæc corpora o corpora: rete uero retia hēt. Illa aūt q̄in i uel in e & in i finiūt abltūm formāt hos casus ab ipsis abltīs in i addita a: ut mari maria/pare uel pari paria/Felice uel felici felicia. Excipiūtur ista q̄ nō seruant i añ a/Ludrica qd' Valla primæ & secūdæ uult esse declinatiōis: a Prisciano bñ dissentiēs. Itē uetera & amplustra uerū amplustra quoq; legim9. Cōparatiua nā quoq; desinūt: ut fortiora maiora: sed dicimus plura & pluria sicut cōplura & cōpluria. Pleraq; aūt græca hñt actūm ēt in as breue: ut paliadas hiadas lampas colchidas delphinas panas titanas syrenas.

De genitiuo plurali.

Gtūs pluralis fit a singulari abltō & aut in um aut in ium terminant siue a natura siue p sincopā. Illa aūt q̄ abltūm in i aut in i & in e habēt suscipiūt um & faciūt gtūm: ut ab hoc cubili cubiliū ab hoc aīali aīaliū/a felice & felici feliciū/a sapiēte & sapiēti sapiētiū. Multa tñ ex his quæ finiūt abltūm in i & in e p sincopā pferunt: ut sapiētū p sapiētiū

merētu.p merētiū. Sed cōpatiua in um tm̄ emittunt ut hoꝝ & haꝝ & hoꝝ fortioꝝ: ꝓter plus qđ pluriū hēt. Silr dicim⁹ uetus ueteꝝ: uigil uigilū: pugil pugilū: memor memoꝝ/cōplicū/supplicū/artificū.
Quæ i duas desinūt cōsonātes & ablm̄ i e faciūt e i ium uertunt: ut mars martiū/fons fontiū/frōs frōtiū: ꝓter cōiunx cōiugū. Et i ms ps desinētia: ut hiems hyemū/pꝛiceps pricipū. Ex his tn̄ excipim⁹ cōposita a capite q̄ faciūt gtūm in ium: ut tricipitiū bicipitiū: nisi p sincopā succidāt. Illa quoq; q̄ in gtō singulari pares hn̄t syllabas in ium emittūt ut colles colliū/caro carniū/apes apiū & apū. Iuuenalis. Examēq; apiū lōga cōsederit uua. Cedes cediū: sed sil'ia in es frequētius in um terminant: ut uatū & uatiū sedū & sediū: indoles tn̄ indolū soboles sobolū facit: iuuenis uero iuuenū: canis canū: pāis panū: strigilis strigilū: heresis heresuꝫ. Itē in as latina in iū exeūt: ut aprinas aprinatiuꝫ ciuitas ciuitatiū ꝓbitas ꝓbitatiū. Proferunt uero etiam in um siue natura uł potius p sincopā: ut ciuitatū ꝓbitatū. Silr noīa tm̄ plr declinata & in es terminata in ium faciunt: ut uires uirium penates penatiū tres triū: opes tn̄ opū potius q̄ opiū: ꝓceres proceꝝ sic dicimus minorū maioꝝ primoꝝ lemurū luceꝝ: in qbus aurium iudiciū sequimur. In is longū desinētia & crescētia in genitiuo ēt in ium faciunt: ut lis litium samnis samnitiū: nox qdem noctiū facit: nix niuiū supellex supellectiliū: cor cordiū: fel fellium: alec alecium: mel: mellium nō inuenit nec a lacte lactium nisi a lactibus qđ intestina significat. Cætera omnia termināt genitiuum pluralē in um: ut consul consulum: uirtus uirtutum: caput capitū: pater patrū: fruges frugū. Ales aūt hēt alitū & alituū figurate: ut ait Seruius: bos boum p sincopā & dtūꝫ & ablatiuū bobus. Cōposita uero simpliciū regulas fere sequūt: ut uecordiū & inopum: at rete retium habet.

De datiuo & ablatiuo.

Datiuus & ablatiuus plurales a genitiuo singulari nascuntur interiecta bu: ut huius patris his patribus ab his patribus. Sed neutra in a finita hn̄t hos casus i is ut hoc toreūa his toreūatis ab his toreūatis hoc pœma his pœmatis ab his pœmatis: faciunt ēt in bus Prisci. ductore.

De recto singulari quartæ declinationis.

Quarta declinatio duas habet in ntō terminatiōes us & u ut hic uisus hoc cornu. Sed in u terminata neutra sunt & oē

singulares casus in u finiunt. Leges tamē apud Plinium & Lucanū cornus & genus que sunt a rectis antiquis hic cornus hic genus. In us autē aut masculina sunt aut fœminina. De genitiuo.
Genitiuus ergo in us terminatoꝝ exit in us ꝓductū ut hic uisus huius uisus. Vetustissimi tñ ī uis syllabas terminabāt & datiuū in u:ut hic senatus huius senatuis huic senatu:hic metus huius metus huic metui. Huius rei. Aulus gelius est approbatus assertor. De dtō & reliquis casib9. Datiuus nūc terminatᷣ in ui ut huic uisui. Actūs in um ut hūc uisum. Vocatiu9 sił'is est noīatiuo:ut o uisus. Abltūs ī u finiᷣ ut ab hoc uisu. De nominatiuo actō & uctō pluralibus.
Nominatiu9 actūs & uctūs plurales in us exeunt:ut hi hos & o uisus Veꝝ neutra in u terminata hos casus a nominatiuo formāt addita a ut hec cornua hec cornua o cornua. De genitiuo plurali.
Genitiuus in um finiᷣ:ut horum uisuum. De datiuo & abltō.
Datiu9 & abltūs in ibus:ut his uisib9: aliqua tñ differētiæ causa accipiūt u añ bus:ut hi artus ab his artubus arcubus partubus ad differētiā horum nominum:ars arx pars. Inueniunᷣ tamē aliqua nulla differētia impellēte u ante bus seruare:ut lacubus tribubus simił'r portubus acubus quercubus specubus qđ & speciebus hēt questubus ꝓ q̄relis:questibus ꝓ lucro. Et q̄m domus partim est quartæ declinationis partim secūdæ partim utriusq; declinationis ne in eius uariatiōe qs decipi possit p singulos casus declinare uolumus. Hæc dom9 huius domus & domi/huic domo & domui/hanc domū/o domus/ab hac domo. In plurali he domus harum domoꝝ & domū/his domibus/has domos/o domus/ab his domibus. Antiqui in abltō singulari domu etiam dicebant. Et Augustus domos pro domus genitiuo est usus. De recto singulari quintæ declinationis.
Quintæ declinatiōis noīa terminät ntm̄ & uctm̄ in es ut hec species o spēs:& oīa sunt gñis fœminini/excepto dies incerti in singulari & meridies in utroq; numero masculini. De genitiuis & datiuis.
Genitiuus & dtūs finiunᷣ in eisdē uisas syllabas:ut huius speciei huic speciei. Veteres tñ gtm̄ in es terminarūt:ut huius species huius dies. Virgilius in Georgicis. Libra dies somniq; pares ubi fecerit horas.

Et in e:ut huius die: & in ii:ut huius dii. Et datiuum in e:ut huic facie. Gellius tradit.

De accusatiuo.

Accusatiuus fit a nominatiuo mutato s in m litteram: ut hæc species hanc speciem.

De ablatiuo.

Ablatiuus in e desinit: ut ab hac specie.

De nominatiuo accusatiuo & uocatiuo pluralibus.

Nominatiuus accusatiuus & uocatiuus plurales similes sunt nominatiuo singulari. ut hæ & has & o species.

De genitiuo.

Genitiuus fit ab ablatiuo singulari addita rum: ut harũ specierum.

De datiuo & ablatiuo.

Datiuus & ablatiuus fiunt a singulari ablatiuo adiecta bus: ut his & ab his speciebus. Sed nõ te fugiat oĩa qntæ declinatiõis noĩa carere gtis & dtis & abltis pluralibus pter hæc res/spẽs/dies/meridies/acies/facies/materies/pgenies addunt & maneries quod barbarum est.

De octo noĩbus q̃ declinationẽ pnoĩuʒ imitant & qs uel quí.

Octo sunt noĩa quæ cũ cõpositis more pnoĩuʒ secũdi ordĩs declinant/unus/totus/solus/alius/alter/uter/ullus/ & nullus: ut unus una unũ/unius/uni/unũ unã unũ/o une una unũ/ab uno una uno. In nũero plĩ/uni une una/unoꝝ unaꝝ unoꝝ unis/unos unas una/o uni une una/ab unis. Veteres more adiectiuorũ primi & secũdi ordis hæc noĩa uariabãt. Ex his octo/unus/totus/solus hñt uocatiuũ: quã declinationẽ ẽt qs uel q seqt: ut qs uel qui quæ qd uł qd/cuius/cui/quẽ quã quod uel qd/ a quo uel a qui a q̃ uł a q a quo uel a q. In nũero plurali/q quæ q̃/quoꝝ q̃ꝝ quoꝝ/quis uł qbus/quos quas q̃/a qs uel a qbus.

De cõpositis cũ quis & q.

Quis & qui inimica inter se sunt. Nã cũ quis (qd olim cõis generis fuit) uenit in cõpositionẽ nõ recipit qui in ntõ singlri: & qui cũ augeť expellit quis: Vñ extãt uersus. Cũ quis nãqȝ piã sine qui cõiunge putas quã. Quãuis cunqȝ libet qui sine quis retinet. Cõponiť quis cũ si ut siquis: cum ne ut nequis: cũ alius ut aliqs: cum en ut ecquis n in c uerso: cum nũ ut nunquis: cũ quis ut quisquis queqȝ quicquid. Quoꝝ quidẽ uocibus fm analogiã possumus uti. Quidã uero pcipiũt quisquis tantũmodo habere in recto & actõ quicquid & i ab-

latiuo quoquo. Alia oia uero declinant ut eo simplex quis q̄ qd uł quid p̄positis uel postpositis uocibus: nisi quod in fœminina uoce noiatiui singularis & neutrali plurali dicimus: siqua ecqua aliq̄ nequa nunq̄ & ho abltī nō terminat in i: & a multis p̄sertim multitudis numeri uocibus aures abhorrēt: ut quorunq̄ quasq̄. Adiciuntur qs hæ pticulæ nam ut qsnā q; ut qsq; ex quo fit unusqsq; singulare tm̄: piam ut quispiā: putas ut quisputas: q̄ ut quisq̄. A q ēt deducta: ut quidam quiuis quilibet quicunq; primitiuum sequuntur.

De cōpositis & duobus rectis. In cōpositis & duob⁹ rectis ambo nti declinant: ut hæc respublica huius reipublicæ hui reipublice hāc rēpublicā o respublica ab hac republica. In numero plī hæ respublicæ: ha rerūpublica: his rebuspublicis. Sic & cētiman⁹ centimanus cētimanui: & uniman⁹ quæ cōponunt ex corrupto & integro declinant. Alteruter aūt nunc postremū tm̄ uariat ntm̄ olim ēt priorē: ut alteruter alterutra alterutrum: alterutri⁹: alterutri: alterutrum alterutrā alterutrum: ab alterutro ab alterutra ab alterutro. In numero plurali alterutri alterutre alterutra: alterutro alterutra alterutro: alterutris: alterutros alterutras alteutra: ab alterutris. Inueniunt & alia huiusmodi: ut Olusatrum olusatri olusatro & reliqua dicit olisatrū sicut rosmarinum qd & rosmarin⁹ nuncupat. In compositis ex recto & obliquo rect⁹ tantūmodo uariat: ut hic tribunusmilitum: hui⁹ tribunimilitū: huic tribunomilitū: hunc tribunūmilitū: o tribunemilitū: ab hoc tribunomilitū. In nūero plī hi tribunimi. ho tribunorūmilitū: his tribunismilitū: hos tribunosmili. o tribunimilitū ab his tribunismilitū.

De patronymico formatiōe.

Atronimicum est qd a ppriis tantūmodo deriuat patrū nominib⁹ s̄m græcā formā: & significat cū gtō primitiui filiū uel nepotē filiā uel neptē: ut Eacides filius uel nepos eaci. Formant patronymica abusiue a noib⁹ matru: ut Iliades: auo ut atlātaides: regum ut cecropides: fratrum ut phetōtiades: urbium gētium & regionum: ut Argolis Troias thesalis. Et qn̄ uel masculia uł fœminina sunt. Masculina in des sic formant.

In des.

Noia primi ordinis mutāt extremū e genitiui i a & iūcta syllaba des

reddut patronimicũ:ut pelias pelie peliades: æneæ æneades æneides enim cõtra regulã est. Anchises anchisiades hẽt & laertes laertiades: cũ patronimicũ nunq̃ debeat primitiui gtĩ nisi una syllaba supare. Secundi uero ordinis noĩa q̃ in i terminãt gẽitiuum summunt des: ut priami priamides. Q uæ in duplex ii uertunt ultimũ i in a & des accipiunt: ut meneti9 menetii menetiades. Q uæ uero in ei mutãt ei in i lõgum & summunt des: ut tyde9 tydei tytides: qđ emphõiæ gr̃a qdam uolũt d in t uertere. Si tertii sint ordinis a dtõ formãt addita ta des syllaba: ut hectori hectorides herculi herculides. Scipio tñ quã q̃ latinum nomen scipiades habet pro Scipionides. In is. Patronimica fœminina in is fiunt a masculino ablata de: ut priamides priamis æneades æneas. Vir. tñ æneis usurpauit. Sciẽdũ ẽ poetas qñq; uel addere syllabas patronymicis: ut adlantiades pto adlãtides peliades pro pelides: uel diminuere ut deucalides, p deucalionides. In ne patronymica fœminĩa sunt & formant᷑ a gtĩs addita syllaba ne ut Adrastus adrasti adrastine. Nereus nerei nerine mutato e ĩ i lõgũ. Sed Acrisius acrisii acrisione: producta penultima format. De patronymicoꝝ declinatione. In es igit᷑ masculina more primæ declinationis noĩuȝ inflectunt᷑: ut hic priamides huius priamide huic priamide hũc priamidã & priamidẽ o priamide & priamida ab hoc priamide & priamida: hi priamide hoꝝ priamidaꝝ & priamidũ: his priamidis hos priamidas o priamide ab his priamidis. Fœminina in is tertiã declinationẽ sequunt᷑: ut hæc priamis huius priamidis & priamidos: huic priamidi hãc priamidẽ & priamida o priamis & priami ab hac priamide: hæ p̃amides: haꝝ p̃amidũ: hĩs p̃amidibus has p̃amides & priamidas: o p̃amides: ab his priamidibus. In ias quoq; fœmina sic decliant᷑. Hæc pelias huius peliadis & peliados: huic peliadi hãc peliadẽ & peliada: o pelias & o pelia: ab hac peliade: hæ peliades: haꝝ peliadũ: his peliadibus: has peliades & peliadas: o peliades: ab his peliadibus. De declinatiõe græcoꝝ in e. In e ꝓprie græca siue patrõimica sic uariãt᷑: hæc penolope: hui9 penelopes: huic penelope: hãc penelopẽ: o penelope: ab hac penelope: hæ penelope: haꝝ penelopõ his penelopis has penolopas o penelope ab his pñlopis.

In os   In os greca sic eunt. Hoc melos. huius melos & melus huic meloi & meli hoc melos melos ab hoc meloi & meli hæc melea & mele hoꝝ meleon & melō his melesi hæc melea & mele: o melea & mele ab his millesi. In is Sic eūt hæc metamorphosis huiꝰ metamorphosios & phoseos: huic metamorphosii & phosei & phosi/hāc metamorphosin o metamorphosis & phosi ab hac metamorposii & phosi hæ metamorphosies & metamorphosices & metamorphosis harum metamorphosion & metamorphoseon his metamorphosisi & metamorphosesi has metamorphosias & phoseas & phosis. Vocatiuus nominatiuo similis est & ablatiuus datiuo. Sed his duobus latine non utimur & aliquibus aliis uocibus abstinemus: quis in nostram quandoq; declinationem transferamus. In o.
Hæc sappho huius sapphoos & sapphus huic sapphoi & sapphi hāc sapphoa & sappho o sappho ab hac sapphoi & sapphi hæ saphoe & sapphi harū sapphon his sapphœs & saphis has sapphus & sapphos o saphoe & sapphi ab his sapphœs & sapphis. In es.
Hic moses huius mosi hūc mosem o moses ab hoc mose hi hos & o moses: reliqui casus in usu non sunt. Dicitur & moyses hebree
Hic iesus huius iesu huic iesu hunc iesum o iesu ab hoc iesu: hi hos & o iesus.

De nominibus heteroclitis.

QVoniam de heteroclitis iam mihi dicendum est: de quibus sane magna inter grammaticos dissentio est: fateor me fere omnia ex diuersis auctoribus collegisse quæ grāmatica lege. ideſt cōmuni usu heteroclita iudicant. Si quos aūt auctores illis refragari cōpereris ascribito auctoritati. Scimus enim Plautū dixisse delitia fœminino genere & numero singulari: & Ciceronem nex: & alios interdū multa alia quæ lex grāmatica uetat. pmittit tñ analogia idē ratio ꝓportiōis aut similiū declinatio sisis: hec ideo ne me aut im memorē aut ignarū fuisse quispiā iudicet: ne ue quod ueteribus interdum scriptoribus licuit: sibi quoq; licere in ea re putet: aut quod raro inuentū est & figurate uel in curia quodā elapsum in quottidianum sermonē audeat usurpare: primū ergo dicā qd sit aptotū & monoptotum nomen ex sentētia Prisciani: nam sentit aliter Diomedes

Aptotū

Aptotũ est qđntũm tantũmodo hẽt & in cæteris casibus deficit. Plerũq; tñ uocatiuũ ẽt habere inuenit̃: eo q fit ntõ similis: ut hic iuppiter o iupiter. Neutra uero aptota tres possunt habere casus propter similitudinẽ noĩatiue accusatiue & uocatiue uocis quæ generaliter est in omnibus neutris: ut fas/nefas/ir/ador/& olus quãq̃ legim⁹ puris. Monoptotum est quádo unã uocem habet per oẽs casus siue singulares siue pl̃es siue utriusq; numeri: ut sinapi gũmi cepe pondo cete Pedum & litteraꝝ nomina & numeroꝝ a quatuor usq; ad centum. Diptota dicuntur quæ duos casus diuersos habẽt: ut uerua ueribus. Triptota quæ tres: ut templũ tẽpli tẽplo. Tetraptota quæ q̃tuor: ut gener generi genero generum. Pentaptota que quinq;: ut castus casti casto castũ caste. Exaprota quæ sex: ut totus totius toti totum tote toto. Heteroclitũ nomen est qđ uario modo declinat̃. Heteroclisis est uaria nominum declinatio quæ quidem fit in casu numero genere declinatione & uoce. Defectiua in casu & numero.

Hæc certis deficiũt casibus & numero plurali/hæc fors ab hac forte: hũc laterẽ ab hoc latere: sic phocas sed Pris. addit hi lateres o lateres/ hãc ditionẽ ab hac ditiõe: spõte & flamine pro spiritu ablatiui soli sunt. Legimus spõtis gtm̃ apud Columellã/ & flamĩa apud Tibullũ paucosq; alios: tabi & tabo genitiui & ablti sunt casus. dicim⁹ tñ hæc tabes hãc tabẽ ab hac tabe. Macte uctũs est solus legit̃ & mactus: naꝫ fuit apud uetustissimos adiectiuũ. Lucretius libro qnto. Vt nũc sepe boue. luce ferro male macte. Hoc tãtundẽ huius tñdẽ hoc tãtũdẽ. Addũt hæc lues hãc luem ab hac lue. Grates noĩatiui acti & uctĩ pluralis uox sola est: sed apud Ciceronẽ in oratore (si corruptus nõ est) legimus gtũm gratis: ut cũ gratis causa nihil facias. Suppetie & suppetia: Inficie inficias: repetũdaꝝ & repetũdis plr̃ tantũmodo dicim⁹ hoc specus huius specus & o specus dũtaxat habet: ut Seruio placet. Sed cur actõ careat ipse non uideo: satias solus ntũs: quanq̃ Lucillus saciare in abltõ dixit. Dicã & dicas utriusq; numeri acti sunt. Dica in ntõ utit̃. Cicero in uerrẽ actione quarta: scribit̃ eraclio dica. Natu solus ablatiuus teste Seruio: sic astu & promptu: ab astu tñ legimus hi astus hos astus & o astus. Priscianus astu nomẽ esse indeclinabile in-

quit Caneo labeo & aleo noîatiuos tantũ & uocatiuos habere. Prisci scianus docuit in accẽtibus. Hæc carẽt nominatiuis & uocatiuis singularib9 tantũ: sed reliquos utriusq; numeri casus hñt. Remigis frõdis uerberis qđ etiã singulari caret acc̃ó. Dapis necis addimus prano ris auctoritate Seruii: sed remex legit apud Serenũ. Frons ẽt dicitur teste Seruio: sed olim frondis in nominatiuo dicebant. P hocas tñ uult carere recto. Feminis etiã rectum non habet licet sint qui dicant hoc femen. Daps in nominatiuo Liuius pœta est usus. Hæc tres dũtaxat hñt casus in ñũero singulari at in plĩ nullo deficiũt. Hoc plus huius pluris hoc plus: hoc uirus hoc uirus o uirus: huius opis hanc opem ab hac opẽ qñ est appellatiuũ: huius uicis hanc uicẽ ab hac uice: hæc uis huius uis hãc uim ab hac ui quatuor hẽt usu casus: plura le eius est secũdũ quosdã uires fuit & apud ueteres he uis & has uis. Hæc cum pluralem integrum habeãt abltũm tantũmodo singularẽ habere comperiuntur teste Phoca. Obice fruge prece uiscere. Priscianus autem quinto libro uult inueniri huius precis huic preci ab hac prece. Huic frugi hanc frugem ab hac fruge.

Hæc neutra cum seruẽt oẽs casus in singulari ntũm acc̃ũm & uoc̃ũ; in plurali tantũmodo habẽt/iura rura æra maria uina mora ferra ocdea thura mella fella fora. Addimus defruta & mulsa uinorũ & uinis etiã apud Plinium legimus. Item æruum & æribus apud Catonẽ. Huiusmodi sunt quintæ declinationis noĩa: ut pernities spes cuius cõpositũ expes ntm̃ & uc̃m̃ utriusq; nũeri hẽt. Demimus hec nouẽ res species dies meridies acies facies materies & ꝓgenies. Verũ in plurali diptotũ esse. Prisci. ostẽdit: caret enim gtõ at reliquos casus hẽt. Interrogatiua ut quis uter & quotus. Relatiua ut qui quæ qđ is suus idem. Distributiua ut quicunq; omnis nullus. Infinita ut alius aliqs carent uocandi casus. Similiter pronomina omnia: præter tu tuus meus noster & nostras.

Numero carentia.

P lurali numero naturaliter carẽt oĩa deoꝝ hoĩum urbiũ montium siluaꝝ fluuioꝝ & locoꝝ ꝓpria noĩa: nisi sua natura pluralr̃ tantũmõ aut cõfuse ꝓferant: ut Atene Thebe Cume Verule Puteoli Argi: qđ præter alioꝝ morẽ in singulari habet hoc argos: suscipiunt tamẽ ali

quãdo ꝓpria noĩa numeꝝ multitudinis gratia æquiuocatiõis: ut Scipiones Lelii & Aiaces: quæ onomina sunt. Aliquando si trãseunt in appellatiua familiæ: ut Cæsares Fabii. Masculina singularia.

Præterea hæc sunt masculina quæ ex usu cõi pluralẽ numerũ respuunt: sanguis fumis puluis limus pontus mũdus fimus sol geminus sal æter aer cestus pro baltheo ueneris addimus uesper: sed nemo cõmunis generis est unusquisq; omnis. Fœminina singularia.

Feminina singularia hæc sunt quæ hic scripta sunt/pax mors uita fames sitis lux gloria fama salus lues gaza tabes labes humus proles soboles pix senecta senectus iuuenta iuuentus penus fuga fides indoles eloquentia prosapia strues tussis bilis colera culpa galla rabies sanies secordia uecordia parsimonia auaritia caries pernities sapientia stultitia infamia clementia amentia diligẽtia elegãtia memoria amicitia arena uespera & paupertas. Adduntur & plura: sed quanq̃ raro inuenies tamen aliquorum pluralia apud auctores amicitias memorias & sapientias sepius. Neutra singularia.

Neutra singularia sunt/fas nefas ir pus ador lac solũ senſum salum lethũ cœnũ ænũ uirus indeclinabile uer uulgus pelagus gelu mãna mãmona pasca crocũ baratrũ nil nihil nihilum necesse nesper uesperũ lutũ mane uiscũ spicũ penũ macellũ nitrũ & uitrũ. Accedãt ad hec noĩa metalloꝝ: excepto æs & electrũ. Adde ẽt noĩa liquidoꝝ ut ius flegma & aridoꝝ huminascẽtiũ q̃ ad mẽsurã põdusue referũt cuiuscũq; gñris sint: ut triticũ cicer piper miliũ fenũ. Ex quibus omnibus hæc pluralẽ nõ refugerũt. Equor mare fretum unda latex aqua lympha mel fel uinum poculum fons fluuius flumen amnis stagnũ lacuna lacus puteus palus. Acetis uero apud Plinium legimus. Præterea ordeũ frumentũ faba melo pepo citrullus nouum uerbũ far pisum uel hæc pisa lupinus fragrum. Itaq; herbaꝝ & fructicũ quedam nomina aduertẽda sunt diligẽter: ut apium petroselium sansucum mẽtastrũ cuminũ rosmarinũ abrotanũ. Idẽ nepeta mẽta & pleraq; alia ne pluraliter declinemus. Quanq̃ Ouidius rutas dixerit. Vtilius sumes acuentes lumine rutas. Masculina pluralia.

Masculina plr declinatã sunt/ quirites primates optimates proceres

minores maiores cœlites. Sed legimus singulares huius nomis obliquos. Posteri superi inferi penates liberi lemures sales cani fori manes fasces antes ambo carceres casses furgures pugillares codicilli loculi & natales. Progeneris nobilitate secundũ Diomedẽ. Fascianales legitur tñ annalis tertius apud Gellium. Canceli lares sentes uepres. Adde si uis Luceres Tacienses Quintili Fabii Locri & similia. Ludorum quoq & festorum multa nomina sunt huiusmodi: ut Apolinares Quinquares Circenses & plura.

Fœminina pluralia.

Fœminina pluralia sunt kalende Idus ferie nundine. Nũdinũ enim & trinundinũ legimus perraro. None inducie latebre tenebre lactes therme excubie exuuie primitie inferie exequie inficie suppetie diretrice ambages gades fidicule pro instrumẽto tortorio: palee quisquilie reliquie blanditie opes cantes organorum fistule siue dee mine falere nuge insidie facetie illecebre delitie: quod uolunt diuersum a dilitio esse. Diuitie nuptie argutie cune scale scope bige trige quadrige seiuge compedes inimicitie gene antie grates nares manubie ambe fores ualue. Et festorum nomina ut latine. Item ceremonie decretales clitelle & mappe: ut Seruio placet. Sed mappa legitur passim addit Diomedes: grates ginguie prestigie nenie plage sortes sordes & gratie dee.

Neutra pluralia.

Neutra pluralia sunt precordia cunabula lustra castra rostra feria arma sponsalia exta tripudia spolia liba cibaria classica: apud Suetoniũ uero classicum legimus: sexta tesca iusta bactra artaxata charchesia crepundia uinacea ceraunia lachana flabra iuga intestina peana propindari pœmate cithara effata & ambo. Quæ omnia secundæ sunt declinationis. Pondo uero & tempe indeclinabilia. Itẽ ilia qđ cũ sequẽtibus est ordinis tertii. Maurus tñ hoc ille dicit. Mænia magalia mapalia milia altaria palearia flamina: qđ habet flamine in ablatiuo singulari. Lumina pro oculis & uerbera: quorum meminit Diomedes frequẽter singularia hñt: sic & psepia cuius meminit Phocas addunt festorum ludorũq noia q̃ secũdã & tertiã declinationẽ sequunt: ut orgia parẽtalia bacchanalia neptunalia comicia solẽnia hæc ostrea orũ. In numeri pl'i græcũ est. Nam apud nos hæc ostrea ostree dicit teste Seruio

Multa ex his addi possent si oia q aliud in singulari aliud i pli signifi cāt discernamus. Multa ēt demi si unius aut paucorē auctoritatē seq̄ mur. Legimus eniȝ fumos soles mūdos gemios elegātias arrenas ma ribus & multa alia in pl̄i. Itē in singulari/quiritē optimatē narē forē spoliū libū bigā quadrigā lactē paleā iugū intestinuȝ tripudiū altare & plura huiusmodi. Sed meminerimus multa multos dixisse q̄ alii ꝓhibent. Totidē ēt licet sit oīs generis nūero singulari caret. Carent & numeralia p̄ter unus una unū & centenariū & mille sustantiuū: & quædā deriuata a numeris: ut ducēti Masculina in pl̄i neutralia.

Hæc in numero singulari masculini & in plurali neutri generis sūt: Tartarus tartara Dindimus dindima Trenarus trenara Suparus supara Cetus cete. Seruius tñ dicit cetus nusq̄ lectū. Menalus menala Hismarus hismara Taigetus taigeta Gargarus gargara. Stabo aūt gar garū montē esse gargara coloniā docet. Pileus pilea Carbasus carbasa Infernus inferna Auernus auerna: at massicus massica & hi massici Sibilus sibila & hi sibili: baltheus balthea & hi balthei. Maur⁹ balthea tñ habere dicit. Iocus ioca & hi ioci. Locus loca & hi loci: euētus euēta & hi euentus: iussus iussa: permissus pmissa: que tria a quarta in secundā transeūt declinationē. Legimus apud Gelliū libro nono hoc iussum: lex inqt est generale iussuȝ populi. Fœina in pl̄i neutralia.

Hæc i numero singulari feina in pl̄i neutra esse cōperiūt. Pergamus pgama: intybus intyba & intybi: quo Plinius in. xx. utit̄ apud quē legimus ēt inrybū: quo circa nō uidet̄ uariū esse. Arbutus arbuta altilis & altilia q̄ qdē cēseo adiectiua: ut reptilis & reptilia. Itē supellex supellectilia: pascua qd̄ uix inuenies pascua/zizania & zizanie: buccolica hec buccolica oruȝ: georgica hec georgica: rhetorica hec rhetorica topica hec topica & similia. Neutra in plurali masculina.

Neutra in singulari & in pl̄i masculina hec inuenio. Filum hi fili & hec fila: frenū hi freni & hec frena. Lucanus Traxerunt torti magica uertigine fili. Idē calibē frenosq; momordit. Rastrum hi rastri & hec rastra. Claustrū hi claustri & hec claustra. Capistrum hi capistri & hec capistra. Porrum hi porri & hec porra. Elysium hi elysii tm̄. Cœlum hi cœli. Lucreti⁹: quis totidem uertit cœlos. Argos hi argi. Specus hi

pecus:ut Seruio placet. Sed uidet ab hic specus potius deriuari. Co
ꝗ aduertẽdũ est plus neutri gñis cõparatiuũ in pl̃i esse gñis oĩs.

Neutra in pl̃i feĩa. Hæc neutra in plurali feĩa efficiunt.

Epulũ epule/balneũ balnee & hec balnea/delitiũ delitie cepe cepe ꝑ5 ? hocã & Diomedẽ:sed mihi potius inter singularia neutra reiciẽdũ uidet. Itẽ nundinũ nũdine/amigdalũ amigdale & hæc amigdala:nã amigdalus arbor est sicut hec amigdala apud Pliniũ: quæ plurifariã efferũt ntũm. Sũt quædã p̃terea quæ dupliciter aut tripliciter efferũt ntũm & cũ uoce uariãt genus:ut hic tonitruus & hoc tonitru/hic baculus & hoc baculũ/hic tignus & hoc tignũ/hec pisa & hoc pisu3/hic nasus & hoc nasum:legit apud Pliniũ hic spicus hæc spica & hoc spicũ qd' pl̃e nõ hẽt/hic sinus & hoc sinũ ꝓ uale/ hic angiportus & hoc angiportum/hoc cornu & hic cornus. Lucanus:cornus tibi cura sinistri/hic tapes tapetis & hoc tapetũ tapeti & hoc tapete tapetis/hæc uespera & hoc uespa & hoc uesperꝫ & hoc uesp pricipiũ noctis seu diei finis:nã hic uesper est ueneris stella q̃ uesperus hespus & uesperugo nominat hoc mundũ & hic mundus/hoc gelu & hic gelus/hic artus & hoc artu/hic clipeus & hoc clipeũ/hec singrapha & hoc singraphũ hic sestertius & hoc sestertiũ/hæc christallus & hoc christallũ ut dicũt quidã/hæc margarita & hoc margaritũ & hæc margaris ut Serui9 tradit/hic galerus & hoc galeꝝ/hic cothon & hoc cothonũ idest portus nõ naturalis/hic crater & hæc cratera/hic pater & hec pantera/hic turbo & hoc turbẽ/hec tiara & hic tiaras/hec hebenus & hoc hebenum hic sanguis & hoc sanguẽ/hec ilios & hoc iliũ & hoc ilion/hec saguntus & hoc saguntũ/hic gibbus & hec gibba & hic gibber/ hic fundus & hoc fundũ/hic curiculus & hoc curiculu3/hic cõmentarius & hoc cõmentariũ/hic luctus & hoc luctũ/uultus & uultũ/rictus & rictum monitus & monitũ/ramus & ramale/hoc fretũ & hic fretus/hoc peccatũ & hic peccatus/hoc tributũ & hic tributus/hoc senapi & hæc senapis/hoc gũmi & hæc gũmis/hæc multra & hoc multrale. Hoꝝ plaꝗ remanserunt in usu:ideoꝗ notãda. Discernunt & ita quædã pomoꝝ & arboꝝ nomina:ut hæc prunus & hoc prunũ/hæc malus & hoc malũ/hæc pirus & hoc pirum/hæc cerasus & hoc cerasum & cera

sum & hic cerasus. Properti⁹. Hic dulces cerasos hic autũalia poma hæc cornus & hoc cornũ: hec morus & hoc morũ. Quæ i uario nominatiuo ƒuãt genus. Sũt q̃ duplicẽ hñt rectũ seruato gñe: ut hec cassis & cassida: hec apes & apis: hic adeps & adipes: hec stips & stipis hæc scops & scopis: hic delphin & delphiniis & delphis: hic cometa & cometes comete/hic arabs arabis & arabus arabi/hic gõgrus gonger gõgri/hic gobio & gobi⁹/hic mugil & hic mugilis/hic elephas & elephãtis/hic tibris & hic tiberis/hic arar & araris/ h̄ puluis & puluer hic cucumis & cucũer/hic cinis & ciner/hic uomis & uõer/hic & hec pubis & puber/hic labor & labos/lepor & lepos/honor & honos/arbor & arbos/odor & odos/uapor & uapos/clamor & clamos: quoq; meminit Quintilianus: hæc plebs & plebis: hic iber iberis & iberus iberi: p̄sper & p̄sperus: teucer & teucrus: euãder & euãdrus: athon & athos: œdipos & œdipodes. Et plura huiusmõi: ut iter & itiner: ut ueteres dixerũt. Cõfusa in recto. Sũt & aliq̃ recto cõfusa: ut lens lẽdis & lẽtis: cassis cassis & cassidis: glis gliris glitis & glissis: uas uasis & uadis: pecus pecudis & pecoris: fides fides fidei: ut Seruio placet qđ ĩprobat Priscianus/airq; fidis esse ntm̃ pro corda sic & plura reperies quæ diuersi sunt gñis. Multa in una uoce diuersi generis reperiunť: ut hic uel hæc finis: hic uel hæc clunis: hic uel hec uel hoc specus qđ habuit in neutro genere specoris. Dicimus ẽt specũ speci & specu specu: hic penus & hoc penus quartæ & hoc penus penoris & hoc penũ peni: ut Gellius scribit: hic uel hoc uulgus: hic uľ hec alu⁹: hic uľ hec paradisus: hic uel hec sardonix: hic uel hoc iubar: hic uel hec pãpin⁹ hic uel hec turtur p̄ aue: hic uel hec liquor: hic uel hec pauper: hic uľ hec retis & hoc rete. hic uel hoc sexus: hic uel hoc carcer: hic uel hoc guttur: hic uel hoc alec: hic uel hec adeps: hic uel hec funis: hec cipsus & hic cipssus apud Enniũ. Adduncť illa diuersa significãtia: ut hic cassis & hec cassis: hic malus & hec malus: hic lens & hec lens: hic uas & hoc uas: hic glis & hec glis: hec pecus & hoc pecus: & multa hmõi poterit quispiã studiosus plura colligere. Ego qdẽ his suz cõtentus Variãtia declinationẽ. Inueniunť noĩa q̃ in casibus alterius numeri mutãt declinationẽ: ut sunt illa tertii ordinis in a terminata q̃ dtm̃ &

ablm̃ pluralē more noīum secundæ declinatiōis emittūt:ut his & ab his pœmatis his & ab his toreumatis. Ludorū quoq & festo℞ noīa pluralia secūdæ declinatiōis gtūm dtūm & abltm̃ more tertiæ faciūt: ut ho℞ saturnaliū his & ab his saturnalibus. Domus partim secūdæ est & partim quartæ:ut supra docuimus. Ambo & duo declinant̃ut pluralia adiectiuorum primæ & secūdæ declinatiōis:nisi ꝙ in dtīs & ablatiuis hūt ambobus & duobus ambabus & duabus: & in ntīs & uctīs in masculino & neutro gñe ambo & duo olim aūt in masculini actō ambo & duo ēt habuerūt. Virgilius in.xi. Si duo præterea tales idea tulisset terra uiros. Horatius præterea ne uos titillet gloria iureiurādo astringā ambo lugerum numero singulari secūdæ est at ī plurali tertiæ declinatiōis. Vas uasis cōtra in singulari tertiæ in plī uero secundæ. Sed olim iuger siue iugus iugeris declinabāt. Tibullus: ut multo innumerā iugere pascat ouē. Quod leges & in soluta ořone nec uidet̃ figurate dictū ut impete ꝑ impetu:apud Lucretiū & papinū ꝙ quidā uolūt ab impes esse: & ut angele ꝑ angelo apud Claudianū. Inueniunt̃ secūdæ & tertiæ declinatiōis cōia ut glomus glomi & glomeris. Acer acri ſm Seruiū quē arguit Priscianus: & aceris significatq arborē: sequester seqſtri & seqſtris. Nō mlta sunt adiectiua triū uocū quæ in tertiā declinationē trahunt̃. Sincerus sincera sincer℞ hic & hec sinceris & hoc sincere/hic biugus & biugis/quadriugus & quadriugis & cætera a iugo. Magnanimus & magnanimis. Exanimus & exanimis/pusillanimus & pusillāimis: & reliqua ab animo deducta quæ in animus desinūt. Limus & limis/sublimus & sublimis/imbecillus & imbecillis/inermus & inermis/ eneruus & eneruis/ hilarus & hilaris/semisomnus & semisomnis/procliuus & ꝓcliuis/acliuus & acliuis/decliuus & decliuis/effrenus & effrenis/ infrenus & infrenis ludicrus & ut uult Priscianus ludicris. Sed Valla nō ꝓbat. Acer acra acrū & aceris:ut docet Caper. Perhēnus & phēnis. Ouidius in fastis. Amne perhēne latēs Anna perhēna uocor incolumis nō dicit̃ ne te decipiat Alexander.

Secundæ declinationi & q̃rtæ cōmunio.

Hæc reperio secundæ & quartæ declinationi cōia: hæc cornus pinus aditus questus ornatus tumultus laurus licet lauri & lauru non dica

mus: lacus quercus colus ficus p arbore & fructu/ortus cantus cetus adde etiā penus monitus cuius uterq; dtūs ſm cartam nō eſt in uſu nec abltūs pl'is. Viſus paſſus auditus ſenatus uerſus uictus gemitus lectus obitus ſaltus aſpectus fluctus luctus eſtus ſumpt⁹ piſcatus exercitus & his plura quoq; nr̃ Pōponius meminit. Heteroclita uoce.

Multa ſunt heteroclita uoce: ut ea quoq; obliqui ntm̄ nō imitant' ut iuppiter iouis/ego mei/epar epatis/ebur eboris/iecur iecoris: ſ3 ſi oia q̄ aliq̄ hn̄t in uoce uariationē pſequar nō minus erit lectori q̄ ſcriptori moleſtū: hec āt q̄ hactenus dixi ſūt cognitu uiſa digna & neceſſaria Hec te fugiāt illa q̄ plurifariā efferūt ntm̄ aut cōtra regl'as ſeſe attollūt: ut iter itieris appellari heteroclita uoce. Mutātia ſignificationē.

Sunt & que in caſibus & numeris mutāt ſignificationē: ut ops opis qd' deā ſignificat p omnes caſus: rurſus in gtō facultatē & auxiliū. In actō & abltō auxiliū in plurali diuitias & facultatem: ut Seruius docet. Aliq̄n potentiā. Saluſtius opibus cōiurationis fretus. Veteres teſte capro dixerūt hic & hec ops p opulēto ſicut cops p copioſo. Sunt & alia quæ aliud in ſingulari q̄ in pl'i ſignificant: ut littera & litteræ ludus & ludi/terra & terræ/mare & maria. Sūt & alia quæ onomina ſeu equiuoca ſeu diuerſa ſignificantia appellant': ut cœlum ſpecies aula diſcrimen. De cōpoſitoq; pnominū declinatione.

Operi finito uolui apicē addere & tanq̄ pinnis ornare: ut q̄dā uero uulgaria de pnoībus cōpoſitis traderem. Iſte & hic cōponunt' & dicimus ntō iſtic iſtec iſtoc uel iſtuc. Actō iſtūc iſtāc iſtoc uel iſtuc. Abltō ab iſtoc ab iſtac ab iſtoc. In pl'i nti & acti neutrali uoce iſtec. Nā nō niſi p uoces q̄ in c deſinūt cōponunt' p̄ter dtm̄ ſingularē. Sil'r illic illec illoc uel illuc. Idem eadē idē cōponit' ex is ea id & demū & ſequit' primitiuū: ſ3 in neutrali uoce rurſus cōponit' in ntō & actō tm̄ ut idē tidem qd' aliq̄n aduerbiū eſt & frequēter ſignificat. Ego cōiungit' cū met & ſuā p oēs caſus ſuat declinationē. Met cōnectit' cū omnibus obliquis huius pnoīs tu & oībus caſibus pluralis p̄terq̄ cū genitiuo. Tutemet in ntō ſolo & uctō dicimus. Tute noīatiuo ēt Sulpitius ad Ciceronē eſt uſu. Tete meme ſeſe acti & ablti caſus ſunt. Seſe pluralis numeri etiam eſt. Meapte noſtrapte tuapte ueſtrapte & ſuapte ſoli

singulares ablatiui sunt a possessiuis: legimus suapte pondere apud Ciceronē in natura deoꝝ. Veteres.n.per oīa genera huiusmodi ablatiuis usi sunt. Ce syllabā adiiciebāt antiqui oibus casibus huius ꝓnominis hic hæc hoc: ut hicce hæcce hocce. Noui aūt tantūmō his obliquis qui in es desinūt ut gtō huiusce dtō hisce acō hosce hasce abltō ab hisce. Quę uox inueniť ēt masculina & noīatiui pluralis. Terentius ī eunucho. Hisce hoc munere arbitranť suā Thaidē esse. Rursus cōponebat hicce cū ne e in i uerso: ut hiccine heccine hoccine: sicut illanccine istanccine: nā illicce illiusce/isticce istiusce/ illucce istucce/illancce istancce. Veteres dicebāt. Ecca & ella in ntō singulari & generē fēino ueteres usi sunt. Terētius. Ecca nr̄i fundi calamitas. Eccuꝫ eccā eccos eccas/ellū ellā ellos ellas: utriusq; nūeri adī sunt. Vale candide lector.

Pars hic prima mei finiť Falco laboris Finis.
Iam fient palusis ex elicone tibi.
En mihi fert niueos doctorum turba lapillos.
Murmuret ignarus: liuor & ipse licet
Sed nos ad reliquum pergamus numine dextro.
Pectora proficiant ut studiosa breui.

Ad clarissimū uirū Falconē Sinibaldū Ioānis Sulpitii Verulani de generibus nominum liber secundus.

Ne quis in androginos conuertat & hermaphroditros
Nomina: nec miro salmacis amne riget.
Obseruant nostri iuuenes præcepta libelli.
Atq; accepta ferant optime Falco tibi.
Nam nisi me ornasset mæritis tua plurima uirtus.
Tam castigatum: nō legereť opus.

PRopria uiroꝝ noīa masculini gn̄is sunt ut hic Scipio. Feminaꝝ fēini: ut hæc Penelope. Officioꝝ quæ ad mares ꝑtinēt masculīa: ut hic Papa hic Pōtifex. Quæ ad fēias fēina: ut hæc saga hæc prefica. Quæ ad utrosq; cōia: ut hic & hæc dux. Angeloꝝ & demonū noīa masculina sunt: ut hic cherubin seraphin indeclinabilia: hic sathanas diciť & sathan. Cherub quoq; & Seraph masculina sunt quādoq; decrinabilia & ordinis tertii: quæ ī plurali hn̄t Cherubin & Seraphin indecliata: ut illa superiora in in. Sic.n.diuus

Hieronimus utic̃ q docet seraph significare ardentẽ uel incendentẽ & cherub sciẽtiæ plenitudinẽ. Dicimus aũt hoc demonium & hic de mon demõis & significat auctore lactãtio peritũ & reꝝ sciũ. Adiecti uũ qđ tres hẽt uoces. Prima est masculina ut bonus. Secũda feĩa ut bona. Tertia neutralis ut bonũ. Quod duas: prima cõis est gñis: reliqua neutralis: ut hic & hæc dulcis & hoc dulce. Quod unã oĩs est generis: ut hic & hec & hoc felix.

De arboꝝ nominibus.

Arboꝝ noĩa feĩa sunt: ut hæc pirus. Oleaster qdẽ masculinũ ẽ. Calfurnius oleastra neutro gñe in pl̃i ꝑnũciauit. Meteneras salices iuuat aut oleastra putare. Dum⁹ rub⁹ & uepres ẽt masculia sunt. Siler neutri gñis est. Virgilius in secũdo georgicoꝝ. Curua tenẽt ut melle siler lẽteq; geniste. Itẽ suber & robur neutra sunt. Tibullus pomũ ꝑ arbore ipsa in neutro genere ꝑtulit. Balsamũ arbor̃ bdeliũ hebenum amonũ cardamomũ thus mirobalanũ maron malobraton ligustrum uacinium neutra sunt. Inuenies forsã & plura: spinus arbor pruni masculinũ est: hæc buxus & hoc buxũ auctore Seruio dicimus. Sed Caper frustra buxũ materiã esse dicit.

De fluuioꝝ noibus.

Fluuioꝝ ꝓpria noĩa masculina sunt: ut hic Tibris. Albula tñ feĩui generis reperit̃. Ouidi⁹ in q̃rto fastoꝝ. Clauiger & tãto est albula pota deo. Itẽ stix & lethe duo inferni flumina. Strabo libro. viii. Caucone feĩno gñe uocitare dicit. Crustumiũ neutro genere Lucanus ꝓtulit Crustumiũq; rapax & iuncto sapis isauro idest apud eundẽ iader. Et tepidum in molles zepbiros discurrit iader. Rhenũ quoq; & in Horatio & in cæsaris cõmentariis neutrali genere legit̃. Vltra hæc alia quædã inuenies p se siue cũ flumine iũcta.

De noibus uolucrũ.

Volucrũ noĩa ꝓmiscua sunt: hoc ẽ uno articulo utrũq; sexũ cõprehẽdẽtia: ut hec aquila hic grips. Colũbus uero masculinũ ẽ cuius feĩnũ colũba. Gallus quoq; feĩnũ hẽt gallina. Oestrũ insectigen⁹ naturale ẽ. Picus & pica diuerse sunt uolucres: & ideo ẽt epiceni sunt generis: haltionis gñis cõis hẽtq; in pl̃i hi & he haltiones.

De nũeralibus.

Numeralia noĩa a q̃tuor usq; ad centũ sunt pl̃ia oĩs gñis indeclinabilia. Et a centũ cõposita sunt hmõi: ut trecentũ: excipimus adiectiua trium uocũ: ut ducenti ducẽtæ ducẽta & cẽtenariũ qđ appellatiuum

nomen neutri generis eſt. Tres cōis eſt gñis: tria neutri. Duo ma
lini & neutri: duæ feminini. Mille neutrū ē ſingulare: ut mille hoiuꝫ & hēt ꝑſe milia: ut duo milia hoium. Mille rurſus monoptotū pſe & oīa gñis eſt: ut mille uiri milie pecudes & mille pericula. Litteraꝝ nomina neutra ſunt & indeclinabilia.

De terminatis in a.

In a terminata feīni ſunt gñis: ut hec cādela. Demunt hec maſculina hic poeta planeta cometa laniſta papa nauta cytariſta pincerna ſophiſta collega ſcurta lixa aſſecla ſcriba pfuga trāſfuga & populoꝝ noīa: ut turca ſcita getha ſarmata: quæ qdem uolūt eſſe cōmunia cū multis aliis populoꝝ nominib9: ut araps ethios. Item talpa & dama quæ incerti gñis reperiunt. Carta cera amphora panthera margarita catapulta quanq̄ apud græcos maſculina apud nos tñ feīna ſunt. Sciendum qdem græca reliq̄ & barbara in a eiuſdē eſſe gñis apud nos cuius ſunt apud illos. Pauca neutra inueniunt: ut oīa græca & barbara quæ uł ſunt tertiæ declinatiōis: ut pœma & ꝓblema epithoma / qd & hec epithome dicit uel nō declinant: ut māna mamnona: ſed unuꝫ eſt primæ declinatiōis polēta. Ouidius dulce dedit teſta qd coexerat ante polenta. Idem cū liquido mixta pfudit diua polēta: dicit & hoc polēta polentæ. Adde & illa ſemp pluralia / arma p̄cordia ſponſalia & reliqua q̄ inter heteroclita nūerauimus. Cōmunia ſunt hec / pediſſequa aduena: qd neutro generi figurate iungit: ut aduena mācipiuꝫ cōuena auriga conuiua uerna. Addunt & a uerbis deducta ſeu cōpoſita nec a maſculinis trāſformata & p̄cipue a colo & a gigno: ut hic & hec agricola iunonicola chriſticola grauigena alienigena. Veteres uero dixerūt alienigenus: unde Valerius alienigena ſtudia dixit. Excipitur uerbigena quod maſculinū eſt. Sunt qui illis adiiciunt hic & hec parcida homicida patricida q̄ Phocas uult eſſe maſculina.

In e.

In e correptū finita neutra ſunt: ut hoc ſedile: in e ꝓductum feīna: ut hec libie libies q̄ quiſq̨ & ſiſia inter adiectiua cōprehēdunt

In i.

In i neutra ſunt: ut gūmi ſinapi. Compoſita uero a gtis ut illiuſmodi omnis ſunt gñis: obliquos tñ pleriq̨ caſus eſſe uoluerūt. Qui cum oībus gñibus caſibuſq̨ iungant ois etiā generis ſunt. Nihil frugi mācipi at ueii gabii iliturgi & reliqua noia oppidoꝝ maſculina.

In o.

In o definetia masculina inueniunt ut hic sermo. Sed si d uel g ante o habēt sunt fœminina: ut hæc dulcedo hæc margo qđ etiā masculina reperit̄: hæc uirgo qđ quidā uolūt esse cōmunis. Demunt̄ ex his ordo predo spado cudo cardo ligo mango: quæ masculina sunt. Similiter bubo quod etiā fœminini inuenies apud Virgilium. P̄ ōdo neutrū plurale est monoptotū. Verbalia & p̄ticipialia in io sunt fœminina: ut hæc oratio lectio. Reliqua oīa in o quacūq; littera antecedēte masculina sunt: ut stellio unio p̄ puncto & lapillo: nā p̄ coniuntiōe & si raro inuenit̄ fœmininū est. Caro & talio fœminia sunt: ambo & duo tā masculia q̄ neutra. Homo nemo & latro cōia: sed latro apud recētiores p̄sto qđ uerbis substātiuis iungit̄ oīs esse uidet̄: sunt qui addunt pseudo qđ ego nō inuenio nisi cōpositū: & pseudus p se traductū. Leo masculinū cōis esse generis tradit Seruius. **In u.**

In u ut genu in c ut lac in d ut qd aliquid aliud in t ut caput occiput neutra sunt: sed tot & quot cū cōpositis oīs sunt generis. **In al.**

In al ut aīal: sal semp masculinū ē: qdā tñ ex uetustissimis neutro genere p̄tulerūt. Afranius: quicqd loqmur sal merū est. **In el & in il.**

In el & in il neutra sunt ut hoc mel hoc nihil hoc nil: pugil & mugil masculina: uigil uero cōmunis est generis. **In ol & in ul.**

In ol & in ul masc. sunt ut sol cōsul: p̄sul uero & exul cōia. **In am.**

In am unū inuenit̄ oīs generis & utriusq; numeri: hic & hæc & hoc neq̄: tātundē neutrū est: totidē generis oīs p̄lis numeri. **In im.**

In im unum est oppidi nomen indeclinabile Cim. **In um.**

In um neutra sunt oīa ut hoc templum. Caue tñ ne mulieꝝ p̄pria te decipiant: ut glicerium & eustochium. **In an en in on.**

In an masculina sunt ut hic titan: in en neutra ut hoc stramē. Demūtur cōposita a cano quia masculia ut hic fidicen liricen. Ista ēt masculina sunt/splen pecten: qđ neutrū esse Seruius uult. Ren rien lien flamen unū fœinū ē siren. In in masculina ut hic delphin. In on quoq; masculina ut helicon: barbiton aūt fœinū est dr̄: ut barbitos inuenitur q; neutri & masculini generis. Sindon quoq; & urbium noīa ut Babilon & Sidon fœīna sunt. At ilion epitetou & reliq̄ græca q̄ in secundā apud nos trāsferunt̄ declinationē neutri sunt gn̄is. **In ar.**

In ar neutra sunt: ut hoc iubar: sed lar masculinu est. Par adiectiuum cũ cōpositis: ut dispar & compar omnis sunt generis. In er.
In er masculina: ut hic uomer. Excipiũt mater & mulier q̃ feĩa sũt. Linter q̃uis apud græcos sit masculinũ apud nos feĩnũ est: Demunt ẽt & hec neutra uer tuber suber uber pro mamilla & ubertate. Paup piper cadauer uesper ꝑ noctis pricipio laser cicer siser siler iter spiter & ruder quod & rudis frequẽtius dicit coĩs generis sunt: pauper pu ber degener & uber pro abundantia. Caue te decipiant ista cõmũia cõiuncta obliquis neutrorũ ut pauperis tiguri ubere solo: & alia hũiusmodi ut terete telo diuite regno illud nõ ꝑtermittendũ quattuor hec alacer ater saluber & celtiber olim fuisse cõmunis generis nũc uero tantũmodo masculini: sicut equester pedester celer uolucer paluster cãpester siluester quæ feĩnũ in is hñt & neutrũ in e. In ir.
In ir masculina sunt: ut hic uir hic leuir. Tria sunt neutri generis/ir pir & gadir. Martyr græcum uocabulum est neutri generis. In or.
In or masculina: ut hic uulgor. Tria sunt feminina arbor uxor soror Neutra sunt/cor ador marmor equor. Cõparatiua sunt cõmunis generis: ut hic & hec doctior. Olim uero triũ fuere generũ: ut Priscianus libro. vii. docet. Senior masculinũ. Actor ꝑ oratore & recitatore cõis Auctor uero ab augeo siue a greco masculinũ. Auctor a quo auctoritas cõe iuno uirgiliana in decimo æneidos. Auctor ego audiẽdi Et aduertẽdũ ꝙ quædã noĩa in or q̃ a uerbis nõ descẽdũt: ut senator & balneator auctore Seruio cõia sunt. Memor & imemor & cõposita ab his tribus noĩbus corpus decor & color: ut tricorpor indecor & bicolor oĩs gñis sunt: licet aliq uelit esse cõia. Virg. Iustũq; memorq; precatᷣ. Veteres hic & hec memoris & hoc mẽor declinabãt. In ur.
In ur neutra sunt: ut hoc iecur. Masculinum est satur. Item furfur & auium appellatiua & gentilia quæ t uel x ante ur habẽt: ut astur uultur & anxur. Ligur quidem augur & fur cõmunia sunt: In as.
In as feĩna: ut hec pietas. Demuntᷣ quoq; mas maris as assis uas uadis boreas & ginas q̃ masculina sunt. Primas & optimas nõ uel raro dicimus: sed primates & optimates. Fas nefas & uas uasis neutra. Gẽtilia ut arpinas & aletrinas cõia duorũ generũ sunt. Cicero uero ad acti

cũ ẽt neutrali genere usus est: ut ueni in arpinas. Et libro ultimo ite rum in quo fluxus est ad iter arpinas. Plinius quoq; uina priuerna tia dicit. Nugas oĩs est gñis. In es correptũ masculĩa sunt: ut hic fo mes. Demunt̃ seges & teges & apes quæ sunt feĩa. Teres aũt prepes diues superstes sospes & hospes: licet habeãt sospita & hospita usur patũ. Miles antistes ales hebes comes eques nõ tñ pro dignitate. Et à sedeo & a pede cõposita: ut deses peses tripes & quadrupes cõmunis sunt generis. Compes uero feminini est. Sed ex illis quædã iũgunt̃ neutris p oẽs casus. Lucanus. Imperiũq; comes. Iuuenalis. Depositũ tibi sospes erit. Valerius maximus. Diues & prepotẽs naturæ regnũ scrutatus. Salustius. Iter inquies dixit. Quæ oĩa licet etiã genus neu trũ in singulari uideant̃ habere tñ illud in plurali nõ habẽt: nec ple na esse adiectiua censuerim: præter hospes cuius neutrũ plurale. Sta tius protulit. Accipias fessisq; iterũ hospita flumina pandas. Et Mani lius. Hospita sacra ferens. Lucanus. Per inhospita sirtis littora.

In es pductã feĩa sunt: ut hec fides. Dies in singulari incerti generis est in plurali masculini. Meridies quoq; masculinũ est. Itẽ patrony mica in es: ut priamides: & habentia ĩ añ es: ut hic aries paries. Vertes quoq; masculinũ est. Simil͛r hic præs: æs æris est neutrũ. Cõe inquies & sic heres locuples & uates. Hippomanes uero neutrũ. In is.

In is feĩa sunt: ut hæc uallis: demunt̃ n aut e añ is habẽtia q̃ sunt masculina: ut panis aut piscis. At bipẽnis qđ Virgilius adiectiuum fe cisse uidet̃: ut ferro sonat iacta bipẽni. Femininũ est illa q̃ una sylla ba crescũt in gtõ masculina sunt: ut hic lapis lapidis sanguis sangui nis. Excipiunt̃ cassis cuspis iaspis & aspis quæ fœĩa sunt. Tricuspis uero cõis. Masculĩa ẽt sunt hic fustis cassis ensis postis anguis unguis follis edilis molaris cum dentẽ lapidẽue significat: colis orbis mẽsis uectis axis torquis corbis torris & uermis: at incerti sunt generis finis clunis & restis. Simil͛r canalis quanq̃ melius genere feĩo pnunciat̃. Cõia sunt canis iuuenis: ut apud Ouidiũ de põto. Testis ciuis hostis Sãnis & dis: qđ in plurale est adiectiuũ / hi & he dites & hec ditia. Ad iectiua quæ neutrũ habẽt in e cõia sunt: ut dulcis dulce. In os.

In os masculina: ut hic flos hic heros nepos qđ olim cõis generis fuit

Q uattuor tamen feminina inueniuntur/cos/glos/dos/ & arbos. Addimus græca quædam:ut chios lesbœs ilios quæ secundam declinationem sequuntur. Neutra duo os oris & os ossis. Adduntur aliq̃ græca:ut chaos melos & epos. Cõmunia sunt hic & hæc bos custos sacerdos impos compos & chiros monos.

In us.

In us si secundæ sunt declinationis masculina inuenies: ut hic dominus:demunt hæc fœminina domus/artus/carbasus/nardus sinodus papirus/costus/aluus/bissus/colus/nannus/penus/humus/fasellus/porticus/smaragdus/diphtõgus/egyptus/abyssus/christallus:adde si placet paradisus qd etiã masculini reperies:pampinius ambiguuʒ/genus habere. Diomedes & Seruius aiũt sed refert ad masculinũ. Græca etiã aliqua quæ uertũt os in us fœminina sunt:ut delos delus/atomos atomus/periodos period9: Q uatuor sunt neutra/pelagus pus uirus & uulgus qd masculinũ ẽt est. Q uædã cõia ut philosophus & philocalus si credimus Pris. si in us finita tertiæ sint declinationis & amittãt u in gtõ sunt neutra:ut mun9 muneris. Lepus tñ masculinũ est:uetus oĩs est generis. Si uero u habeãt in gtõ & crescãt sunt fœĩna ut salus salutis:sed mus masculini est. Crus ius rus & thus neutra. Ligus grus & sus cõia. Intercus oĩs generis reperit:sed qñ dicimus morbus intercutis neutri est. Si quartæ sint declinationis masculinis accidũt:ut hic uisus. Excipimus nouẽ fœminina/acus/anus/idus/tribus nurus/socrus/domus/manus/& porticus.

In aus.

In aus diphtongon finita fœminina sunt:ut hæc fraus.

In x.

In x littera terminata sunt fœĩna:ut hæc felix. Adiectiua oĩs sunt generis:ut audax nugax loquax rapax procax fallax ptinax minax contumax peruicax. Opifex artifex aurifex q̃ tria magis uident esse coĩa Adde simplex duplex pnix felix ferox atrox uelox trux & plura. Reliqua plurimuʒ syllabaꝝ noĩa nisi sint fetus terre si e ante x habeant masculina sunt ut hic codex pollex senex quod etiam fœĩno genere Tibullus enũciauit. Index cõis generis est. Valerius Certissima index inquit: & Cicero:sed cũ orationis indicẽ uocẽ habemus. Hymber in certi generis reperit quanq̃ fœminino dicit. Pumex masculinuʒ est. Catullus tñ fœminino ptulit genere. Ex his uero hæc sunt fœminia

supellex pellex uibex obex: quod teste Seruio: rectius est masculini: forfex forpex ramex carex silex cortex quæ duo etiam masculini reperiunt᷑. Iuuenalis. Silicem q̄ cōterit atrū. Et Virgilius. Stabat acuta silex. Itē in septimo. Raptus de subere cortex. Et i buccolicis. Musco circūdat amare corticis. Fornix aūt torax fenix bōbix pro uerme: nā pro uellere femininū est. Varix limax: ut apud Columellā. Implicitus conche limax. Sandix color erx grex calix cilix fenix phirx erix & calx pro ictu & natrix serpētis appellatiuū masculina sunt. Lucanus. Et natrix uiolator aquæ celex quoq̧ nauis appellatiuū masculinū ē. Itē quicunx denux & septunx: sic & onix sardonix incerti generis reperit᷑. Iuuenalis. Cōducta paulus agebat sardonice: & albii. Densi radiant testudine tota sardonices. Dux exlex & cōiunx cōmunia sunt. Verbalia in trix que ueniūt a masculinis in or feīa sunt & hn̄t neutra in numero plurali: ut cultricia animalia. Lucan9. Tollite iam pridem uictricia tollite signa. In/s præcedente consonante.

In/s littera desinētia cōsonante precedēte feīa sunt: ut hæc pars hæc stips qd̕ ꝑ trunco arboris quādoq̧ masculinū ē. Scrops uirili generi magis utimur accidētia tn̄ sunt oīs generis: ut discors prudēs inops insons expers amās legēs. Masculina mons fons pōs dēs & eius compositū tridēs qd̕ ēt adiectiuū esse potest. Torrēs triens quadrās sestās dodrans destans. Adde seps appellatiuū serpentis. Lucanus. Vulni ficus seps. Sed pollisyllaba in ps masculina sunt: ut manceps adeps & forceps incerti gn̄is reperiunt᷑. Hæc aūt cōmunia sunt bifrōs parens infans princeps anceps & celebs: aduertēdaq̧ participia uł ad mares tm̄ uel ad feīas ptinētia: ut deuirginās patiens lactās: uł masculino & neutro uel neutro & feminino esse cōia. Sed figurate diuerso gn̄i uel epiceno solere cōiungi: ut aīa deuirginās & uterus pregans & cignus pariens & elephas lactās. Postremo pn̄tis tpis aliqua participia quæ in substātiua transeunt neutra inueniuntur: ut accidēs antecedēs docēs: aliq̄ masculina ut oriēs occidēs ꝑ fluēs. aliqua feīa ut cōsonās: aliqua femina & neutra ut animās: a quo animātes & animātia: aliqua masculina & feminia ut serpēs. Virgilius. Sautius at ꝑpēs.

Hæc quæ de generibus scripsi seuero sunt iudicio ex auctoꝝ usu de

prompta. Quare si interdũ apud alios diuersa cõpereris: his adhere as potius. Ea aũt q̃ cũ frugis generibus dicerent̃ in superiori libro inter heteroclita maxia expte discere poteris. Vale lector & icũbe ṽtuti.

Altera adoptatum uenere uolumina finem
 Iudicio docti uera reperta chori
Leticia exultans paludat studiosa iuuentus
 Et cum Sulpitio Falco per ora sonet
Non ausit liuor palam damnare libellos
Quos legit intentus discit amatq̧ domi.

FINIS.

Ioãnis Sulpitii Verulani liber tertius de præteritis.

Præterea o pueri liber hic pariterq̧ supina:
 Vos docet: hinc auide discere quemq̧ uelim
Discite nam frugi est: & paruo magna labore
 Implebit uobis horrea: nostra seges
Sed tamen interea Falconis dicite laudes:
 A quo nil uirtus uult procul esse sui
In quo magnanimo regnat prudentia summa
 Et modus & recti iustus ubiq̧ tenor.
In quo uel primo candor uetus ille quiritum
 Cernitur & linguæ: sed sine labe decus
Et quem uirtuti si premia digna dabuntur
 Preficiet regnis Roma beata tuis.

Ntequã de præteritis & supinis incipiã aliqd ope p̃ciuȝ mihi uidet̃ de his dicere q̃ i nũeris tpibus modis psonis & coniugãtiõe deficiũt. Deq̧ his uerbis q̃ p̃terita nõ hñt & q̃ mutãt̃. Inserã ẽt ipatiuoꝝ formationẽ & q̃tuor uerboꝝ formas & ea q̃ i prima sunt cõfusa psona. Addã & illa q̃ i indicatiuo dupliciter efferũtur. Post hæc de p̃teritis disserã. Inde de supinis & de his quæ in illis deficiunt. Postremo de passiuoꝝ cõmuniuȝ deponentiũq̧ p̃teritis.

Defectiua in numeris tẽporibus modis & psonis.

Infit uerbũ ẽ psonæ tertiæ tpis pñtis & pti pfecti. Forem fores foret. In plurali forent. Optatiui & subiũctiui modi uoces sunt: fore uero

finiti.sic afforē deforē & cōforē uariāť. Q ueso in pl'i q̄sumus hēt Infinitiuo quesere. Explicit in pl'i expliciūt ferunt haber. Inquio seu Inquā: quā uocē Prisc. uult esse futuri tpis: inquis inquit ī pl'i inqunt In ptō perfecto inquisti inquit. Futuro inquiet. In impatiuo inque. Futuro optatiui inqat. Participiū inqens. Hæ uoces in usu repiunť Prisci. aūt tota fere uerbi declinationē repiri testať. Ausi₃ ausis ausit in pl'i ausint. Cede secūdæ psonæ hoc ē dic uel da. Impatiuo cedite. Faxo faxis faxit: in pl'i faxūt. Futuro optatiui & pn̄tis subiunctiui faxint. Aio ais ait: in plurali aiunt. Ptō impfecto aiebā aiebas aiebat: in plurali aiebamus aiebatis aiebāt. ptō perfecto ait. Futuro aies quo utiť Cicero pro cecina. Impatiuo ai rarum inuētu: in plurali aiamus Futuro optatiui aiat: in plurali aiatis aiāt. Impatiuo aue/in pl'i auete. Futuro aueto: in plurali auetote. Infinitiuo mō auerte. Sic salue & uale declinanť. Cicero tñ saluabis aliquādo usus est. Ouat ouās participiū hēt: ut tradit Phocas. Multas uero huius uerbi uoces legimus: qbus uidemur tota fere uerbi declinatiōe uti posse. Sodes ꝑ si audes. Sis ꝑ si uis. Capsis ꝑ cape si uis: solæ uoces sunt: ut in Ora ore Tullius docet. Diescit lucescit noctescit uespascit p tertias psonas singulares uarianť. At in p̄teritis pfectis & q̄ ab his formātur deficiunt Memini meministi meminit: in pl'i meminimus meministis meminerunt uel meminere: uoces sunt cōmunes pn̄ti & ptō pfecto modi idicatiui. Ptō impfecto & plusq̄ pfecto memineram memineras meminerat: in pl'i memineramus memineratis mememinerant. Futuro Iperatiui memēto: in pl'i memētote. Ptō pfecto & plusq̄₃ pfecto optatiui utinā meminissem meminisses meminisset: in pl'i utinam meminissemus meminissetis meminissent. Ptō pfecto subiūctiui cū meminerim memineris meminerit cū meminerimus tis rint. Ptō plpsq̄ pfecto cū meminissem p oēs psonas utriusq₃ nūeri. Futuro cū meminero ris rit: cū meminerimus tis rint. Ptō pfecto & plusq̄ pfecto ifinitiui meminisse. Participiu₃ olim habuit meminens. Sic declinantur odi noui cæpi nisi ꝙ etiam impatiuo deficiunt. Legimus in secūdo de Oratore odiant. Ab his sunt osus notus & cæptus participia. Prisc. auctore addit phocas pepigi prima persona singularis: ideo carēt oēs

impatiui: qa sibi ipsa impare non pōt. Et primā pluralis ideo hñt qa aliis potest iperare imiscendo seipsas. Impsonalia tā actiuæ q̄ passiuæ uocis p singula modoꝝ tpa singulas uoces hñt tertiis sifes. Volo & malo in impatiuo mō & supinis deficiūt. Malo ēt in futuro idicatiui Nolo hēt in imperatiuo noli nolito nolite & nolitote. Volo & malo ideo carēt imperatiuo quia imperatiuus significat necessitatē & uolūtas q̄ significat uolo debet esse libera.

Defectiua in cōiugatiōe.

Sū es est/uolo uis uult/& fero fers fert anormala sunt nā nō sequūt certe cōiugationis declinationē. Edo hēt in ipatiuo es & ede edat eda mus este & edite edāt. In futuro esto estote cū reliqs uocibus. In pñti & ptō ipfecto optatiui essem ses set/ essemus tis sent. Infinitiuo esse: olim aūt ederē & edere: nā dicebāt edo edis edit. Illis ēt uocibus Macrobius usus est: in gerūdio edēdi do dū. Virg. Exiguā in cererē penuria adegit edēdi. Eo iui itū cū cōpositis sequit fere q̄rtā cōiugationē licet raro seruet e ut eunt eat eā eundi & reliqs uocibus q̄ illud hñt. Sed i futuro idicatiui hēt ibo ibis ibit sed olim apud ueteres q̄rta cōiugatio sic ēt terminabat ut audibo scibo quæ apud comicos leges. Duco dico facio & fero hñt in imperatiuo duc dic fac fer/p duce dice face fere: quæ ideo per apocopen proferuntur ne casus nominuз esse uideant.

Quæ præteritis carent & quæ mutant.

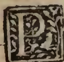
Ptō pfecto & his tpibus q̄ formant ab illo carēt oīa uerba q̄ appellantur inchoatiua & meditatiua: ut labasco: quanq̄ auctore Diomede q dā huic dedere hmōi ptm̄: ut labefactus sum & amaturio: p̄ter hæc duo esurio & parturio. Præterea glisco qd oli glisci habuit. Sido polleo sitio uideo ambigo. Itē scādo niteo uergeo arceo mādo strideo: ut uult Pris. legit tñ uersi stridi & stridui situi arcui: unde cobercui scādi unde ascēdi mādi mādui & mandidi: sic ēt quatio furo sisto ferio fero sum timeor metuor tollor poscor arguor & oīa passiua quorū actiua supinis carēt q̄ infra docebimus. Addit uescor medior reminiscor & liquor. Ex his pleraqꝫ mutantur ex aliis: ut sido a sedeo sedi quatio a cōcutio cōcussi: nā quasi nō est in usu. Furo ab insanio insaniui. Sisto cuз cōpositis quādo neutrū est absolutum a sto steti. Naз quādo actionem significat penitus caret: ut monet Pris. Sunt tamen

qui rectius dicūt habere statui & statutū. Ferio a pcutio pcussi. Fero a tulo tuli. Sū a suo uerbo antiquo fui. Tollor a sufferor sublatus sū sic eius actiuū tollo sustuli. Poscor a postulor postulatus sum. Arguor a cōuincor cōuictus sum. Vescor a poscor postulatus sum. Itē medeor a medicor medicatus sum. Liquor a liquefio liqfactus sum. Reminiscor a recordor recordat⁹ sū: teste phoca. De ipatiuoꝝ formatiōe.
Imptiuus ois actiuæ uocis format secūdā psonā singularis a secunda pn̄tis idicatiui abiecta s: sed i tertia cōiugatione i mutat̃ in e: ut amas ama/doces doce/legis lege/audis audi: tertia uero psona fit a prima indicatiui o uerso i et i prima cōiugatiōe I aliis uero im atta q̄ fit pria plis uerso t in mus: ut amet amemus/doceat doceam⁹/legat legam⁹ audiat audiamus. Secūda plis fit a secūda singlaris addita te: ut ama te docete audite. Sed i tertia cōiugatiōe e in i uertit̃ ut legite. Tertia formaẽ a tertia singularis interiecto n. Secūda singularis futuri fit a secunda & tertia pn̄tis addita to. Prima plis eius sili est primæ pn̄tis Secūda cōficit̃ a secunda singularis addita te: ut amato amatote. Tertia cōficit̃ ex tertia pn̄tis idicatiui addita o: ut amāt amāto. Secunda persona pn̄tis iperatiuoꝝ passiuæ uocis similis ē ifinitis actiuæ: & fit addita re: ut ama amare. Tertia fit a tertia actiuæ uocis addita ur. Secunda psona plis silis est secundæ idicatiui passiuæ uocis: ut amamini/& mutata ni in nor fit secūda plis futuri: ut amamini amaminor Prima uero utriusq; a tertia pn̄tis iperatiui t uerso in m: ut amet̃ amemur. Tertia fit a tertia actiuæ uocis indicatiui addita or ut amāt amātor. De uerborum formis & inchoatiua.
Formæ uerboꝝ q̄ a pfecta deriuant̃ q̄tuor sunt: uidelicet inchoatiua meditatiua frequētatiua & desideratiua. Inchoatiua sunt q̄ i sco termināt̃ & rei inceptionē significāt uel quātū sua primitiua: ut calesco incipio calere ul caleo: ut Aulus geli⁹ docet. Formant̃ aūt a scd'a uerboꝝ pfectoꝝ psona addita co: ut labo labes labesco/luceo luces lucesco/cupio cupisco/uiuo uiuisco. Hio uero hisco format non biasco & miseror miseresco: q̄ oia sunt tertiæ cōiugatiōis: s3 aliq̄ nō hn̄t uerba pfecta ut iuuenesco senesco cōsuesco cōqesco. Aliqua ab appellatiuis noibus deriuant̃: ut ab igne ignescit/a dumo dumescit/ ab her

Meditatiuæ formæ uerba meditationem significāt/& in urio terminant: fiuntq́ a supino in u addita rio/ut esum esu esurio/mictū mictu micturio: & sunt quartæ coniugationis. De frequētatiuis.
Frequētatiuæ in to & in tor so & xo desinunt/ & frequētiā significāt fiūtq́ a supino ultimo u uerso in o/ut cursu curso/nexu nexo/dictu dicto & dictito: qd' est frequētatiuū a frequētatiuo/ut factito scriptito lectito: quorū triū prima frequētatiua in usu nō sunt. At alia quæ primæ sunt cōiugationis & a penultimū hn̄t mutāt illud in i/ut rogatu rogito/uolatu uolito. Illa uero q̄ ptm̄ in gi formāt ut plurimuȝ a secūda psona abiecta s & addita syllaba to/ut legis legito: qd' & lectito ut diximus habet/ fugis fugito. Quæ uero qdē querito: queso q̄sito: scio scito. scitor sciscitor: secor sector egreo egroto hēt. Et sciendū est omnia primæ esse cōiugationis. De desideratiuis.
Desideratiuæ formæ uerba q̄ sub meditatiuis multi cōprehēdūt terminant in so/ut uiso. i. cupio uidere/siue ad uidēdū eo: facio facesso capio capesso/accio accerso/lacero lacesso/& hmōi q̄ sunt tertiæ cōiugatiōis & actus administrationē cū motu significāt. De noibus & significatiōe horū uerborū alr & argutius sentit. Valla sed nos tenoris usuȝ secuti sumus nō paruo cōsilio: addūt his pleriq́ alias formas & diminutiuā i lo/ut sorbeo sorbillo/catulo catilo/gario garulo/caluo cauillo p caluillo. Ea quæ in prima sunt cōfusa psona.
Dico dicas & dicis. Fundo fundas & fundis. Volo uolas & uis. Appello appellas & appellis. Compello cōpellas & cōpellis. Mando mādas & mādis. Lego legas & legis. Sero seras & seris. Cedo cedes & cedo cedis. Quæ dupliciter in indicatiuo efferunt & idem significāt Tergo tergis & tergeo terges Feruo feruis & ferueo ferues feruio feruis: ut Fabius mōet: & ferbeo ferbes. Strideo strides & strido stridis. Fulgo fulgis & fulgeo fulges. Denso densas & dēseo dēses. Duro duras & dureo dures. Olo olis & oleo oles. Cōniuo conniuis & conniueo ꝯniues. Vngo ungis & ungueo ungues. Sorbo sorbis & sorbeo sorbes. Frigo frigis & frigeo friges. Excello excellis & excelleo excelles. Sono sonas & sono sonis. Vno unas & unio unis. Caueo caues

ex callo cauis. Quæ duplicem usurpant coniugationē.
Morior potior & orior ꝭm tertiā & quartā ꝓferunt̃ cōiugationem. Itē perio & cupio ꝑtereo testes: s; si i aliquo dubitas rogato doctissimos De neutro passiuis. Sūt ꝑterea qnq; neutropassiua q̄ i ptis pfectis & plusq̄ pfectis passiuā retinēt declinationē/ in reliquis neutralē. Audeo soleo gaudeo fido & fio. Vsurpātia ptūm duplex ꝑter hæc inueniunt̃ & alia q̄ duplex usurpāt ptūm & actiuæ & passiue uocis/ut cœno cœnaui & cœnat⁹ su;/prādi & prāsus sum/iuraui & iuratus su;/carui & cassus su;/patui & passus sum/merui & mest⁹ sum. De ptis cōfusis. Cerno & cresco creui/pasco & paueo paui/acuo & aceo acui/pēdeo & pendo pepēdi/luceo & lugeo luxi/mingo & meio minxi/frigeo & frigo frixi: itē frico frixi uel fricui/ut tradit Phocas: pādor & patior passus sum/uertor & uerror uersus sum.

Sincopata ptā. Nō te lateat ptā in ui ꝓferri p sincopā i secūda p sona utriusq; nūeri & i tertia plīs/ut amasti amastis amarūt. Demūt̃ ex his bisyllaba/ꝑter ista q̄tuor cū cōpositis/scisti nosti flasti flesti: legimus ēt isti ꝓ iuisti & istis ꝓ iuistis. Martialis/equora p sylle magn⁹ comes exules isti: scirūt uero nō dicimus. De ptō prie cōiugatiōis.

Rime cōiugationis uerba siue actiua siue neutra formāt ꝑæteritum pfectum a secūda indicatiui psona mutata as syl laba in aui/ut amo amas amaui: s; crepo facit crepui/ nexo nexui/tono tonui/lauo laui/iuuo iuui/do dedi/ circūdo circūdedi/ sto steti/resto restiti/ueto uetui & uetaui/plico plicui ⁊ plicaui: itē cōposita eius/sed rarius i aui: ꝑter duplico qd' sp hēt duplicaui & replicaui & supplicaui: neco necui & necaui/domo domui/frico fricui/ cubo cubui/sono sonui/seco secui/mico micui/cui' qdē cōposita cū ꝑpōnib⁹ i aui faciūt/ut dimicaui/dicim⁹ ēt dimicui. Cæteꝝ nō ignorādū ꝙ cōposita/ut plurimū/simpliciū formationē sequunt̃: q̄ sec⁹ se hūt infra monebimus. De ptō secūdæ cōiugationis.

S Ecundæ cōiugationis uerba quācūq; cōsonātē añ eo hñtia in ui syllabas ptūm pariūt/ut sorbeo sorbui. Excipit̃ iubeo iussi & q̄ hñt uocalē natura lōgā uel ar syllabā añ deo/quæ in si præterita reddūt/ut rideo risi ardeo arsi: sed strideo stridi habet

Tollimus et illa q i uel e breue hñt añ deo qm in di ptm efferunt ut uideo di sedeo di. Excipimus ét geminátia ptm: ut mordeo momordi/pédeo pepédi/tódeo totódi/spódeo spopódi. Et dicédũ est eqdé oia geminátia in compositióe nó geminari: ut respodeo respódi. Demunt a do & sto & a disco & posco cóposita: ut addo addidi/consto cóstiti/dedisco dedidici/reposco repoposci. Excipimus ét duo a curro pcucurri & decucurri. Repũgo repupugi & repunxi facit. Diuido uero diuisi: prádeo prandi & prásus sum: audeo ausus sum gaudeo gauisus sum: soleo solitus sum: mereo mestus sum/ olim ausi gauisi solui merui. Placeo placui & placitus sum teste Mauro. Demunt ét hñtia l uel r añ geo qm in si finiunt ptm: ut algeo alsi tergeo tersi: & q hñt uocalé longá uel diphtógũ añ geo qm in xi faciunt: ut lugeo luxi frigeo frixi augeo auxi. Itẽ leo leui habet: & ea quæ consonanté hñt ante leo in ui syllabá termināt: ut fleo fleui absoleo absolui & soleo solui: ut est apud Salustiu3: & solitus sum: licet Varro uetet. Torqueo cum cópositis in si definit: ut torsi & retrorsi. Cieo cii hét & ciui. In ueo aũt desinétia ueo in ui uertunt: ut faueo faui ferueo ferui sic & feruo: ná ferbeo ferbui facit/conuiueo conuiui & conuixi. Addunt & mulceo mulsi/maneo mási/neo neui/hereo hesi/luceo luxi polluceo polluxi.

De preterito tertiæ coniugationis.

Tertiæ cóiugatióis vba in bo termiáta ptm in bi faciũt: ut bibo bibi: sed ea q uocalé ppria natura longá ante bo hñt illd emittũt in psi: ut nubo nupsi scribo scripsi. A cubo uero cóposita faciunt i ui syllabas: ut incũbo incubui: imbo qdem imbui. In co n pcedéte abiiciunt n & o in i couerso in ci ptm reddũt ut uico uici. Quæ uero uocalé hñt natura longá añ co formát illud i xi: ut dico dixi: pter ico qd nunc pduci nunc corripi repit & ici facit. Parco aũt pepci & parsi. Illa q s añ co hñt in ui gignũt ptm: ut nosco noui quiesco quieui & cógeui. Demit cópesco qd cópescui facit: dispesco dispescui/disco didici: qd cum cópositis geminat: sic posco poposci: glisco olim glisci: quo nũc nó utimur. Cóquinisco cóquexi & significat inclino. In do finita uertunt o in i: ut pádo pádi prádo prádi. Excipiunt hñtia u uel i añ n penultima quæ in di ptm pariunt abie

cto n:ut tundo rudi/icindo icidi olim icicidi. Sed diuido het diui-
si/tundo tutudi. Adduntꝰ hñtia uocalẽ natura longã añ do:que in si
faciunt ut ludo lusi:cedo cessi:rado rasi:cludo clusi & claudo clausi.
Cedo qdẽ cecidi penultia ꝓducta qñ pcutere significat. Sic occidi in
cidi & recidi ꝑ interemi. Secui & resecui. Cado cecidi penultima cor
repta. Incido incidi cõcidi & sissa:cudo cudi & cussi/pedo pepedi/tẽ
do tetẽdi/pẽdo pepẽdi. Fido nũc fisus sum olim fidi/perdo pdidi &
cætera a do cõposita geminãt di ut credo credidi. Go i xi ptiti faciũt
ut cingo cinxi. Ago tñ egi cũ cõpositis ut dego degi/cogo cœgi/lego
legi/frãgo fregi/tãgo tetigi/pũgo pupugi & pũxi/& repũgo repunxi
& repupugi/expũgo expũxi tm̃/pãgo pepigi pãxi & pegi:p imuꝫ si-
gnificat pacisi/alteꝝ cãtare/tertiũ cõiungere & gere. Quit. P epigi
a paco uerbo antiqssimo uult esse ptiti. Serui⁹ a paciscor: impigo im
pegi/diligo dilexi/intelligo intellexi. Hñtia r añ go ptiti i si creãt: ut
mergo mersi. Demuntꝰ cõpõsita a rego qm̃ faciunt i xi ut corrigo cor
rexi surgo surrexi. Lo i ui syllabas ut colo colui: fallo autẽ fefelli/pel
lo pepuli/psallo psalli. Tollo olĩ tetulli ꝑ quo nunc sustuli/uello uel
li & uulsi: qdꝰ Seruius uetat/reuello reuelli & reuulsi/pcello pcusi &
pculsi/excello uel excelleo excusi & excellui. Mo si uocalis lõga pce
dat uertunt o illud i psi ut ꝓmo ꝓmpsi: reliq̃ uero i ui syllabas ut ge
mo gemui. Emo cũ cõpositis emi: sed p̃mo facit p̃ssi/perimo peremi
interimo interemi. No terminata no i ui uertũt ut sino siui sterno
straui: cõtemno tñ cõtẽpsi hẽt ut temno tempsi. Illa q̃ g uel o añ no
hñt i ui syllabas finiunt: ut gigno genui pono posui: & a cano cõpo
sita ut succinui cõcinui & succini & cõcini: ut Probo placet: nã cano
cecini reddit: lino lini & leui. P o i psi ut scalpo scalpsi: sed rũpo rupi
hẽt. Illa tñ q̃ e breuẽ añ po hñt in ui syllabas terminant ut strepo stre
pui. Quo in xi ut coquo coxi: linquo uero liqui. Ro in ui ut sero
seui cuius qdẽ cõposita i ui syllabas terminãt ut desereo deserui: sed
cõsero & insero hñt cõserui & cõseui inserui & inseui: quero quesiui
tero triui e i i mutat. curro cucurri cuius cõposita ut diximus nõ ge-
minantꝰ nisi decurro & precurro q̃ hñt p̃cucurri & p̃curri decurri: ut
Priscianus admõuit. Gero gessi/uro ussi/uero uersi & uerri. So in ui

ut lacesso lacessiui & lacessi etiã: arcesso arcessi: accerso accersi: capesso capessi hẽt: facesso facessi: uiso uisi: queso quesi & q̃siui/ q̃ raro sunt in usu. Pinso uel piso pinsi uel pisui. To in ui syllabas ut meto messui sterto stertui sed uerto uerti flecto flexi necto nexui & nexi/ pecto pectui & pexi/ plecto plexi/ mitto misi/ peto petii & petiui/ sisto statui & steti/ resto restiti/ cõsto cõstiti & huiusmodi. Lo in ui ut uolo uolui. Demunc hñtia uocalẽ natura lõgã añ uo quæ xi hñt/ ut uiuo uixi/ cõuiuo cõuixi/ reuiuo reuixi Xo in xui ut nexo nexui. Cio ter minata hñtia a añ cio/ a in e uertũt abiectoq́ o ptm̃ reddũt/ ut facio feci iacio ieci: nã alia quæ i ante cio hñt in xi desinũt/ ut aspicio aspexi: at icio ici facit/ & elicio elicui. Dio in di ut fodio fodi. Fio unũ est cũ cõpositis & hẽt factus sum: olim fii. Gio in gi ut fugio fugi. Pio in pi ut capio cepi: cupio aũt cupii & cupiui/ rapio rapui/ sapio sapui & sapiui & sapii. Quio unũ est inquio qđ hẽt inquisti & inqui tm̃. Rio unũ ẽ pario qđ peperi facit. Tio i si gemiato s/ ut cõcutio cõcussi Vo in ui syllabas ut acuo acui arguo argui. Dicimus autẽ fluo fluxi struo struxi. Pluo aũt hẽt pluui/ unguo ungui & unxi. Aho in axi ut traho traxi. Eho in exi ut ueho uexi. In eio unũ est ut meio minxi habet ut mingo.

De præterito quartæ cõiugationis.

Quartæ cõiugationis ptm̃ formaẽ a secũda psona pñtis idicatiui mutata s lr̃a i in ui uel in i/ ut munio muniui uel munii. Excipiũẽ in cio termiata q̃ si duaꝝ excedãt numeꝝ syllabarũ & n hẽant añ cio ptm̃ i xi hñt/ uincio uinxi qđ ẽt hẽt uiciui & uincii: sancio sanxi oli sanciui & sancii. Si uero nõ habuerit n faciũt i si: ut farcio farsi raucio rausi: amicio amiciui & amicii: sed haurio hausi effert & hauriui & hauri. Salio saliui & salui: unde desilui. Sepio sepsi: sentio sensi: uenio ueni: cãbio cãpsi & cãbiui Aio ait: aperio apui & apiui teste Phoca. At reliq̃ a pario deriuata i ui syllabas faciunt: ut cooperio cooperui: sed cõperio cõperi hẽt. Repio p i ptõ geminat & facit repperi. De his q̃ in supino deficiũt. Supinis qdẽ carẽt oĩa ichoatiua & meditatiua: pter parturio parturitũ & esurio esuritũ. Item sumuolo nolo & malo/ adde omnia neutra secundæ cõiugationis: quæ ptm̃ in ui syllabas hñt: ut lãgueo langui: præter hæc placeo noceo ca:

teo pateo ualeo doleo oleo pareo & lateo a quo latito: arceo autẽ & torreo sunt actiua: hæc quoq supinũ in usu nõ habent.
Estuo sterto mico rudo strido strideo psallo.
Et conquinisco parcas obedit quoq dego
Horreo scando pauet mando scabo iungeq scalpo:
Ambigo glisco tremo satago luo iungere debes Et hæc actiua similiter: Respuo cerno spuo propriis caruere supinis.
Linquoq cum renuo compesco lamboq lingo
Caleoq cum metuo timeo simul urgeo disco.
Arceo cum uiso posco coniungere debes
Similiter & illa q̃ in his & aliis esse diximus defectiua: & illa q̃ p:õ carent De supinis p̃teritorũ in bi. Supina uerborũ in um desinũt & in u abiecta m/ut amatũ amatu. Ea q̃ in bi ptm̃ hñt accepta tũ syllaba supinũ reddũt/ut bibi bibitũ. Ci finita ptm̃ faciunt in ctum/ut uici uictũ: sed hñtia i añ o mutãt o i ctum/ut iacio iactũ facio factu3: horũ tñ cõposita hñt e añ ctũ/ut reiectũ refectũ. Di i su3: ut uidi uisu3 momordi morsum/totõdi tosum: cedo cecidi cesum: cado cecidi casum/uñ occidi peuultima breui occasu3. Cõposita uero a do mutãt o in i & accipiũt tũ/ut reddo redditũ: circũdo aũt circũdatũ h3. Tẽdo tentũ & tẽsum: ostẽdo ostẽtũ & oñsu3: edo esum uł estũ/ sed rariori usu. Abscõdo abscõsu3 & abscõditũ. Quinq sunt q̃ cũ cõpositis geminãt s/ut findo scindo cudo pãdo cedo: q̃ hñt fissum scissum cussũ passum cessum. Tutudi habet tõsum seruat n: ut Priscianus i carminibus tradidit: dicimus tñ & tusum. Gi in ctum uertũt/ut legi lectũ. Quæ uero a añ n habẽt pdunt n/ut frãgo fractũ: a fugi fugitũ est. Li in sum ut fefelli falsum. Tuli qdẽ latũ. Pepuli pulsum: uelli uulsum pculi pculsum hẽt. Mi in ptum ut emi emptũ. Ni in tum ut cecini cantum occini occentũ. Pi in ptum ut rupi ruptum: capio cepi captũ & nõ ceptũ. At incipio inceptũ recipio receptũ & huiusmodi. Qui in ctum ut liqui lictu3 secundũ analogiã a quo reliqui relictũ. Ri in sum ut cucurri cursum: peperi uero paritum uel partum/& ab eo composita in tum habẽt supina ut reperi repertu3 per simplex p. Si in sum ut uidi uisu3/misi missũ p duplex s: demisĩ hausi haustum

pinsi pistū/gessi gestū/indulsi idultū aliqñ indulsus/mulsi mulctum & mulsus/usi ustū/torsi tortū & torsum. Addimus uerba q̄rtæ cōiugatōis hn̄tia l ul r añ si q̄ uertunt si i tū:ut fulsi fultū farsi fartū. Excipimus quoq; hn̄tia p añ si:q̄ in ptum exeunt:ut scripsi scriptū:cābio uero cāpsum hēt. Ti in atū:ut steti statū. Cuius q̄dē & a sisto cōposita i añ tū hn̄t:ut p̄stiti p̄stitū restiti restitū:ex his aliq̄ atū p̄ducūt:ut p̄statū obstatū cōstatū. Lucan9 cōstatura fides superꝫ. Verti ut ei9 cō posita oñdūt uersus hēt. Nā cōuerti cōuersum aduerti aduersū facit Vi mutāt illud in tū: ut amaui amatū audiui audii auditū dimicaui dimicatū/q̄siui q̄sitū & q̄stum. Dicimus aūt adoleui adultū/ agnoui agnitū/cognoui cognitū/caui cautū/laui lautū & lotū quādo lauatū paui pastū/seui satū mutāt e in a:at inseui insitū hēt & cōseui cōsitus potaui potū oli potatū/saliui salitū/solui solutū/uolui uolutū/ueni ui & uenii uenū/sepeliui sepultū/amiciui amictū. Vi syllabas termiata uertunt eas in itum:ut domui domitū:p̄ter fricui frictū/ necui nectum secui sectū/cēsui cēsum/docui doctū/statui statutū/miscui mixtum/tenui tētum/torrui tostū/posui postum & positū/rapui raptū pinsi pistū & pisitum:apd' Columellā:indui idutū/excellui excellus alui alitū & altū/colui cultū/cōsului cōsultū/succinui succentū/cōcinui cōcētū:& sic cetera a cano/molui molitū/ocului ocultū/rapui raptū/texui textū/messui messus/patui passum. Hn̄tia r añ ui syllabas mutāt illas i tū:ut aperui aptū carui tñ caritū hēt & cassus/parui paritū & partū/merui mestū. At in uo terminata uertunt illud in um:ut acuo acutū ruo rutū & ruitū. Cōposita uero a ruo rutū faciūt ut dirutū erutū & eruitū: ut Prisci. placet. Xi in ctum ut dixi dictū: illa aūt q̄ hn̄t n añ xi abiiciūt illud si tertiæ sint cōiugatiōis ut mictum pictū Excipimus tinctum anctum unctum punctū. Fluxi q̄dē fluxum hēt nexi nexum fixi fixum.

De passiuoꝝ cōius & deponētiū ptis.

Passiua uerba ex p̄priis pticipiis & sum es est cōnectūt ptm̄: ut amor amatus sum uel amatus fui. Sed pticipium ip̄m p diuersa gn̄a & numeros uariat':illa igit' quaꝝ actiua i supinis pticipiisq; deficiūt carēt ptis. Restat iā ut dicamus de supinis coius & deponētiū q̄ ut facilius formas finges ex illis actiuum i o & p̄uata siliam norma fingas etiā

supinū qđ'ueꝝ esse coperies: ut ab opitulor fingat opitulo opitulaui opitulatuȝ qđ'est ueꝝ supinú: ex hoc ergo pticipiū a quo deinde ptm̄ formabis. Sed hæc q̄ sequunt' hāc regulā fugiunt amplector amplexus suȝ/cōplector cōplexus sum/experior exptus suȝ miseror mistus sum/reor reatus sum/loquor locutus sum/nascor natus sū/sequor secutus sum/potior tertiæ cōiugatiōis qđ'ad q̄rtá reflectit': nā hēt potiri potius sum facit: Vlciscor ultus sum/orior ortus sum & oritus suȝ iā aboletū: sed eius pticipiū oriturus ſuat'/obliuiscor oblit⁹sum/opetior optus sum/irascor iratus sum/ cōminiscor cōmētus sum. Fruor in quo Phocas delusus est fretus sum fruitus sum & fructus suȝ/morior moritus sum. Tuor tertii ordís tuitus sum: tueor secūdi tutus sū ab his tueri infinitiuus cōis deducit': queror questus sum utor usus sum/ordior orsus sum/pficiscor pfectus sum/nāciscor nactus suȝ paciscor pepigi pactus sum/expgiscor exptus sum/fungor functus suȝ gradior gressus sum/metior mēsus sum & metit⁹ sum/patior passus fateor fassus sum/fatiscor fessus sum/labor lapsus suȝ/adipiscor adeptus sum: nitor olim nixus sum: nūc nisus sum. Cōperior mereor & diuertor hn̄t cōpeti merui & diuerti: q̄ Phocas passiua neutra appellat. Potuissem pluribus in locis auctoritates doctoꝝ afferre: sed quia studui breuitati illas præterii nō imprudēter. Si q uero sunt q doctorum testimonia querant ex doctissimis grāmaticoꝝ atq; usu auctoꝝ accipere potuerunt. Vale lector & his quæ sequunt' inuigila.

Iam tandem exacta est operis pars tertia nostri.
Cur docilis plausus tot mihi turba facis.
Lætetur clari nomen Falconis ad astra.
Quem laudare satis nulla camena potest
Hic est quem uirtus toto redimiuit honesto.
Huic datæ cœlestes prospera cuncta dei. Finis.

Clarissimo uiro Falconi Sinibaldo patritio Romano pthonotario apľico apľiciq; Fisci custodi Sulpitius Verulanus. Salutem.

ET si hos libros grāmaticos clarissime Falco/diligentiori auctoꝝ obsuatiōe: & meo iudicio post perusinā illam editionē pleniores melioresq; reddidi. Nā superuacuus (ut inqt

Fabius) foret in studii longior labor si nihil liceret melius inuenire pteritis. Tñ hũc qui est de cõstructione postremus: nulla fere alia re factus est amplior q̃ ꝙ uerboꝝ sensus: pter maioꝝ morẽ meũq͂ institutũ tot amicis flagitãtibus: ut sibi docẽdi molestia minueret: uulgi sum lingua aperire coactus: qđ qdem ut minus offenderet: ab illoꝝ interptatione q̃ per se sunt apertissima supersedi. Melior aũt est eo ꝙ multa a recẽtioribus non hactenus tradita cõtinet: & in multis q̃ illi tradiderũt bñdissendit. In qbus si qs nos uoluerit oppugnare dũmodo nõ sit ridiculus cauillator & ptinax: facile pfecto intelligere poterit: quãuis fuerit in tenebris & errore uersatus. Postq̃ mẽtis purgata caligine lumen ueritatis a nobis acceperit. Vale & nil magis a ꝓbis p̃ ceptoribus tuã secutus sentẽtiã exigẽdũ putarim: q̃ ꝙ maiori ex parte refugit: ut discipulos frequẽter & prudẽter examinẽt. Ad lectores.

Quisquis scire cupit uerbis cõnectere uerba
Me discat paruo tempore doctus erit
Non hæc innumeris sunt plena uolumina uerbis
Nam genus & species paucaq͂ nosse satis
Ad quorum certas refert bene singula leges
Quæ passim disset congeret atq͂ puer Cui si ꝓprietas
si copia tradita per te Doctor erit magna est gloria parta tibi.

Genera uerboꝝ pcipua sunt duo/ psonale & impsonale. Personale uerbũ est qđ p numeros psonasq͂ declinat: ut amo amas amat amamus amatis amãt. Impsonale est qđ finitis numeris caret & personis ut tedet miseret. Genera uerboꝝ psonaliũ sunt quinq͂/ actiuũ/ passiuũ neutrũ cõe & deponẽs. Oĩa uerba psonalia uolũt añ se ntũm uel uctũm: ut ego amo/ o Virgili ama. Ntũs & uctũs cũ uerbo debent in duobus cõcordare/ in persona & in numero: ut tu amas & o tu ama. Adiectiuũ cũ substãtiuo in tribus cõuenire oportet/ in genere numero & casu: ut uir doctus legit. Relatiuũ substãtiæ cũ suo antecedente acomodet in tribus/ in genere numero & psona/ licet in persona discordare nõ possit: ut equus quẽ uideo currit. Qui in cõponẽda oratiõe grãmatica fuerit accuratus raro errabit. Igit uerbi sensu inuento numeri & psonæ genera & casus conueniant. Declinatio & regimen

conferuent. Dictionesq; ipse latinæ sint & uariatio nõ corrumpat.
Oĩa uerba actiua uolũt añ se ntũm uel actũ agenté & post se actũm patienté. Excipimus metuo timeo audio sentio intelligo & qdã alia ad sensus ptinétia q̃ sit recte aĩaduertimus ntũm postulãt patienté & actũm agenté: ut admonet Pris. Sed hec eidé regule subiiciant. Inter dico uero solũ ex actiuis refugit actũm. Ea aũt cõmodissime i sex species diuidemus. Añ uerbũ ideo ponit nomé & pnomen quia cũ uerbũ significet agere & pati necesse ẽ: ut id in quo actio uł passio fit prius ostédat: & ideo postponit ut in qué actus referet intelligat. Actiuũ uerbũ est qd in o desinit & format passiuũ in or: ut amo amor: & põt fere semp facere trãsitioné naturalé ad hominé in prima uel i secũda psona sed cũ facio cõposita passiua hñt terminata in or nisi a in i uertant: ut calefacio calefio: & cõficio & cõficior. Prima species actiuo℞ solũ actũm patienté post se postulat: ut ego amo iustitiam.
Et hæc simplicia appellantur.
Amo as aui atum Diligo gis lexi ctũ qd minus significat q̃ amare
Colo is lui ltum per amare/ornare/& honorare
Video es di sum id animo fit: at cernimus oculis & confundunt
Cerno nis creui Tango gis tetigi tactũm per toccare
Porto as aui atum Sed portamus iumento: & nos ipsi
Ferimus & gerimus ipsi. Vehimus iumento & naui
Fero fers tuli latum Gero gessi gestum Veho xi ctum
Voco as aui atum per chiamare Teneo es nui ntum per tene
re & intendere Timeo es mui Timemus pñtia. Metuo is tui
Metuimus futura. Formido as aui atum Formidamus diu.
Dicimusq; metuo & timeo tibi: sed subintelligit actũs. Et differunt
Nam metuo te ut inimicũ: metuo tibi ne malũ accidat. Metuo a te
Desidero as aui atum Cupio is iui itum (ne mali aliqd afferat
Opto as aui atum per desiderare
Ledo is esi sum Offendo is ndi sum per dispiacere
Lego gis gi ctum per legere & furare
Decipio pis decepi deceptum
Fallo lis fefelli lsum per ingannare. Dic autem uia fefellit me.

Ignoro as aui atum p nõ ſapere. Pello is pepuli llum p delectare
Ludo as aui atum Honoro as aui atum.
Vitupero as aui atum
Supplico as aui atum qđ etiã datiuo iungitur patienti.
Conſulo is li itum per domandare conſiglio
Sperno nis ſpreui tum
Contemno is pſi tum per deſprezare
Faſtidio is iui itum per hauere in faſtidio: qđ eſt faſtũ p ſpnere
Audio is iui itum Auſculto as aui atum
Quæ duo ẽt dtõ iũgnt & ſignificãt obtẽpo: ut auſculto tibi. Potes aũt & his oĩbus & fere reliqs pſonalibus ultra ſuos caſus dtĩuĩ addeř damnũ aut utile/decus aut dedecus denotantẽ. Exceptis illis q̃ hunc naturalr̃ exigunt: ut do & fuio: ut deſiderio laudẽ filio tuo. Cũ his q̃ numerauimus maiori ex parte cõpoſita cõprehẽdes. Daq; operã ut legẽ ad quã ſint referẽda intelligas. Secũda ſpecies poſt actm̃ uult gtm̃ uel ablatiuum ſine ꝑpoſitiõe: ut impleo cadum uini & uino. Et dicunť hæc recte poſſeſſiua quia poſſeſſiuum ideſt gtm̃ admittunt.
Impleo es eui etum Repleo es eui etum per rempire
Compleo es ui tum
Expleo es ui etum per impire ad ſummo
Purgo as aui atum Damno as aui atum
Accuſo as aui atum per accuſare & reprehendere
Arguo is gui utum per reprehendere
Increpo as aui atum Corripiõ pis pui ptum
Reprehẽdo is endi enſum per reprehendere
Emo is emi ptum per comparare
Comparo as aui atum
Redimo is emi ptum per recomparare
Vendo is didi itum
Venũdo as uenũdedi atũ p uẽdere q̃ quinq; ſolũmõ abltm̃ ꝑciu3 denotantem poſtulãt: ut emi Lactatium q̃tuor aureis. Et hos gtõs ſine ſubſtãtiuo tãti quãti pluris maioris & minoris quãtidẽ tãtidẽ quanti libet quãtiuis quãticunq;. Inuenies tñ apud Terẽtiũ uideť eſſe quantiuis

tiuis pcii: & apud Salustiũ/pluris pcii. Licet uero dicere p ablt̃m/emi librũ minori pcio q̃ tu. Similē cõstructionē sequunt oĩa uerba post: q̃ hi gti sunt reprimēdi/ut apprecio ago doceo fatio cõsto. Iuuenalis Atq; ideo pluris q̃ Cossus agebat. Idē Grisogonus quanti doceat uel posseo quãti. Idē tãti una uenefica cõstat. Dicimus ẽt bõi & eqi id facio: põtq; illis oibus adderej pposition̄e cũ abltõ/ ut emi librũ abs tẽ tribus talẽtis: estimo gtũm etiã regit/ut oẽs unius estimemus axis: ut inqt Catullus. Tertiæ species ultra actũm accipit dtũm indicãtem in quē dirigit actũs: ut tu das librũ Ambrosio. Et ista dicunt acqsitiua.

Do das dedi datum
Prebeo es bui itum — per dare & concedere
Concedo is ssi ssum — Donõ as aui atum per donare
Impendo is impendi impensum per dare in parte & dispendere
Trado is didi itum
Tribuo is bui utum — Exibeo es bui itum per dare
Credo is didi itum — per accedere & cõfidare: & credere/ut credo pecuniã tibi/& credo uerbis tuis de hac re/& credo quæ dicis.
Nuncio as aui atum
Significo as aui atum — per aduisare
Dico is xi tum — Narro as aui atum
Assero is ui rtum — per confirmare & reconstituire
Dico as aui atum — per dare ad honore
Dedico as aui atum — per consecrare
Vendico as aui atum — per appropriare — Lego is gi ctum
Lego as aui atum — per lassare in testamento & per mandare
Scribo is psi ptum — per scribere
Mitto is si ssum — per mandare

Ex his tñ do mitto & scribo iungunt accusatiuis & ppositiõi: ut scribo ad te lr̃as/do lr̃as huic ad te: hoc ẽ ut reddat tibi/& do tibi hoc laudi.

Committo is si sum — per commettere & dare in potesta
Mando as aui atum — per commettere
Submitto is si ssum — per sottomettere
Subdo is di itum — Suppono is sui situm — per sottomettere

Promitto is si ssum
Spondeo es spopondi sponsum per promettere
Despondeo es dispopondi sum per disponsare
Spondet patet puelle Despondet pueri
Obiicio is eci ctum per opponere
Cōmodo as aui atum per imprestare
Accomodo as aui atum per adaptare
Addo is didi itum per adiungere
Reddo is didi itum per rendere
Debeo es bui itū p eēr obligato: qđ & soli dtō cōiūgit/ut debeo tibi
Iubeo es si ssum Impero as aui atum Precipio is epi ptum.
Edico is xi ctum per comandare
Indico is xi ctum per denunciare
Assimilo as aui atum Comparo as aui atum
Confero ers contuli collatum per assimiliare
Sed dicimus confero & comparo te illi & cum illo
Mando as aui atum per commettere
Cōmendo as aui atum per recōmendare/ut cōmendo te Cæsari.
Nam si dixeris apud Cæsarem significat laudo: & commēdo memo
riæ significat trado.
Ascribo psi ptum per imputare: ut ascribo hanc rem tibi lau-
Monstro as aui atum (di & laudem.
Ostendo is di ensum Indico as aui atum per demonstrare
Fero fers tuli latum per referire & reportare
Refero autem ad te est consulo te
Infero ers per mettere dentro & decontra
Suadeo es asi asum per confortare ad fare
Persuadeo es per indure con affecto
Desuadeo es per confortare ad non fare
Inuideo es di sum per inuidiare: ut inuideo tibi laudem. Veteres
et dicebāt laudi & laude. Diomede auctore: & inuideo te: dicim⁹ aūt
Maledico & bñdico tibi & te: & sunt uno casu cōtēta. Sic & alia q̄dā
q̄ solo dtō aliqñ gaudēt: ut ꝓspicio & ꝓuideo tibi. Itē auxilior & ca-

ueo. Terẽtius tibi ꝓspexi. Interdico uero xi ađũ:ađm̃ nõ postulat ꝫ datiuũ & abltũm sine prepositione: ut interdico tibi aqua & igni.

Quarta species est eoꝝ q̃ ultra actũm patiẽtem aliũ actũm reqrunt. ut ego doceo te astronomiam. Appellanturq; transitiua.

Doceo es cui đũm per insignare
Moneo es nui itum per monire consigliãdo
Admoneo es nui itum per admonire & recordare
Rogo as aui atum per pregare & domandare
Celo as aui atum per nascondere

Dicimus etiam sed raro: celo tibi librum & celo te libro

Flagito as aui atũ p petere. Posco is poposci. Peto is petii & iui ituꝫ. Postulo as aui atũ: sed flagitamus uehemẽter poscimus rẽ debitã & honestã petimus p̃cãdo: & humilr postulamus: iusta qđ ẽt pro reqrere accipit: q̃ quatuor ẽt ablatiuũ casum cũ ꝑpositione admittũt: ut postulo abs te beneficiũ. Dicimus & postulo te criminis & furti.

Oro as aui atum per pregare
Exoro as aui atum p ĩpetrare cũ p̃cii: q̃ ablatiuo & ꝑpositioni quoq; iunguntur sed rarius. Virgilius. Veniamq; oremus ab ipso.

Calcio as aui atum per calzare Vestio is iui itum
Induo is dui utum per uestire Exuo is xi utũ p spogliare.
Cingo is xi đum per cingere
Succingo is xi đum per sottocengere. Dicit quoq; calcio te calceis ut apud Gelliũ. Vestio & induo & exuo te ueste: & accingo me ense

Cõprehẽdes cũ superioribus q̃dã eoꝝ cõposita: ut edoceo dedoceo q' significat ostẽdo falsum est ꝙ doctus es. Cõmoueo sũmoueo expostulo: ꝙ ẽ cũ querela reqro & accuso. Legimus doceo & admõeo te de hac re: & frequẽtius admoneo te huius rei. Induo & uestio tibi & cingo & exuo tibi: & ipsa dies exuit mẽdas e corpore. Sed his q̃ in raro sunt usu abstineas: & sit sat dedicisse.

Quarta species est eoꝝ quæ post actũm postulãt & ablatiuum sine ꝑpositione: ut spolio te ueste. Et appellant materialia quia materiã aut instrumentum demonstrant: possuntq; hoc ablatiuo cuiusq; generis uerba cõstrui. modo loquendi ratio non repudeit.

Munero as aui atu m per donare

Dono as aui atum ut dono te laurea Percutio tis si ssum

Verbero as aui atum per battere Orno as aui atum

Priuo as aui atum

Onero as aui atum per incharchare & aggrauare

Exonero as aui atum per descharcare & allegerire

Lacto as aui atum per allactare

Educo as & is aui & xi atum & ctum per alleuare

Cibo as aui atum per dare ad mangiare

Alo is lui altum Nutrio is iui itum per nutrire

Pasco is aui stum p pascere. Dicimus autē pastor pascit oues Herbam pascit ouis. Herba bouem pascit. Et pascit ouis absolute. Hinc pascor uarie cōstruit᷑ ut a me pasceris tu/& ego pascor pane & (panem.

Dito as aui atum per arrichire

Munio is ui tum per fortificare

Spolio as aui atum per spogliare

Mordeo es momordi rsum per morsicare

Impugno as aui atum per impugnare Sic oppugno & expugno quod significat pugnando uincere

Lacero as aui atum per lacerare & straciare

Vulnero as aui atum per ferire

Lanio as aui atum per tagliare ad pezi

Obtrunco as aui atum per tagliare la testa

Saturo as aui atum par sotollare la gola

Satio as aui atum per rēpire & satisfare ali sensi & alo animo

Vacuo as aui atum per uacuare

Aspicio is xi ctum per guardare denanti: sic & despicio/deorsum aspicio/suspicio sursum aspicio/inspicio intus aspicio Prospicio procul aspicio. Respicio retro aspicio.

Vexo as aui aui atum Instigo as aui atum per stimulare

Irrito as aui atum per commouere ad ira

Cedo is cecidi cesum per battere & occidere Nam cedo cessi cessum per dare loco est neutrum acquisitiuum.

Iuuo as aui atum per iuuare Sic & adiuuo
Spargo is si sum per spargere
Sterno is straui stratum per butare in terra
Leuo as aui atum per allegerire. In qbus res quæ sternitur sparg itur: & leuatur in actō ēt poni potest elegāter: qđ cum sit ablatiuus purus omnino supprimitur: & ad præpositionē cōfugimus.
Afficio is feci ctum per inducere & inferire
Capio is cepi ptum per pigliare. Sed quū dicimus, hoc atriū capit centū homines significat q est capax centum hominum: & cepit me desideriū tui: idest possidet. Corono as aui atum
Peto is p andare ad trouare & pcotere/ut peto te hasta cū hasta nō dicimus. Nā qñ instrumēta significamus ppositiōe hāc uerbis nō addimus: ut doceo te id paucis: loquor lingua: curro pedibus. Qñ uero cōiūctionē & comitē exprimere uolumus: addimus auctore ēt Valla: ut suscepi te cū honore: & tu scribis cū iocūditate: q qdē raro fallit. Sexta & ultima actiuorū species est eorū quæ ultra accusatiuum suscipiūt ablτūm ppositiōe adiecta: ut Verulani audiunt lectionē a me uel ex me uel sub me. Et dicuntur hæc separatiua.
Audio is iui itum Intelligo is xi ctum
Accipio is cepi ptum per odire & per pigliare
Capio is cepi ptum per pigliare le cose che se ne porgono
Nam sumimus proprie exposita
Recipio is pi ptum per recipere & liberare
Separo as aui atum Diuido is isi sum
Segrego as aui atum per spartire
Aufero ers li latum per leuare uia: qđ etiam datiuo iungitur.
Hurio is si stum per pigliare & attrare
Rettaho is xi ctum per tirare indreto Libero as aui atum
Soluo is solui utum per liberare & desnodare & squaliare ut soluo te a uinculis. Soluo gelu igne.
Moueo es ui cum compositis: ut amoueo remoueo semoueo dimoueo commoueo.
Vello is uulsi suз per scarporire: sic ēt diuello euello cōuello reuello

Extirpo as a ui atum per extirpare
Proiicio is eci ctum per iactare lontano
Eiicio is eci ctum per iectare fore
Disco is didici per imparare de intendere
Edisco is ci per imparare ad memoria

Exigo gis gi ctum: p petere & obtinere. Veteres tñ dixerũt exigo te pecuniã: & exigor a te pecuniã: ut Gellius tradit. His fere oĩbus põt addi ablt̃us sine ppõne significãs rẽ efficientẽ: ut haurio aquã e puteo manibus: uello herbas e terra ligõe. Hæc satis de uerboꝝ actiuoꝝ cõstructiõe / sed aiaduertẽdũ ꝙ multa ẽt cuiuscunq; generis uerba absolute poni possunt: ut amo eo glorio. Quædã solo dtõ cõtenta sunt ut iuideo tibi: nec faueo Diomedi q dicit te. Multa relicto post se casu aliis uerbis adherẽt: ut opto te uiuere: iubeo te facere: puto te dormire: & cupio euadas doctus. Multa ppositiõi & casui suo iũgunt̃ ut timeo ob uerba tua. Sed qa imẽsu3 esset colligere uerba oĩa carissime lector poteris ex paucis reliquoꝝ cõstructionẽ tuo studio industria obseruatio neq; discere. Actiua uerba uerbis passiuis ideo pponunt̃ quia naturalr̃ actus pcedit passionẽ: & quia deriuatiua suis primigeniis præponi debent.

De passiuoꝝ cõstructione.

Passiuu3 uerbũ est quod ab actiuo format̃ addita r: ut amo amor & i p̃ria uel i secũda psona põt naturalr̃ ad aial ratio le trãsire: s3 daris uel dare dat̃ primã psonã nõ hẽt. Passiua uerba oĩa quærunt ante se ntũm uel actũm patientẽ: & post se abltm̃ cũ ppõne uel dtũm agentem: & post illũ postulãt (si liber) oẽs casus suoꝝ actiuoꝝ: ut iustitia amat̃ a me uel mihi: lr̃æ dantur a me tibi. Sic discat puer p singulas species actiua themata in passiua mutare: & contradices tñ a me iuberis tu & hoc iussum est mihi ab illo: quanq̃ Seruius dicit iubeor usurpatũ esse: a me inuideris tu: & hæc res inuidet̃ ab illo mihi. Sed inuideor figurate a poetis platũ asserit. Prisci: a me celat̃ tibi liber: & a me uel pp̃ter me celaris tu librũ. Tu es interdictus a me aqua & igni: aqua & ignis est interdictus a me tibi: ut Valla docet. Diomedi placet nos nõ posse uti passiuæ multis uerbis eiusmodi sed tm̃ impsonalr̃ ul a me maledicit̃ inuidetur & obicitur tibi.

Tu es rogatus a me ueniã: uenia est rogata abs te. Ouidius dixit. An guibus exuit᷑ tenui cũ pelle uetustas. Cadus impleť a me uini & uino equ⁹ emit᷑ a me ab illo septẽ aureis uel pluris: tu doceris a me grãma ticã: ego induor a te ueste: lectio audit᷑ a me a magr̃o. Illa uero quatuor uocatiua nominor uocor nũcupor appellor: expetunt post se ẽt ntũm/ut nominor Sulpitius uidelicet a te uel ab aliquo. Sic cõstruũtur & pleraq; alia q̃ ad eundẽ reciprocant᷑: ut feror sublimus: scribor heres: iudicor sapiens: arguor inocens. Quæ qdẽ sint in septima specie passiuo℞ q̃ ab his superant᷑ actiua. Disce oia uerba appellari accidẽtalia p̃ter substãtiua/ut su₃ es est: & uocatiua ut uocor. De neutris

Neutrũ uerbũ est qď in o definẽs nõ hẽt passiuũ in or/ut aro seruio. Sum uero & sua cõpõsita nõ desinũt i o. Sic defectiua illa: nuquã infit odi noui memini cæpi & hmõi aũt neutra in species sex quã aptissime. Prima igiť neutro℞ species sit eo℞ q̃ exigũt post se abltũm rei quã possidẽt aut nõ possidẽt: ut careo nũmis. Dicũturq; hæc possessiua siue ea ratione quam diximus siue quia genitiuum aliqua regũt.

Careo es rui ritum uel sum: per non hauere qllo che uoi: est.n.enim nelle in hoc uerbo: ut Cicero ait. Abundo as aui atum.

Affluo is xi xum/per abundare: ut affluit lasciuia. Dicimus & amor affluit desidios. Exubero as aui atum p abũdare Egeo eges gui

Indigeo es gui per hauer bisogno: q̃ duo ẽt gtõ iungunt᷑.

Satago gis egi idest satis sum curiosus: & pro curo solum postulat gtũm. Terẽtius: hic satagit rerum suarum.

Mereo es rui p exercitare p p̃zo & andare i facto darme. Lucanus ere merẽt paruo. Dicimus ẽt mereo æra idest lucror & mereo & mereor laudẽ p meritare. Mereo aũt & mereor de te: significat cõfero aliqd in te. Demereo & or, pmereo & or q̃ significãt beneficia cõfero. Actõ iungunt᷑ sequẽtę ablatiuo/ut demerui te crimine meo. Et Fabius. P lenior obsequio demeret amãtissimos mei.

Consto as stiti statũ per constare: cui addit᷑ & dtũs mihi.

Valeo es lui itum per ualere. quæ construunt᷑ sicut emo.

Decipit autem multos ualeo aut quum ponit᷑ pro possum: aut quum plus aduerbium putant accu satiuum.

Abſtineo es nui;qđ ẽt Priſciano auctore tribus obliqs iungit᷑ ut abſtineo illius illũ ⁊ illo. Secũda neutroꝝ ſpecies uult poſt ſe datiuũ in quẽ ſermo referẽ᷑: ut ego inſeruio amicis. Et hæc appellamus acquiſitiua.
Seruio is iui itum per ſeruire/ſeruorum eſt.
Inſeruio is iui itum per ſeruire/ amicorum eſt.
Deſeruio is iui itum per deſeruire/eſt delicatius obſequi.
Proſum es fui per giouare. Deſum es fui p manchare.
Subſum es fui per ſtare ſotto
Aſſum es fui per ſtare preſente & uicino
Inſum es fui per ſtar dentro
Preſideo es edi ſſum per gouernare
Preſum es fui per eſſere prepoſito ad regere
Preniteo es tui per ſpender piu
Obſum es fui Noceo es cui
Officio is eci ctum per nocere
Sufficio is eci ctum per baſtare. Nam quum dicimus terra ſufficit humorẽ.i.dat abũde & ille ſufficit te pretori defuncto: ideſt ſubſtituit actiuum eſt. Placeo es cui placitus ſum
Diſpliceo es cui & itus ſum per diſpiacere
Labeo es ui itum per uenire appetito
Contingo is tigi actum per accaſcare conuenientemente
Cõuenio is eni entum per conuenire & eſſere conueniente
Accido dis per incaſcare Reſto as aui atum per reſtare
Vaco as aui atum per attendere Nam quãdo cum ablatiuo conſtruitur ſignificat uacuum eſſe: ut uaco culpa
Liceo es cui itum per eſſere licito
Lateo es tui per eſſere naſcoſto: ut tu mihi cauſa lates: qđ ẽt actõ cõiũgit᷑ ut nulla res latet deũ. Inuigilo as aui atum
Incumbo is bui itum per attendere con diligentia
Conſulo is lui ltum per dare conſiglio & prouedere
Occurro is curri rſum per ſcontrare Succurro ris ri ſum
Obuio as: quo recentiores utunt᷑ per ſcontrare
Studeo es dui: quod etiam aliquando iungitur accuſatiuo

Benefacio is eci ctum		Malefacio is eci ctum
Satisfacio is eci ctum		Liqueo es quui per essere manifesto
Caueo es ui utum		per accurarse:ut caue tibi ab illo.
Iungit & accusatiuo. Iuuenalis. Cauet hunc quem coccina lena.
Faueo es ui utum		per fauorire
Derogo as aui atum		per diminuire in parte
Abrogo as aui atum		per leuare uia in tutto
Assuesco is eui etum		p assuefarse. Vir. uero dixit: assuescite bella.
Obedio is iui itum		Pareo es ui per obedire
Obtempero as aui atum per fare ad uolunta de altri.
Fido is fisus sum		per fidarse
Confido is sus sum		per confidarse
Hereo es hesi hesum		Adhereo es hesi hesum
Inhereo es si sum		per acostarse & fermarse
Acquiesco is eui tum		per stare quieto
Parco is peperci		per perdonare:ut parco tibi: parco tuo sceleri: & parco tibi scelus. Nã quũ dicimus. Aug gnatis parce tuis: significat serua: habetq; præteritum parsi & supinum parsum.
Insto as steti atum		per stare di sopra & uicino
Illudo is si sum
Insulto as aui atum		per diligiare: sed hæc tria etiã actõ iũgunt.
Adsto as ti atum		per stare uicino & prompto.
Dicimusq; adsto illi illum illo & circa illum.
Intersum es est		per stare presente: ut interfui disputationi.
Naʒ qñ significat essere differẽte uult ꝑpositionẽ cũ abltõ: ut ego intersuʒ ab illo. Dicimus ẽt multũ interest inte me & te: qñ significat stare lontano hoc pacto dicimus: tria milia intersunt hinc ad causaʒ marii: & decẽ pedes intersunt ab hostio ad altare. Q ñ ponit ꝑ essere utile uult añ se ntũm agentẽ & post se genitiuũ patientẽ: ut nũmi intersunt pauperꝝ. Addimus aliqñ alium gtũm: ut hæc res utriusq; nostrum magni interest. Vtimur tñ loco gtoꝝ primitiuoꝝ abltis feminis qnq; ꝑnominũ possessiuoꝝ: ut lectio iterest mea tua sua nr̃a & ur̃a. Sic & cuia: hoc est lectio est in residest utilitate mea tua sua.

Tertia neutrorum species uult post se actum patiente & actione signi
cat:ut ego aro terrã. Et hæc appellant˜ trãsitiua. Hñt aũt tertias passi
uorum uoces. ut arat˜ & arant˜/bibitur & bibũt˜: ut mõet Quint. Oui
dius tenuis mihi campus arat˜. Iuuenalis: sed nulla aconita bibũtur:
ab his participia passiuæ deriuant˜ significationis: ut aratus & arãdus
comesus & comedendus.

Aro as aui atum	Semino as aui atum
Sero is seui satum	per seminare & piantare
Consero is ui itum	per piantare
Insero is eui itum/per insitare. Pastino as aui atũ. Sunt qui inter hæc
neutra numerẽt edo cõedo uoro & deuoro: quorum qdẽ passiua apd
auctores optimos reperiunt˜: ut apud Diomedẽ Donatũ & Ouidiũ.
Gusto as aui atũ. Prãdeo es prãsus sum. Cœno as aui & cœnatus sum
Bibo is bi itum	per beuere moderato
Poto as aui atum	per beuere assai
Pitisso as aui atum	per beuere ad poco
Puto as aui atum	per putare	Disputo as aui atum
Meto is ssui ssum	per metere	Vẽtilo as aui atũ p uẽtolare
Vanno as aui atum	& euanno per coruellare
Disco is ci	per impare	Habito as aui atum
Vindemio as aui atum	Trituro as aui atum
Mingo is xi ctum	per urinare
Egero is ssi stum	per cachare
Digero is ssi stum	per paidare
Nauigo as aui atum	per nauigare
Memini sti nit/per recordarse: ut memini lectionem & lectionis.
Inquam & infit per dire	Spuo is ui tum	per sputare: quod & acti
uum esse potest: ut spuo illum: & spuor ab illo.
Glomero as aui atum	per aglomerare lo filo. Sed si ad hominem
transfertur actiuum erit ut multa alia: ut aglomero milites.
Merendo as aui atum	per mangiare ad mezo di
Pinso is sui pistum	per impastare
Spumo as aui atum	per despumare. Nam p fare spuma absolu

tum est. Sitio is tiui itum per hauere sete

Delecto as aui atum. Nam delector deponens est.

Suo is sui sutum per cosire. Similr in suo qd'est elegantius suere

Et assuo & cōsuo quæ idem significant: & dissuo per discusire

Molo lis lui tum	per macinare Neo nes ui tū p filare
Filo as aui atum	Sarcio is rsi artum per cosire
Resarcio is rsi artum	per repezare
Volo is uolui	Nolo nōuis nolui

Texo is xui textum. Sic retexo per stexere

Oleo es olui	per olire & puzare
Redoleo es lui	per bene olire
Sapio is sapui	p sapere bono. Nā p esser sauio absolutū ē.
Euado is si asum	p scapere. Diciturq; euasi piculū & a piculo
Soluo is lui utum	per pagare: ut soluo pecuniam tibi.

Leges tu non es soluendo: idest soluere non potes. (mili.

Mutuo as a quo recētiores utunt p pstare cose che se restituiscono si

Mutuor aūt deponēs regit acm̄ & abltm̄ cū ppōne: ut mutuor num mos a te idest accipio mutuo: sic ēt cōstruunt & exponūt fenero & feneror q̄ i eadē significatiōe a ueterib9 pnūciat: idq; nō solū fene ror pecūiā se fenero te. Martialis: hæc sapit hæc oēs fenerat una deos.

Quarta neutrou spēs est eou q̄ aut nō regūt post se casus sine ppo sitiōe posita uel subintellecta: ut eo in fou. Aut iungūt aduerbiis: ut eo domū: aūt regūt ntm̄ ut eo rectus. Appellāturq; appositiua quia his apponit ppositio p appositionē. Eis ānectimus & absoluta. i. pfe cta q̄ ex ipsa significationē discerni pnt. Sed nō te lateat q, p uaria cō structiōe q̄ uerba accipiūt ad diuersas spēs & genera referi possunt.

Eo is iui itum	Vado is si sum
Tendo is tetendi itum	Meo as aui atum
Pergo gis xi ctum	per andare uia
Ambulo ias aui atum	per caminare. sic deābulo qd' significat spa
Incedo is si ssum	per caminare con grauita (ciari.
Discedo is ssi ssum	per partirse
Transeo is iui itum	per passare

Euado is aſi ſum   per deuentare & per ſalire ſu

Accedo is ſi ſſum   p approximarſe & adiungerſe: qđ frequẽ

ter datiuum ſuſcepit   Curro is cucurri ſum

Milito as aui atum   per andare in facto darme

Pugno as aui atum   per combattere

Ludo is ſi ſum   per giocare

Abſum abes abfui   per ſtare abſente & lontano

Migro as aui atum   per patireze

Remigro as aui atum   per retornare

Exeo is iui itum   per uſcir fuora   Quanquam dicimus etiam exeo aulam & aula.

Incido is di ſum   per intagliare

Pertineo es nui   ut hoc ad te pertinet holle

Attineo es nui   per apertenere: quod etiam iungiť datiuo.

Hæc uero duo nunquam poſt ſe nominatiuum accipiunt.

Quæ ſequũť abſoluta dicunť: qbus ſicut & ſupioribus potes adere ablt̃ĩi inſtrumẽti aut rei aut perſonæ: ut curro pedibus: pereo ferro. Aliqua interdũ gaudẽt actõ: ut uigilo noctẽ & nocte: ẽt uiuo uitam eo iter & itinere. Sic ẽt dicimus ſeruio ſeruitutẽ: gaudio gaudium & (ſimilia.

Viuo is xi ctum   Vigilo as aui atum

Dormio is iui itum   Quieſco is eui etum

Iaceo es cui   Sto ſtas ſteti ſtatũ   Sterto is iui   per rompere

Sedeo es di ſſum   per ſedere

Oſſito as aui atum   per ſpandicitare

Screo as aui atum   per ranciare

Strideo es di   per ſtridere   Volo as aui atum

Perio is rii itum   per morire   Obeo is iui itum

Intereo is rii itum   per morire

Cado is cecidi ſum   per caſcare

Sudo as aui atum   Geſtio is iui itum

Exulto as aui atum   pet dare ſigno de allegreza

Ferueo es bui   per bollire

Niteo es tui   Fulgeo es ſi fultum

Splendeo

Splendeo es dui per splendere
Audeo es ausus sum per hauere audacia
Floreo es rui per florere
Maneo es si sum per stare fermo
Nã quãdo expectare significat exigit actum: ut hoc fatum manet te.
Deficio is eci ctum per mãchare: ut cãpani, defecere Romanis
Dicimus & deficit me dies.
Sono as qđ est ꝓpriũ instrumẽti. Nã quũ significat repsentare uult actm̃ ut tua uox nõ sonat hominẽ & equo resonat uocẽ tuã.i.exprimit. Dicimus ẽt cãpana sonat meo ĩ pulsu/ & resonat tintinibus ida & ego sono & psono citara. Sum nõ modo ntũm & uarios casus cuȝ ꝑpositiõe post se accipit: sed ẽt gtũm ut tu es magnæ auctoritatis: & dtũm ut multi libri sunt mihi/ & mihi est cognomen iulo: & abltũȝ sine ꝑpositiõe ut tu es magna ui & cõsilio. Pluo is ningo is fulmino as/fulguro as/corusco as/tono as/grãdino as/tempesto as/ sereno as nubilo as absolute p se ualẽt in tertiis psonis recipiunt tñ ntũm & accusatiuũ/ut iupiter pluit lapides fulminat turres grandinat segetes. Leges apud Liuiũ/pluit lapidibus/& pluerunt lapides. Statius ĩ Thebaide inqt saxa pluunt. Diescit noctescit lucescit uesperascit: idest incipit fieri uel fit dies. Nox lux uespa defectiua sunt & absolutissima.
Quinta neutroꝝ species uult añ se ntũm patientẽ & pòst se abltũm agentẽ q̃si semp sine ꝑpositiõe: raro uero actũm cũ ꝑpositiõe ob uel ꝓpter/ut gaudeo gloria uel ꝓpter gloriã: & uocant͛ hæc affectiua qa affectum idest passionem exprimunt: ponuntur & absolute.
Gaudeo es sus sum per allegrarse
Doleo es ui tum. Quanquã dicimus dolẽt tibi oculi: ut apud Ciceronẽ: & doleo de te & casuȝ tuũ sed figurate. Statius belloꝝ extrema dolem⁹. Oui. q me doluistis adẽptũ: idẽ tu uero tua dãna dole.
Mereo res stus sum per attristarse
Albeo es bui per imbianchirse
Nigreo es grui per anegrirse
Caleo es lui per scaldarse
Frigeo es xi ctum per affredarse

Tepeo es pui   per farse tepido
Egroto as aui atum   per ammalarse
Rubeo es bui   per arrosciarse
Palleo es lui   per impallidirse
Pingueo es gui   per ingrassarse
Macreo es crui   per amagrirse
Fido is sus sum   per confidarse. Areo es rui p desecarse
Vireo es rui   p inuiridirse Ardeo es si su3 p arderse
Madeo es dui   p bagnarse Stupeo es pui p obstupirse
Tumeo es mui   per gonfiarse
Sexta neutrorum spés est q̃ eorum neutra passiua dicunt: quæ qdē uolūt añ se ntūm patientē & post se abltm̃ agentē cū p̃positiōe a uel ab uel abs: ut ego sum factus a deo. Sed prima quatuor fere semp absolute
Vapulo as aui atum   per essere battuto (ponunt.
Veneo is ueniui uel nii uenum per esser uenduto
Exulo as aui atum   per essere sbandito
Nubo is psi ptum   per essere maritato
Fio fis factus sum   per essere facto
Liceo es cui   p essere ap̃ciato: ut tu licebis a me magno.
Sic cōstruunt calefio frigefio & hmōi. Sed dicimus ēt fio doctus.

De uerborum communium constructione.

Cōe uerbū est qd' in or definēs nō format a uerbo desinente in o & actionē & passionē significat. Actiuorum & passiuorum pro significatiōe simplicē cōstructionē reqrit: ut ego interp̃tor Persiū/ a me interp̃tatur Persius. Largior & interp̃tor datiuū ēt postulāt: ut largior equū tibi/a me largit equus tibi. Dicimus & criminor te furti: & hortor te
Largior iris itus sum   per donare & eēre donato (ad molestiā
Experior iris tus sum   per prouare & essere prouato
Veneror aris atus sum   per honorare & essere honorato
Moror aris atus sum   per tenere & essere tenuto in tardita
Et quādo absolute ponit per aspectare: ut quid moror.
Osculor aris atus sum   per basiare & essere basiato
Hortor aris atus sum per confortare & essere confortato

Sic & eo℞ coposita deosculor adhortor cohortor & dehortor:quod significat sconforto & son sconfortato.
Criminor aris atus sum per incolpare & essere incolpato.
Amplector eris xus sum per abraciare & essere abraciato
Similiter & cōplector. Interp̄tor aris atus sum p īterp̄tare & essere in erp̄ tato. Hospitor aris atus sum p albergare & essere albergato
Nec te lateat ueteres īter cōia posuisse uereor utor cōsolor dignor cō fiteor testor & q̄dā alia. Stipulor in utraq; significatiōe p̄positiōi & abltō cōiūgi. Prisc. est auctor: ut stipulor a te: idest interrogo te & in terrogor a te: qđ significat & spōdeo. De deponētiū cōstructiōe.
Deponēs uerbū est qđ in or finitum nō hēt actiuū in o & uel actiōnē uel passionē significat: & aut hāc aut illā deponit: & ideo sic appellat̃: nā qđ de/t littera Diomedes inquit: frigidus est. Diuidimus aūt ea in species sex. Prima deponētiū species uult añ se ntūm agentem & post se abltūm patiētem sine præpositiōe: ut utor rebus meis.
Dicunturq; hæc possessiua quia quod possident exprimunt.

Vtor uteris usus sum	per usare
Abutor ris abusus sum	per usare non drictamente
Vescor ris	per usare cibi & per mangiare

Fruor ris fretus & fruitus sum per pigliare piacere & securita usando
Potior eris & iris itus sum per obtenere cose desiderate
Fungor eris functus sum per usare officio & dignita
Vtor & uescor & fungor accusatiuo ueteres coniunxere
Potior uero accusatiuo & genitiuo
Secunda deponentium species datiuum patientem post se requirit ut ego auxilior infirmo & appellantur acquisitiua.
Auxilior aris atus sum
Opitulor aris atus sum per adiutare. Quæ qñ qđ ēt actō iungunt̃.
Adminiculor aris atus sum per eodem

Suffragor aris atus sum	per fauorire
Refragor aris atus sum	per dissfauorire
Patrocinor aris atus sum	per defendere
Medeor eris	Medicor aris atus sum per medicare

Dicimus etiam misereor te.
Misereor reris misertus sum per misericordiare/iungiturq; et gtõ
Moderor aris atus sũ p moderare/iũgiturq; et acto: dicimusq; & m
Adulor aris atus sum per adulare & losengare (dero a
Comitor aris atus sum per acompagnare
Quæ ambo etiam accusatiuo iunguntur.
Blandior iris tus sum per acharizare Iniurior aris atus sum
Metior iris itus sum Irascor eris atus sum
Insidior aris atus sum per insidiare ouero per aguaitare
Ludicor aris atus sum per befigiare
Aduersor aris atus sum
Obuersor aris atus sum per contrariare
Dominor aris atus sum per signoregiare
Famulor aris atus sum
Ancillor aris atus sum per seruire & ministrare
Gratulor aris tus sum p demõstrare dessere lieto/& rẽdere gratie.
Gratulor aris atus sum per demõstrarse allegro
Assentior iris nsus sum per consentire
Dicimus in eadem significatione & constructione assentio
Obsequor eris cutus sum per obtemperare
Innitor eris isus sum per apogiarse
Obluctor aris atus sum per resistere contra altrui.
Quæ omnia fere possunt ablt̃um suscipere/ut blandior tibi manu
Qui qdem omnibus uerbis generalr pót adiungi sicut & ppositic
cũ suo casu Tertia deponẽtiũ species añ se ntĩl agẽtẽ & post se ac
cusatiuũ flagitat patientẽ: ut solor te. Appellanturq; transitiua.
Solor aris atus sum Solamur uerbis.
Consolor aris atus sum Consolamur te
Furor aris atus sum
Aggredior eris ssus sum per assaltare
Adorior iris tus sum per assaltare
Conor aris atus sum per sforzare: dicitur & conor ad id
Sequor eris utus sum per persequitare: sic ẽt insequor & psequor

per perfequitare: & profequor quod est ulterius fequor & cofequor & affequor pro acquiro.
Depopulor aris atus fum per destruere con multitudine
Predor aris atus fum
Depredor aris atus fum per arrobare
Miror aris atus fum per maraurgliarfe Sic demiror & admiror quãq̃ dicimus miror te & de te. Miramur aũt corporea: admiramur
Muneror aris atus fum quod est ufus Horatius. (incorporea
Metior iris fus & itus fum per menfurare
Recordor aris atus fum per recordarfe
Reminifcor fceris per recordarfe
Obliuifcor eris itus fum per fcordarfe. Quæ tria etiã gtis iungunt
Arbitror aris atus fum per iudicare
Afpernor aris atus fum per defprezare
Adipifcor eris ptus fum per acquiftare
Venor aris atus fum per caciare le fere
Aucupor aris atus fum per ucellare
Pifcor aris atus fum Contemplor aris atus fum
Loquor ris cutus fum per parlare: ut loquor dulcia uerba tibi & a te & alloquor te dulcibus uerbis.
Precor aris atus fum per pregare. Dicimus & precor a te
Reor reris ratus fum per credere fermamente
Opinor aris atus fum per hauere opinione
Meditor aris atus fum per penfare
Imitor aris atus fum per fare ad exemplo de altri
Emulor aris atus fum per imitare aftutamente
Exordior iris rfus fum per comenzare
Vlcifcor ris tus fum per fare uendecta. Dicimufq; ulcifcor iniuriam & inimicum: & auos troiæ & templa temerata & de te.
Sortior iris itus fum per partire & pigliare in forte
Adipifcor eris ptus fum per raquiftare
Preftulor aris atus fum per afpectare quod etiã datiuo coniungit.
Lucror aris atus fum per guadagnare.

Superlucror aris per saper guadagnare ouero per auanzare.
Vaticinor aris atus sum quod est futura prædicere
Auguror aris atus sum per diuinare
Vereor eris itus sum per timere Patior eris ssus ssum
Dignor aris atus sum per iudicare digno ouero dignare: eius con trarium est dedignor.
Comitor aris atus sum per acompagnare: quod sæpe dtõ iungit. Cicero in Tusculana. Cætera quæ comitant huic uitæ dicimus & comito as.
Miseror aris atus sum per hauere misericordia
Liceor eris & licitor aris atus sum per offerire precio in nela publica uenditione. Cõstruunturq; ut emo. Sic dicimus & polliceor hãc rẽ:
Queror eris questus sum te & de te.
Conqueror reris stus sum per lamentarse
Molior iris itus sum per apparechiare
Suspicor aris atus sum hanc rem.
Testor aris atus sum per testificare & iurare
Detestor aris atus sum per improbare
Operor aris atus sum per operare
Scitor aris atus sum per cercare de sapere & spiare
Scrutor aris atus sum per cercare con diligentia
Fateor eris ssus sum per confessare Sic confiteor
Profitetor uero p cõfessarse & demõstrare aptamẽte de itẽdere & de sapere.
Aduersor aris atus sum per uoltare le spalle per odio
Potes addere aliqbus datiuũ ut furor equũ tibi. Auguror & minor tibi mortẽ. Quarta deponẽtiũ species añ se uult nñm patiẽtem & post se ablrũm agentẽ sine ꝑpositione uel acũm cuз ob uel ꝓpter ut delector pecuniis uel ob pecunias. Dicũturq; affectiua.
Letor aris atus sum per demonstrarse allegro
Glorior aris atus sum per gloriarse
Delector aris atus sum Oblector aris atus sum
Indignor aris atus sum per indignarse & adirarse
Morior eris tuus sum per morire.
Stomachor aris atus sum per adirarse

Tristor aris atus sum per attristarse Verecundor aris atus sum
Expergiscor eris ertus sum per resuegliarse.
Bachor aris atus sum per infuriarse de uino
Crapulor aris atus sum per imbriagarse de cibo
Quinta deponentium species eorum quæ nominatiuū patientē ante se postulant: & post se ablatiuum cū præpositione agentem/ut sum ortus a bono patre. appellanturq; deponentia passiua.
Orior iris ortus sum per essere nato.
Nascor eris natus sum
Renascor eris atus sum per essere renato
Enascor eris atus sum quod est nascendo egredi
Vltima deponentium species non regit post se casum sine ppositiōe ut altercor cum paulo. Et dicuntur appositiua & absoluta.
Gradior eris ssus sum per andare
Proficiscor eris ctus sum per tornarse
Ingredior ris ssus sum p intrare. Sed frequētrr puro gaudet actō ut egredior per usire. Regredior eris sus sum.
Reuertor eris sus sum per tornare
Nugor aris atus sum per cianciare con parole: sic & iocor.
Conuersor aris atus sum per hauere couuersatione.
Versor aris atus sum per reuoltarse & non se partire
Rixor aris atus sum Tumultuor aris atus sum
Altercor aris atus sum per contendere Philosophor aris atus suꝫ
Ratiocinor aris atus sum p far cōto & argumētare. Sic argumētor.
Lachrimor aris atus sum dicitur & lachrimo as.
Prelior aris atus sum per combattere
Labor eris psus sum per cascare
Nitor eris nisus sum per sforzarse ut nitor sub pondere
Cachinor aris atus sum per ridere dissolutamente
Digladior aris atus sum per combattere con spade
Luctor aris atus sum per fare alla locta
Grassor aris atus sum per fare impeto & assaltare

De uerborum impersonalium constructione.

Genera uerboꝝ ipſonaliū duo ſunt:actiuæ uocis & paſſiuæ. Actiuæ uocis terminant̄ in t/ut tedet miſeret. Paſſiuæ in tur/ut amat̄. Et deſcēdūt iſta paſſiuæ uocis a tertiis pſonis oīū fere actiuoꝝ addita ur: ut amat̄: ſ3 dicim⁹ amatū ē amatū fuit amatū fuiſſet & ſīſa ī unica di ctiōe ne putares duas: deſcēdūt ēt a neutris illis q̄ nō ſignificāt paſſio nē & uim hn̄t actiuā uel abſolutā & accipiūt an̄ ſe ntm̄ agētē. Nā q̄ patientē reqrunt/ut ſunt careo gaudeo & uapulo: illa nō hn̄t. Sed ea fere q̄ cū Seruio numerauim⁹ ut cū aro & eo is. Excipim⁹ illa q̄ infinitis iuncta trāſeunt impſonalia uocis actiuæ: pter placet incipit deſi nit & debet: ab aliis uerbis raro inuenies. Nullū qdē uerbū in or format impſonale. A ſum & cōpoſitis eius nullū preter eſtur & poteſtur inuenies apud uetuſtiſſimos: poterat̄ poſſiturq̧ lectū ē. Eſtur quoq̧ fit ab edo es eſt. Regūt qdē impſonalia ante ſe ablt̄m cū ꝑpoſitione uel loco ablatiui dt̄m/ut a me uel mihi amat̄. Et abſolute ut plurimū ponūt̄ nec poſſunt cōſtrui trāſitiue. Q uare nūq̄ addes poſt illa actm̄ niſi iuncta ꝑpoſitiōe: ut a me itur in antiquā ſiluā. Addit̄ & quibuſdā dtūs ſi eoꝝ pſonalia illum regūt: ut a me ſeruit̄ tibi. Martialis. Nō bene (crede mihi) ſeruo ſeruit̄ amico. Aliqn̄ ablt̄m cū ꝑpoſitiōe: ut a me accipit̄: & a me ſtat̄ in foro. Diceſq̧ a me interdictum eſt tibi aqua & igni. Eſt tn̄ aduertēdū ꝙ infinitiuus uerboꝝ impſonaliū paſ ſiuæ uocis ſemp debet exprimi abltūs ut uolo a me amari: uolo a me ſeruiri. i. uolo amare uolo ſeruire. Cauēdum eſt ēt ne infinitum qui trāſitiui caſus uim hēt: iungamus impſonali ut ſi diceres a me docet̄ uiuere. Intereſt & refert qn̄ ſignificāt eſſe utile ſi iungunt̄ uerbis infi nitis ſunt impſonalia & querūt an̄ ſe infinitū: & poſt ſe gt̄m oīum ca ſualiū dictionū/ut ſcribere intereſt illius. Sed uult intereſt ꝑ gtis primitiuoꝝ ablt̄m femininū illoꝝ pnoīu3 mea tua ſua nr̄a & ur̄a. Adde & cuia/ut dictū ē in neutris/ q̄ qdē in refert noīatiui caſus eſſe uidet̄ ut refert mea. i. res mea fert. Obſ̄uandū eſt ꝙ ſic dicimus intereſt tua indocti: & nr̄a paupeꝝ & ſīſa ſicut uos legiſtis librū meum iuuenis: & uidiſtis ocellos meos flentis: & ſcripta mea timētis. Inuenitur etiā refert quaſi imperſonale quamuis non ſit iunctum infinitiuo: habet enim ſolummodo tertias perſonas utriuſq̧ numeri: ut hec res refert

gnificatione/ea est parum differt & iste non curat. 162

Hæc uerba infinitiuis uerbo℞ cõiũcta impsonalia sunt & exigũ ante se infinitum & post se datiuum: ut legere placet studiosis.

Placet placebat placuit & placitum est per piacere

Libet libebat libuit & libitum est per uenire in appetito

Contingit accidit euenit per acaschare

Præstat bat præstitit melius est Constat bat stetit: firmum est.

Conducit bat xit Expedit bat iuit: hoc est utile est.

Conuenit & competit quæ idem significant.

Liquet bat cuit manifestũ est Licet bat cuit licitum est.

Sufficit bat ecit: satis est. Anne&unt huic suppetit qđ ego obseruasse nõ memini. Vacat bat cauit: hoc est si tẽpus superest & cõmodũ est. Restat bat stitit: reliquũ est. Ex his licet liquet pstat cõstat expedit & cõducit nõ iuncta infinitiuis p tertias tm̃ utriusq numeri declinari psonas mouit. Valla. Addidit sed certe nequicquã decet & iuuat.

Hæc q̃tuor infinitiuis iuncta ipsonalia sunt & añ se ĩfinituũ post uero acc̃m postulãt: ut audire iuuat me. Decet bat cuit p cõuenire. Delectat bat cuit. Iuuat bat iuuit: p delectare. Oportet bat tuit: p bisognare. Est erat fuit impersonalr sæpe ponit̃ & exigit añ se ĩfinitũ & post se gtm̃: ut suare fidẽ est boni uiri: idest cõuenit. Cõstruiturq cũ pnominib9 & cuia: ut interest ptinet attinet & spectat: q̃ idẽ significãt & hñt ptinuit attinuit & spectauit: si iungunt̃ cũ infinito impersonalia sunt & post se actũm cũ ppõne reqrunt: ut legere ptinet ad me.

Hæc q̃q uerba gtm̃ uel ĩfinitũ añ se postulãt: & post actm̃ patientẽ ut me tedet scribere: & paupe℞ miseret me. Aut uerso ordĩe dicamus me miseret paupe℞. Et hæc sp sunt ĩpsonalia. Quãq̃ pudet & oportet apud ueteres psonalia fuerũt. Terẽ. Nõne hæc te pudẽt & q̃ assolẽt q̃q oportẽt. Peniteт bat tuit: p pẽtirse. Cicero ĩ rethoricis (ut obseruat uictorinus) dixit q penitere necesse sit. Tedet bat tesum est p

Miseret bat misertum est per hauere misericordia (accrescere

Pudet bat duit per uergognarse

Piget bat guit & pigitũ est: ut Gellius tradit per attristarse

ut a me benefit tibi Benefit bat benefactū ē malefit bat malefactū ē Satisfit bat ctum ē Fit quoq̧ impsonaliter ꝓferri ut quū dicimus sic fit & ex quo fit Incipit desinit debet potest solet & uult si infinitiuis psonaliū iungunť psonalia sunt & uerborum illoꝝ postulāt cōstru ctioneȝ: ut ego uolo amare te: Tu uis audiri a me hic debet gaudere uirtutibus tu petis lectari flagitiis. Si ifinitiuis ipsonaliū iūgunť ip sonalia efficiūť & illoꝝ uolūt cōstructionē ut me icipit tedere uigilie mihi desinit placer̄ studer̄. me uult delectare dormir̄. tm̄ dicimus sed raro (ut Valla refert) desino. te tedere uigiliæ & uolo me delectare dormire. De infinitiuis uerboꝝ Infinitui oēs flagitant an̄ se actm̄ & post se casus suoꝝ uerboꝝ: ut a me amare uirtutē bonū ē: & me ama ri a philosophis optimū. Sed hic infinitiuus eē cū aliis sisiuȝ copulati uoꝝ infinitiuis: uult post se eūdē casuȝ q̄ p̄cedit ipsum: ut ego uolo eē doctus: mihi placet esse docto/dr̄ & doctus inusitatiuus tn̄: ut ait Valla. At nō dixeris: uideor mihi esse ducto uľ doctū sed doctus: uo lo me esse poetā nō poeta. Inuenies infinita ꝓ ipfecto ptō posita an̄ se ntūm hēre: ut mihi sacra parari & falsæ fruges & circū tpa uite. Ante infinita passiuæ uocis impersonaliū supra docuimus abltōs exprimi oportere.

De gerundioꝝ & supinoꝝ cōstructione.

Gerūdia & supia an̄ se casuȝ nō postulāt sed post se reqrūt casus suo rū uerboꝝ/ut tu studes grā acqrendi glīam: & clamas cā uapulādi a me & eo lectū poetas: & is u euūda dn̄o ꝙ dicēdi genus passiuū ipro bat aliq. Abltūs. n. ille nō inuenit expssus ut frigidus i pratis cantādo rūpiť anguis. Sed subitellecti ur̄ abltūs ab aliquo ut i uerbis ipsonali bus: agiť stať Salu. Pauca supra repetam quo ad cognoscēdū oīa illu stra magis magisq̧ in apto sint certe subitelligiť a lectoribus. Sed qd iprobēt cū negare nō possint gerūdia post se regere casus suoꝝ uerbo rū quoꝝ gerūt & significata: certūq̧ sit illa ab oibus uerboruȝ generi bus deriuari: ⁊ ea q̄ ab actiuis cōibusq̧ descēdūt duplicē genere signi ficationē esse tā actiuæ q̄ passiue cōia. Auctores sunt prisci. & diome des. Seruius simplr̄ ꝓferri gerūdia dixit prisci. cū casibus cum quo ali bi sentit & Seruius Virgilium. Pacemq̧ a rege petendum. Lucretius

Externas qm penas in morte timendu.Interdu alienos sibi casus an nectũ:ut nominandi istoꝝ apud Plautũ & crescẽdi nouaꝝ fabulaꝝ apud Terentiũ.& hortãdi uestri:apud Liuiũ.Ex qua cõstructiõe de prehẽdit̃ illoꝝ error q ea p oẽs casus genera & numeros decliari uo lũt cõtra oium grãmaticoꝝ auctoritatẽ.Quod cũ sit nõ gerũdia sed noia uerbalia esse Pris.rectissime sensit.Itaqꝫ refutatis etiã illis q dicũt gerũdia actiue cõstrui nõ passiue Nã si passiuã hñt significationẽ qũo cõstruũt̃ actiue sic teneam⁹.Gerũdia i o & in um i passiua signi ficatione absolute ꝓferri.In actia uero & cũ casib⁹ & absolute.In i si ab actiuis aut cõibus deriuant̃ actionem. ut plurimum significare. Supinum uero in um cũ uerbo significãte a ut clã idicãte motũ ad locũ a quo adhorrẽt supiora cõiũgit̃:ut ego mercatũ aromata.sũ ad missim spectatũ:uideo me accusatũ iri a te.i.me accusaudũ esse a te p ꝙ dicẽdi genus freqũetatũ ab auctorib⁹.passiua ei⁹ supini significa tio indicat̃.Supinũ in u noib⁹ adiũgit̃ adiectis:ut dign⁹ doctu.i.ut doceatur & ut doceat.Si Priscianũ seqmur.Sed Valla uult tm̃modo & qdem recte passiue resolui.Supina qdam segregata a gerũdiis Alii utroqꝫ noie cõfuse appellãt.Et alli noia alii uerba participialia uocãt Vtraqꝫ casus genera & numeros habẽt Pria illa gtm̃ actm̃ & ablatm̃. hec ultima actm̃ & abltũm.

De pticipiis & eoꝝ cõstructione.

PArticipiũ uult post se casum uerbi sui:ut tu amãs uirtutẽ fa cis bonũ.tu gaudens amore diligis galateã Addim⁹ ẽt ei ali quãdo illum casum q ipsum ꝑcedit: ut ego sedens letus ri deo mihi facto bono placet uirtus.& tu amas me factũ uel existentẽ bonum Propertius etiã ultimo cõiunxit.Lectule deliciis facte beate meis.& Virgi.Salue uero iouis ꝓles decus addite diuis. Resoluitur pticipium in relatiuũ & uerbum seruato tpe:ut amans q amat uel q amabat.amatur us qui amabit.amatus q amatus est.amãdus q ama bit̃.Nõnunq̃ resoluit̃ in uerbum absqꝫ relatiuo & cũ aduerbio tpis ut magistro legente hoc ẽ dũ magister legit.Resoluit̃ & p postq̃ : ut lecto Virgilio canem⁹.Et aduertendũ ꝙ cũ deest pticipium cõfugi mus ad relatiuũ & uerbũ. Sed in eo themate i quo relatm̃ in ntõ po ni nõ põt pticipio uti nõ possum⁹:ut Io allegrãte te scriuo: dicendũ

Participia septē modis terminant̄:in ans & in ens q̄ sunt p̄ntis & pt̄ tpis.In rus & in dus futuri.In tus sus & xus pt̄i pfecti & plusq̄pfecti. Vnū est eiusdē tpis i uus qđ ē mortuus. Significatiões pticipioꝝ.
Participioꝝ significatiões sūt duæ:actiua & passiua.Quæ igit̄ a uer bis uim actiuā hn̄tibus deriuant̄ actionē significant q̄ uero passiuā si gnificāt passionē.Ab habētibus neutrā deducta uel actionē uł passio nē latentē significare uident̄.Discēdū tñ nōnulla ex illis p̄teriti pfe cti & plusq̄ pfecti tēporis aliqñ solā actionē significare ut sunt illa a deponētibus actionē significātibus.Aliqñ solā passionē ut illa a passi uis & deponētibus passiuæ significatiōis: aliquādo tam actionē quā passionē:ut quæ a cōibus deriuant̄.Et aliqua a neutris quibusdam: ut prāsus cœnatus potus iuratus:ut ego pransus & cœnatus:& olim pransum & cœnatū:ut potus & uinū potū:ego iuratus & numīa iu rata.Iuuenalis.E potaq; flumina Medo prādente. Et Ouidius: pota senē potū:pota ducebat anus.Itē a deponentibus aliq̄: ut auxiliatus meditatus locutus medicatus comitatus imitatus & plura. Illa uero futuri in dus oīa passionē significāt. Participia ab actiuis.
Ab actiuo uerbo duo participia formant̄:unum in ans uel in ens ut amans & legens:& alteꝝ in rus ut lecturus. Scias aūt oīa uerba supi nis carētia hēre nō posse pticipia in rus.Itē oīa ī ptō pfecto deficiētia cuiuscūq; sint generis. Hæc aūt & forte pl̄a ex actiuis carent supinis ex usu cōmuni.Respuo cerno spuo ꝑpriis caruere supinis.Linquoq; renuo cōpesco lamboq; ligo. Caluoq; cū metuo timeo simul urgeo fugo.Arceo cū uiso posco cōiungere debes.Ango tamen supinū ha bet anctū sed participio deficit.Ad hoꝝ uersuū sequentiūq; exemplū emēdent̄ illi superiores inter supina & disco & edisco q̄ paulo añ nō temere inter uerba actiua cōnumerauimus:uolumus iter neutra trā sitiua conscribi. A passiuis duo participia deducuut̄:unū præteriti pfecti & plusquā pfecti temporis & alteꝝ futuri in dus ut doctus & docēdus.Sed illa quoꝝ actiua carēt supinis nō hn̄t pt̄i pfecti & plus quā pfecti:sed futuri tm̄ in dus. A neutris quoq; generalr̄ duo unū p̄ntis tpis & alteꝝ futuri in rus:ut seruio seruiens & seruiturus. Sed

inchoatiua & meditatiua caret supinis pter parturio & esurio. Item sum uolo nolo & malo & neutra oia secūdæ cōiugationis: q in ui syllabas præteritū hñt: ut egeo egui palleo pallui. Excipiunt placeo noceo pareo ualeo doleo: q habēt placiturus nociturus cariturus passurus ualiturus doliturus. Item oleo pareo & lateo a quo latito.
Hæc quoq in usu nō habēt supina. Estuo sterto mico rudo strido strideo psallo. Et conquinisco parcas obedit quoq dego
Horreo scando pauet mando scabo iungeq scalpo
Ambigo glisco tremo satago luo disco pluoq.
Quædā neutra trahūt pticipia: ut prādeo prādēs prāsus & prāsurus:
Gaudeo cū placeo cœno titubo quoq nubo
Audeo fido solet iuro pateoq mereoq
Prandeo suesco tamen dat sum fio futurus.
Diomedes uero a Prisciāo dissentiēs futurus a fio deduci nō uult & fiens in usu esse rarissimo. A sum ens quoq deduxere ueteres sed ab eo cōposita adiectis pposītionib9 carēt pter ista uerba absum & psum q hñt absens & psens. Potēs uero nomē ē. Diomedes ē auctor. Osus tm ab odi est. De exosus & posus iter noia dicem9. Cæptus a cæpi & notus a noscor deducūt. Neutra trāsitiua generalr quatuor pticipia hñt ut arans araturus arat9 & arādus uigilās uigilatur9 uigilat9 & uigilādus. Iuuenalis. Frāge mise. calamos uigilataq prelia dele. Tibullus. Cū fletu nox uigilāda uenit exēpla similia passim inuenies: usurpantur & ab aliis neutris qnq i dus participia: ut a careo & a doleo carēdus & dolēdus. Ouidius. Virq mihi dempto fine carēdus abest. Idem. Que uenit indigne pena dolēda uenit. A uerbis cōmunibus q̄tuor emanāt participia: ut largior largiēs largiturus largitus & largiēdus. A deponētibus tria/pñtis pteriti pfecti & futuri in rus ut auxilians auxiliatus & auxiliaturus. Vescor aūt & reminiscor medeor & liqueor carēt supinis. Fruor & reor pteriti tēporis tm pticipiū hñt: tñ Macrobius dixit: fruens: nascor caret futuro: qdā nouāt nasciturus Orior hēt oriēs ortus & oriturus. Morior moriēs mortuus & moriturus. Cætera uero qūo participia formēt ex eoꝝ ptis discere poteris
Aduertēdum est aūt a uerbis deponentibus actionē significantibus

pticipia nasci in duobus uel quod olim fuerint coia siue neutra ppria: ut le
quēdus loquēdus aggrediēdus utēdus. Ouidi⁹. Multa rogāt utēda
dari. Ab impsonalibus nō extāt pticipia nisi a tedet ptesus qd regunt
gtūm & actūm. Suetonius q̄si ptesus ignauiā suā. Virgi. si nō ptesus
thalami tedetq̧ fuisset. Et a penitet penitens. Lactā. remissurę se peni
tentibus pctā pmittit. quanq̄ actius ut nō ius refert: neq̧ quēquā ar-
bitror penitus tux laudis inqt. Legimus ēt penitēdus pudens pudē
dus pigēs pigēdus libēs & decēs q̄ oia ut a pfectis vbis sūt: & tñ noia
sed penitus & ptesus quū iungūt actiuo pticipia iudico. Participiuz
trāsit i nomen q̄tuor modis/cōstructiōe/cōpatiōe cōpositiōe & tpis
amissiōe. Cōstructiōe qñ alr costruit quā uerbum a quo descēdit ut
amās uirtutis. Cōpatiōe ut ego sum magis doctus quā tu: nec dicas
ut doctior: qa nullū pticipiū terminari posset in or. Cōpositiōe ut in
doctus: nā indoceo nō dicimus. Tpis amissione qñ nullū significat
tps ut ego sum amādus. i. dignus amari: sum sectādus sum sectari di
gnus. Sunt noia quędā pticipiis silia: ut trabeatus rogatus caligatus
brachatus lr̄atus pellitus cornutus hirsutus lunatus euās & plā. Sūt
& alię uoces quę cū tpe pticipia sunt sine tpore uero noia ut arma
tus doctus & silia. Sūt & asisq̧ uerbis pticipia ut triūphatus regnat⁹
laboratus erratus decursus: q̄ recte dicunt quāuis eoꝝ uerba i illis ex
usu deficiāt nisi ut a neutris trāsitiuis esse dixerimus. Figurę pticipio
rum duę sunt simplex ut amās decomposita: ut peramās. Inueniūt
pticipia q̄ Priscia. figurę cōpositę esse demonstrat: ut ea quę sunt ex
uerbis ex altero corrupto cōpositis: tum ipsa ex duobus integris cō-
stent. ut infringor infractus. cōtigor cōtactus. Cōsequētia siue cōco
mitantia fit p abltm̄ substātiui & participii. ut Sulpitio scribente tu
dormis. i. dū Sulpiti⁹ scribit. Lecto Virgilio iocabimur. i. postquā le
ctus erit Virgi. & te dormituro uigilabo. hoc ē dū tu dormies Ideo
q̧ cōsequentię appellat. qa hoc modo dicēdi precedēte aliqd aliud
sequit: & ideo cōcomitātia: qa alterū comitat alterū nam me scribē-
te tu dormis. fitq̧ tu dormias dum ego scribo. De relatiuis.
Relatio est ante late rei repsentatio Relatm̄ est ante late rei represen-
tatiuū. Estq̧ duplex: substantię & accidētis. Relatm̄ substantię est q̧

refert añcedēs substātiuū: ut petrus qui amat disputat & idē legit. Il la duo relatiua q & idē referūt illud substātiuū petrus. Sunt aūt hæc sola relatiua substātiæ. Qui q̄ qđ suus ipse sui sic alter is idē ille ali9 reliquus simul ambo cætera uterq;. Nā ceter seu ceterus nō est i usu. Relatiuū accidētis ē q̄ refert añcedens adiectiuū: ut ego sum doctus q̄lis es tu. Hoc relatiuū q̄lis refert illud adiectiuum doctus. Præterea oē relatiuū aut est idētitatis aut diuersitatis. Idētitatis illa dicunť que referūt eandē rē quā añcedēs refert ut idē: diuersitatis āt ea sunt q̄ re ferūt diuersam rē ab añcedēte: ut alter alius reliquus. Aiaduertendū tñ est oīa relatiua cōcordare debere cū sequēti substātiuo aut equa lē ti ut sum pallidulus q̄les sunt amātes. Excipimus uero relatiua sub stātiæ q̄ cū añcedēte cōueniūt. Salustius tñ qui quæ qđ sequēti acco modauit dixi.n. Est locus in carcere qđ tullianū appellať. Sic & Vir gilius: celeresq; sagittas corripuit fidus que tela gerebat achates. Ho ratius in epodo relatiuū accidētis añcedenti p̄ter morē oīum adapta uit. Sed icidat me pect9 & māme putres equā uales ubera. Illud qdē nō p̄termittēdū: interrogatiua relatiua redditiua & distributiua esse incertæ psōnæ. Quales & tales correlatiua sunt quoꝝ añcedētia sūt adiectiua/laudē uel decus/dānum uel utile uel accidens & q̄litatē si gnificātia: ut doct9 indoct9/paup/diues/albus: ut sum talis q̄lis es tu & sum doct9 q̄lis tu es: significātq; de che q̄lita & de tale q̄lita. Quā tus & tātus hñt in añcedētia adiectiua quātitatē hoc ē excessum uľ di minutionē cōtinuā significātia: ut magn9 paruus latus lōgus curtus amplus: ut suʒ magnus q̄tus fuit poliphem: significātq; q̄ magn9 & tā magnus. Quot & tot hñt i añcedētia noīa numeralia: ut duo tres quatuor uigiti centū & possessiua ab his deducta: ut deni uigiti ducē ti trecēti: ut habeo decē aureos quot hēs tu & hēo dēas pateras quot hēt epus: significātq; de q̄te & tāte i nūero. Quotēnis cuius mēinit Pris. nā totēnis nō memini me legisse nec totus totuplex & totuplus quæ uulgo grāmaticoꝝ relinqmus: hēt i añcedētia noīa numeralia uel cōposita ex numeralib9 & āno: ut anniculus biēnis triēnis quin quēnis & siñ a: ut sum uigēnis uel uigiti ānoꝝ quotēnis es tu. Dices tñ suʒ natus uigiti annos quot es natus tu: significātq; de quāti āni.

Quotus hēt in antecedētia nōia ordinaria: ut primus secūdus terti decimus uicesimus centesimus millesimus ut sum primus ī ciuitate mea quotus es tu in tua: significatq; de quāto numero nelo ordine. Quotuplex hēt in antecedētia duplex triplex decuplex cētuplex & hmōi: ut habeo uestem duplicē quotuplicē habes tu: significatq; de quante rasoni. Quotuplus habet in antecedētia noīa mēsuralia & ponderalia: ut duplus triplus quadruplus decuplus cētuplus: ut Egiptus reddit triticū cētuplum quotuplum non reddit Italia. Significatq; de quāta mensura ouero peso ouero doppie.

Cuias est relatiuū patriū seu gētile & hēt ī añcedētia noīa possessiua patria ut romanus arpinas/uel gētilia ut italus tuscus: ut ego sum ue rulanus cuias nō es tu: & sum italus cuias es tu. Significatq; de quale patria ouero gēte. Cuius cuia cuiū refert possessionē: & hēt in añcedētia noīa uel ꝓnoīa possessiua uel gtōs ꝓprioꝶ quāuis substātiuoꝶ ut hic ensis est æneius uel æneæ cuiū est hoc telū: significatq; de quale patrone. Quotenus cuius meminit & Priscianus relatiuū est diuisiuū: hēt ī antecedētia binus ternus quaternus & siſa: ut fratres eūt bini quoteni boues ad iugū: significatq; usq; ad quē numeꝶ. Cicero ad Atticū. In ripa nescio quotenoꝶ iugeꝶ.

De interrogatiuis.

Interrogatiuū nomē ē rei dubiæ uel tanq̄ dubiæ postulatiuū. Interrogatio ē rei dubiæ uel tanq̄ dubiæ postulatio. Interrogatiua aut sunt substātiuæ: ut qs q̄ qđ ꝛ qd & uterq; tm̄ q̄rit de duob⁹: aut accidētis ut q̄lis quātus cuius cuias quotēnis & quotus quotenus quotuplex q̄bus rñdet̄ p eoꝶ antecedētia seu redditiua siue correlatiua quæ iaꝫ dicta quis ꝓ q̄lis aliqñ ponit̄ cui p eadē añcedētia respondet̄. Aduerbia aūt interrogatiua sunt diligēter cōsiderāda: ut qualiter quō qñ q̄tū quotiēs cur quare &c. Item ubi quo qua unde quorsum quousq; & quoad: de quibus infra docebimus. Sed quocūq; modo & p quēcūnq; casum fit interrogatio fieri debet respōsio nisi eundē moduꝫ Fuare nō liceat aut uocabulū desit aut uerbum aliū pōst se casum req̄rat: ut si rogeris quotēnis es: potius dixeris sum quinq; & uiginti annoꝶ quā sum quinquēnis & uigēnis: ut quāti uendidisti librū respō de decem aureis.

De distributiuis & eoꝶ cōstructione.

Distributiuũ est nota seu signũ distributionis & est duplex: uidelicet affirmatiuũ & negatiuũ. Affirmatiua sunt hæc quicũq; affirmat ambo quisq; & oĩs uterq;: nullus negãt: decet his adiungi neuter: postulãt post se gtũm pluralẽ oĩum casualiũ dictionũ uel singularẽ solum noĩs collectiui uł abltm̃ aut actm̃ cũ ꝑpositiõe/ut nullus istoꝝ legit: uel nullus ex istis uł inter istos: iũgunť ẽt ntõ ut nullus hõ uolat. De partitiuis & eoꝝ cõstructiõe. Partitiuũ nomẽ ẽ qđ partẽ trahit a gtõ cũ quo partiť: & cũ illo debet ĩ gñe cõcordare: ut scriptoꝝ aliqs ẽ breuis aliqs ꝓfusus. Partitiua noĩa sunt hæc: qlibet alius aliqs qcũq; qs qdẽ & silia: & oĩa q̃ partitiue ponũť ut nũeralia/ut unus duo & ordinalia ut primus secũdus. In ptitiõe tria reqrunť: uidelicet pars totuꝫ: & ꝙ pars regat totũ: sed si totũ sit cõplexiũ tũc partes in numero gñe uel feminino ponũť ut huius mõtis aliud est terra aliud lapis: & alia pars est terra alia lapis. Si uero totũ declineť in plı numero tunc pars in plı numero poniť: ut lraꝝ unæ me delectarũt aliæ nõ. Cõstruunť autẽ sicut distributiua. Fit quoq; partitio ꝑ plepsim ut paulo post dicetur

De comparatiuis & eoꝝ cõstructione.

Cõpatiuũ ẽ qđ cũ itellectu positiui uł cũ aliquo pticipe sensu sui positiui magis aduerbiũ significat: ut doctior magis doctus & non mõ p magis resoluiť cõparatiuũ: sed per plus & ualidius: & alia hmõi aduerbia teste ingeniosissimo Valla.

Quid est cõparatio.

Cõpatio ẽ rei ad rẽ assimilatio. Gradꝰ cõpatiõis sunt tres. Positiuꝰ cõpatiuus & suplatiuus. Positiuꝰ ẽ oẽ adiectiuũ cuius q̃litas põt recipe plus & minus. Cæteras quoq; ptes orõnis a qbus cõpatiua & suplatiua formanť positiua appellamꝰ. Cõstruiť cõpatiuũ cũ abltõ uel cũ ntõ cũ q̃ uerbo subintellecto: ut sum ditior Creso uel q̃ Cresus: subintelligiť sit: uel aliqñ cũ ꝑpositiõe & actõ ut pigmalior fuit ĩmaniõ añ oẽs alios. Dices tñ uideo Lucanũ quo sum iunior: nõ quam qui nã inter relatiuũ & añcedẽs caderet mediũ: qđ nõ licet fieri. Itẽ dices nemine tu es fortior non q̃ nemo. Negatio enim debet ꝑcedere. Possunt ẽt comparatiua & suplatiua ultra ꝓpriam cõstructionẽ casus habere positiuorũ: ut sum carior pontifici cæteris sacerdotibus & sum carissimus pontifici omnium sacerdotum/& sum audior litterarum

tiis uel quã tu: & sum audentius ira℞ mo℞. Sũ ornatior te morib9
& sum ornatissimus omniũ moribus: habeo plus seu minus frumẽ
ti q̃ aglicolæ uel agricolis: habeo plurimũ seu minimũ fruměti agri
cola℞. Sicut dicimus hẽo multũ seu pa℞ fruměti: hẽo plus argẽti q̃
auri: hẽo minus olei quã uini: ámo te plus & minus solito. August9
uixit septuaginta annos minus paucis diebus. Studui plus quã decẽ
annos & plures decẽ annos & annis/& plus anno℞ tribus. Sũ nat9
amplius uiginti annos. Habeo plus libra℞ te & quã tu & tuis: hẽo
plures libros tribus pluribus tuis. Aiax fuit Vlixe fortior magis quã
Diomede: ut uult Priscianus: sed Valla improbat dicẽdũq; Aiax Vli
xe fortior supra quã Diomedes uel aiax diomede quã ulixe fortior.

Vnde formantur comparatiua.

Formant̃ cõparatiua ab adiectiuis significãtibus accidẽs ꝙ augeri &
minui põt: ut clarus clarior. Quæ si secũdæ sint decliatiõis accipiũt
õr & us in gtõ & reddũt cõparatiua: ut pulcher pulchri pulchrior &
pulchrius. Si tertiæ a dtõ ut felici felicior felicius amãti amãtior amã
tius. Bonus tñ facit melior/malus peior/paruus seu parum (ut Vallæ
placet) minor/magnus maior/iuuenis iunior/magnificus magnifi
cẽtior/munificus munificẽtior/multus plus/sinister sinisterior/dex
ter dexterior/potis potior/nequã neqor. Debẽt qdẽ cõparatiua supa
re suos positiuos & ideo nullũ adiectiuũ ĩ us uĩ is termĩatũ ꝙ duas
uocales añ s hẽt: põt recte cõparatiuũ formare: ut pius ardeus idone
us tenuis & filia. Nã si pior diceremus ₰m ĩ cõsonũ eẽt & cõparatiuũ
par positiuo: & sic ĩ cæteris hmõi. Tenuior tñ dicimus & egredior le
ctũ est ĩ Virgi. in Geor. Pectũt te nuia feres. Iuuenalis egredior cœnas
Inuenies & alia tñ tibi nõ dicẽda. Ocior cõparatiuũ ẽ absq; positiuo
latino & hẽt suplatiuũ ocissimus. Illa ẽt quo℞ accidẽs neq; augeri ne
q; minui põt cõparatiuũ nõ hñt: ut luscus oĩpotẽs unicus singulus
sũmus immus & numeralia oĩa uel quæ ad numerũ referri possunt:
ut oĩs aliqs nullus. Præterea a pticipiis in dus: ut amãdus colẽdus re
uerẽdus nec cõparatiua nec suplatiua inueniunt̃: quãq̃ sint intrito
scribat̃ usu. A uerbo uno detero fit cõparatiuũ deterior. Sũt qui a de
ter antiqua ꝑpositione deductũ uelint. A participiis ita formant̃ cõ

paratiua ut ab adiectiuis. Sed cõparatiua ipsa uim participiorum amittunt. A ppositionibus ueniunt/ut ab extra exterior/citra citerior/intra interior/ultra ulterior/infra inferior/supra supior/post posterior ppe pprior/ante anterior. Ab aduerbiis/ut a pridẽ prior/diu diutius sæpe sæpius. Ad bonã cõparationẽ quinq reqrunt: uidelicet res cõparata/res cui cõparat/accidẽs/& q uterq terminus de accidẽte participet/& q alter magis participet uel participare intelligat: ut Lelius est sapiẽtior Fãnio. Sed qñ accidens nõ participat de utraq re: ut nix est albior uel magis alba coruo: tunc est abusio in cõparatiõe nõ in cõparatiuo. Abusio igit fit in cõparatiuo tribus tãtũmodo modis cõstructione/formatiõe & significatiõe. Cõstructiõe qñ partitiue ponit & nõ construit more cõparatiui: ut maior hoꝝ est caritas: formatione cũ substãtia uel ppria noia cõparant: ut neronior. Item penior & ipsior quoꝝ positiui & si sunt adiectiua tñ non potest eoꝝ augeri uel minui significatio. Significatiõe cũ significat quantũ suus positiuus/ut senior p senex aut satis senex aut cũ minus significat: ut tristior idest parum tristis: aut qñ cõtratium significat/ut dulcior idest minus amarus. Cõparatio fieri põt p positiuũ & p aduerbia cõparãdi tã & quã: ut sum tã doctus quã tu. Fit ẽt p quã & cõparatiua: ut suz doctior quã ditior. Et sine quã loco cuius ponit an. Solinus. Calamitosior an beatior fuit Augustus Ambiguũ. Gellius. Per incertum stolidior an uanior. Fit nõnunq p uerba accidẽtalia & aduerbia cõparãdi/ut tam placet mihi Cicero quã Virgilius: & plus uel magis placet mihi Cicero quã Salustius. Cõparatiuum autem quãdo formari nõ potest fit per magis plus & ualidus & minus & reliqs huiusmodi & positiuum/ut suz magis strenuus te uel quam tu: & tu es minus idoneus me uel quam ego.

De suplatiuis & eoꝝ costructiõe.

Suplatiuũ nomẽ est q ad plures sui gñis cõparat & supponit cæteris ut Maro est pœtaꝝ pulcherrimus: & ponit duobus modis: scilicet respectiue & absolute. Respectiue qñ hẽt & terminationẽ ut Hercules fuit fortissimus hoĩuz: & tunc resoluit p ualde uel multo: & cõparatiuũ uel melius per ualidissime uel maxime & cõparatiuũ. Nam qd absurdus inqt Valla/qua cũ resoluamus cõparatiuũ p cõparatiuum:

relo:uere ſuplatiuũ ꝑ poſitiuũ. Abſolute qñ nõ recipit caſum & relo
uit̃ in ualde uel maxime & poſitiuũ: ut tu es doctiſſimus ideſt ualde
doctus. Differt aũt a cõpatiuo ẽt in hoc: ꝙ cõparatiuꝰ gradus ad unũ
uel ad plures tã ſui ꝗ alieni gñis refert̃. Superlatiuus uero ad plures
tm̃ & gñis ſui. Valla cõparatiuũ ad plura ſui gñis referri nõ uult. Priſcianus & Donatus ꝓcipiũt auctorũq; uſus cõfirmat. Ouidius in.ii. Tãto ſplẽdidior uirginibꝰ oibus. Herce. & i.xiii. Planior aſſiduo de tritis equore cõchis. Solibus hybernis eſtiua gratior umbra. Nobilior pomis. Virgilius Cãdidior cicnis quis? Idẽ Pigmalion ſcelere ante alios imanior omnes. Statianus. Amphiaraus ad Plutonẽ. Et melior ſis queſo deis.

De formatione ſuperlatiuorum.

Formant̃ ſuplatiua a gtĩs adiectiuoꝝ ſcẽdæ declinatiõis addita ſ & ſimus: ut doctus docti doctiſſimus. Et a gtĩs adiectiuoꝝ tertiæ addita ſyllaba ſimus: ut fortis fortiſſimus. Bonꝰ tñ optimus facit/malus peſſimus/magnus maximus/paruus minimus/multus plurimꝰ munificus municẽtiſſimus/ magnificus magnificẽtiſſimus/ uetus ſeu ueter ueterrimus/maturus ſeu matur maturiſſimus & maturrimus. Nõnulli poſitiui carẽt ſuplatiuis/ut memor ſenex iuuenis adoleſcẽs Nequã neqſſimus hẽt: detero deterrimus. In limus qnq; finiunt̃/ut agilis agilimus/facilis facilimus/gracilis gracilimus/humilis humilimus ſimilis ſimilimus. Si uero poſitiuus i er ſyllabam terminet̃ format ſuplatiuũ a ntõ addita rimus: ut pulcher pulcherrimus niger nigerrimus: ꝑter dexter dextimus ſiniſter ſiniſtimus Aduerbia & ꝑpoſitiões ꝗ cõpant̃ hñt ſuplatiua: ut diu diutiſſime/ſæpe ſæpiſſime/pridẽ primus/nuꝑ nuprime/ & a pene peniſſime/ & a penitus penitiſſime dixit Plautus. Citra ꝑpoſitio citimus facit/ſupra ſuꝑmus uel ſũmus/ ultra ultimus/intra intimus/infra infimus/ꝓpe ꝓximus: ſed primus qñ cõiunctũ ſignificat eſt poſitiuus hẽtq; cõparatiuũ ꝓximior & caret ſuplatiuo.

De conſtructione ſuplatiuoꝝ.

Superlatiuũ cõſtruit̃ cũ gtõ pl̃i oium caſualiũ dictionũ uel cũ gtõ ſingulari nois collectiui: ut Cato fuit ſapiẽtiſſimus Romanoꝝ uel populi romani. Et aduertendũ ꝙ ſuplatiuũ redolet naturã partitionis in ꝗ ſemp pars a toto diuidit̃. & pars regit totũ: eſtq; de eſſentia totiꝰ

& eſſe

& eſſe debet eiuſdem ſpeciei: unde nō eſt bona ſuperlatio homo eſt fortiſſimus leonum quanquam ſit bona grammatica.

De aduerbiis localibus & eorum conſtructione.

Aduerbia localia quæ aut deriuata ſunt aut compoſita fiunt ab hic il le iſte alius is uter & uerſum: quod uariis iungitur uocibus. Item ab ubi ibi & uſq; ſimplicia ipſa per ſe patent.

Significantia ſtatum in loco ſunt hæc.

Hic in queſto loco	Sicubi ſi in alcun loco
Illic in quello loco	Necubi in niun loco
Iſtic in queſto loco	Alicubi in qualche loco
Vbi doue?	Vbiuis doue uoi
Vbilibet doue te piace	Inibi etiam ibi
Vbinam doue mo	Vſquam in qualche loco
Vbiq; in ogni loco	Nuſquam in niun loco
Vbiubi	Intus dentro
Vbicunq; in cioche loco	Foris fore Ibi Illic Supra
Ibidem ī q̄l medeſimo loco	Infra Allibi in altro loco

Significantia motum ad locum ſunt hæc.

Huc ad queſto loco	Quoquo
Illuc & illo/ad quel loco	Quocunq; ad cioche loco
Iſtuc a queſto loco	Quonam doue mo?
Quo doue?	Vtroq; a luno & a laltro loco
Siquo ſi ad alcun loco	Eo ad quel loco
Nequo ad niun loco	Eodem ad quel medeſimo loco
Aliquo ad alcun loco	Intro
Alio ad altro loco	Foras Quouis doue uoi Supra
Quolibet doue te piace	Infra

Significantia motum per locum ſunt hæc

Hac per queſto loco	Qualibet	Hac & illa	Quanam?
Iſtac per queſto loco	Quaqua	Qua per che loco	Quacūq;
Siqua Vtraq;	Nequa	Ea	
Aliqua Eadem	Alia	Intus Quauis	Foris

Significantia motum de loco ſunt hæc.

Hinc da questo loco Vndecunq; Illinc Vndiq;
Istinc/dessa Vtrinq; Vnde Inde
Sicunde Intus Necunde Foris
Alicunde Superne Aliunde Inferne
Vndeuis Celitus Vndelibet Funditus
Vndecunq; Significantia locum uersus.
Horsum uerso questo loco Istorsum Dextrorsum
Istorsum uerso questo loco Dextrorsum
Quorsum uerso che loco Sinistrorsum
Siquorsum Leuorsum Nequorsum Sursum
Aliquorsum Deorsum Aliorsum Vtrouersum
Antrorsum Quoquouersum.

Significãtia usq; ad locũ cõponunt̃ ab illis q̃ ad locum significãt:ut hucusq; illucusq; istucusq;. Interrogatiua aduerbia sũt sex: ubi quo q̃ unde quorsum & quousq;. Noĩa urbiũ prĩe & secũde declinatiõis qñ iũgũt̃ uerbis aut pticipis significãtibus statũ ponũt̃ in gtõ: ut fui Rome. Si uero sunt tertiæ declinatiõis uel plr̃ declinata ponunt̃ in abltõ: ut fui Sulmõe & studui uenetiis. Qñ iũgunt̃ significãtibus motũ ad locũ in acc̃õ: ut eo Romã. Qñ p locũ uel de loco in abltõ ponunt̃ absq; ppositiõe: & sic ueniũt in cõstructiõe ista q̃tuor noĩa domus humus rus & militia: sed humus in gtõ & abltõ: militia ĩ gtõ solũmodo. In aliis casibus sine ppositiõe nõ leges: sic enim obseruãt maiores. Quanq̃ ẽt dicamus fui ruri p dãdi casum aduerbialẽ posĩtũ. Fui rure nõ dicendũ esse. Festus docet: sed poetæ freqũẽter utunt̃ Horatius: quinq; dies tibi policitus me rure futuꝝ: sic & Tibullus. Noĩa uero puinciaꝝ & appellatiua locoꝝ & fluminũ & mõtiũ si iũgunt̃ uerbis statũ significãtibus in abltõ cũ ppositiõe in poni debẽt ut fui in foro. Si motũ ad locũ ĩ acc̃õ cũ ppõne ad uel ĩ: ut eo ĩ Sicilia & ad tẽplũ. Dices tñ peto Siciliã: sicut peto uineã/peto Romã/ peto Aphricã: nã peto ppositionẽ nõ recipit. Pi p locũ ĩ acc̃õ cũ p: ut transeo p foꝝ. Si de loco ĩ abltõ cũ ppositiõe de uel a uel abs uel e uel ex ut uenio ex agro a uinea de foro Oĩa qdẽ noĩa q̃ cũ uersus iungunt̃ siue sint urbiũ siue appellatiua locoꝝ semp ponunt̃ in acc̃õ cũ aduer

bio uertius postposito:ut eo Romã uersus:sed si ciuitatũ aut prouinciarũ nomina nõ sint addimus præpositionẽ ad uel in:ut eo ad oriẽtem uersus. Si usq; ad locum in actõ cum prepositiõe usq;: si sint ppria ciuitatum uel illa domus & rus:ut uado usq; Romam. Cætera uero in actõ cũ usq; & ad præpositiõe ponunt:ut iui usq; ad hortos Vsq; ad tẽpus ẽt notat:ut quousq; pseuerabis i tua nequitia usq; ad mortẽ. Disce tamen q qñ nominibus urbiũ ppositionẽ nõ addim9 loquimur tanquã p aduerbia. Si uero addimus quod licet per nomina loquimur:ut uenio ex Roma eo in domũ & ad domum. Huius rei mille exempla inuenies.

De figuris constructionis.

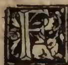

Figura est uitium ratione excusatũ & ascribit alegãtie. Figurarũ aliæ sunt locutionis aliæ dictionis aliæ constructionis. Figuræ cõstructionis:nam alias præteribo sunt octo. Euocatio/appositio/conceptio siue silepsis/prolepsis/ zeuma/ sinthesis/ antiptosis/& sinecdoche. Reliquas autem in pœtarum expositione doceberis.

De Euocatione.

Euocatio est continuata reductio tertiæ personæ ad primam uel secundã:ut ego Q uint. declamo. Tu Cicero oras. In euocatione quatuor reqrunt/psona euocãs/psona euocata/remotio copulæ/& uerbum cõcordans cũ psona euocãte.

De appositione.

Appositio est cõtinua cõiunctio duorũ substãtiuorũ quorũ alterũ declarat alterũ morat molẽ. Eneas magalia quondã:& pximus ille poetas troianæ gloria gẽtis. Reqrunt aũt in appositiõe duo/substãtiua in eodẽ casu/& q magis cõe ferre semp pcedat: nam licet dicere. Hector uir fortis:& equus aial ferox. Fit autẽ appositio tribus ex causis Primo cã restringẽdæ generalitatis:ut aial canis latrat. Secũdo remouẽdæ equocatiõis:ut leo signũ ardet. Tertio causa attribuẽdæ pprietatis:ut Virgilius uir summus.

De cõceptione.

Cõceptio seu silepsis est adductio idignioris ad dignus. Fit aũt trib9 modis/genere/numero/& psona. Genere ut masculinũ cõcipiat feiũ & neutrũ/& feiũ cõcipiat neutrũ:ut Vlixes & Penelope sũt laudati/& uestis & aurũ sunt pciosæ. Nũero ut plis nũerus concipiat singularem:ut discipuli & præceptor legunt. Persona:ut prima psona

cōcipiat ſecūdā & tertiā/ſecūda cōcipiat tertiā:ut ego & tu legimus: ego & ille legimus:tu & ille ſcribitis. Poteſt ēt fieri cōceptio p hāc p̄poſitionē cū poſitā loco copulatiuæ cōiunctionis. Nā idē eſt dicere diſcipli & p̄ceptor legūt q̄ diſcipuli cū p̄ceptore legūt. Tu mecū currimus ideſt tu & ego. Hyphitus & pelias mecū ideſt & ego:ſed eſt in directa dignior.n.pſona cōcipit̃. Reqrunt̃ in cōceptione qnq; dictio cōcipiēs/dictio cōcepta/copulatiua/cōiunctio uel p̄poſitio cū uerbū uel adiectiuū plis numeri/& q̄ cōcordet cū pſona cōcipiēte:nā ſi aliter inueniat̃ nō eſt figura locutio. Conceptio duplex eſt/directa & in directa. Directa eſt qñ fit p ſimiles numeros/pſonas diſſimiles/& genera diſſimilia. Indirecta eſt qñ fit per pares pſonas/ paria genera & pares numeros:ut Virgilius & Horatius canunt aurū & argētū ſunt precioſam:uiri & feminæ currunt̃.

De plepſi.

Prolepſis eſt attributio pprietatis toti diuiſo in partes ſuas/ut puellæ legūt flores iſta uiolas illa uacinia. Reqrunt̃ qdē in plepſi qnq;/totū partes/diſtributio partiū/pprietas/& ordo. Eſt autē duplex/explicita & implicita:explicita eſt in qua cōcurrunt oīa q̄ reqrunt̃ ad eā:implicita eſt quæ nō omnino exprimit̃/ut uos amatis alter alte॰. Saluſti⁹ Cepere ſequiſq; magis extollere.

De zeumate.

Zeuma ē reductio unius uerbi ad diuerſas clauſulas: ut ego lego & tu. Reqrunt̃ in zeumate tria:uidelicet duo aut plura diuerſa ſubſtantiua/copulata pprietas hoc eſt uerbū/& q̄ cōcordet cū uno illo॰ ſubſtātiuo॰. Fit aūt p zeuma uariatio pſona॰ intrāſitiuæ: ut ego lego & tu. Numero॰/ut iſti legunt & Socrates:pſona॰ & numero॰ hebreiſunt & ego. Triplex eſt zeuma uidelicet a ſupiori hoc eſt qñ pprietas ſeu uerbū p̄ponit̃:ut ego lego & tu. A medio qñ uerbū i medio ponit̃ ut ego lego & tu. Ab inferiori qñ uerbū poſtponit̃ ut ego & tu lego & hic illius arma/hic currus fuit.

De ſyntheſi.

Syntheſis attributio pprietatis uni uel pluribus copulatis: qd̃ fit nō gīa uocis ſed ſignificati:ut ppls clamāt/& pars infruſtra ſecāt/ & pue le ſub ipſa. Reqrunt̃ in ſyntheſi tria/unū ſubiectū uel plura copulata/pprietas/& attributio pprietatis concordās cū ſignificato & nō cū uoce:ut roſa flos pulcher & lepus grauida. Fit qdē ſyntheſis in gene-

nis:ut emi librū decem aureoꝝ:gtūs ille a noīe nō a uerbo regit̄. Similr oīa noīa ad aliqd dicta eandē cōstructionē seruant:hæc etenim possident̄ & possidēt/ut seruus domini & pater filioꝝ. Et noīa q̄ significāt preheminentiā hūc casum accipiūt/ut rex regum dux exercitus/princeps populi/prefectus arcis/pōtifex christianoꝝ/causa mortis/caput salutis/origo fundamētum. Itē quæ notāt subiectionem & cōiunctionē & gratiam/ ut seruus simonis/discipulis amicus/ istius frater socius comes colega riualis. Sic & alumnus patrui similis tui dissimilis tui. Dicimus etiam sum similis tibi sed differūt: nā sum similis tibi in forma/similis tui in moribus intelligit̄. Instar nomē indeclinabile gtō iūgit̄. Virg. Instar mōtis æquū. Pleriq; ueteꝝ adistar dixerūt. Hæc qdē oīa & pl̄a uim hn̄t possessiuā: hoc ē ꝙ aut possidēt aut possident̄/& ideo gtō iūgiunt̄.

De cōstructione datiui.

Dtō cōnectit̄ ntūs & uctūs & obliqui possessionē ul' possessorē significātes uerbo substātiuo ul' eius participio interpositio/ut Maro fuit pater Virgilii/& Tullius extās filius Tullio. Sic ēt cōstruunt̄ illa omnia quæ sunt ad aliqd dicta/ut illa quæ prelationē significāt:ut Scipio est dux exercitui & dn̄s huic pplo. Itē quæ subiectionē & cōiunctionē significāt:ut tu es seruus illi & socius. Et q̄ aliquid boni mali ue nobis acqrunt:ut utilis tibi & inutilis/dānosus/periculosus/apt9 idoneus/facilis/difficilis/questuosus/calamitosus. Infelix tibi/ꝓsper, dexter/sinister/fidus illi & ad illum fidissimus:qd' ēt genitiuo iūgit̄. Virgilius in .xii. Præterea regina tui fidelissima dextra. Dicimus etiaȝ hæc res est mihi cordi lucro/dano/odio/tedio. Et uerbalia in bilis & in dus & participia futuri tēporis huic iungunt̄ casui/ut admirabilis illis/amabilis dicēdus amādus ornādus. Ea quoq; quæ ad gratiā uel ad odium alicuius spectāt/uel quæ esse significāt aliquid:ut pater & maritus urbi cliens patron9 amicus inimicus comes socius hostis affinis cognatus uicinus propinquus contubernalis par impar æquus similis & dissimilis.

De cōstructione accusatiui.

Accusatiuo nomina nō iungunt̄ nisi figurate/ut nuda genu idest habens nudum genu: & collecta sinus fluentis/idest habens collectos sinus fluentes: & per synecdochem figuram constructionis.

Noia tñ q p pticipiis ponunt huc calum habere coperiunt fut gna rus causas & pcius futura.Osus exosus & posus actõ ét iunguntᶜ ut osus bella.Hæc qdem ultima noia esse dicendũ est.Quanquã aliq pticipia sine uerbis esse uelint:huic casui iũgũtur pticipia & gerundia uerbo⁊ q̃ postulát actũm: ut amãs uirtutẽ/& legendo lectionẽ.s Adherẽt ẽt huic casui noia numeralia & alia exui actiuæ ppositionis ut sum rudis ad pugnã.

De cõstructione ablatiui.

Abltõ iunguntᶜ noia qñ p eũ euenire illis aliqd demõstratᶜ:ut acut⁹ oculis.i.p oculos:ualidus uiribus diues auro.Et qñ aliqd hñi uel cõ sequi uel ad esse oñditᶜ:ut uir magna uirtute. Illa quoq̃ q̃ uim passi uã hñt huic casui iũguntᶜ:ut lassus labore fessus cursu uiduus:dign⁹ indignus.Quanq̃ hæc ex auctoritate sicut nõnulla alia gtõ adherẽt Virgi.in.xii.Descendã magno⁊ aut nũq̃ idignus auo⁊.Capt⁹uacu us plenus ornatus pditus cõtẽtus ibutus piger pedibus tardus ingenio.Abltõ quoq̃ cõpatiua iunguntᶜ ut sum fortior Hercule. Sic & pticipia & gerũdia q̃ ueniũt a uerbis abltũ sine ppositiõe regẽtibus: ut ornatus te uirtute/spoliãs te ueste/gaudẽs cõmodo tuo.Quæ autẽ huic casui exui ppositiõis iũguntᶜ cũ p te satis discere poteris:ut ortus ex sabinis & oriũdus ex siracusis uel siracusanis.Et qbus suãt casibus ppositiões apud Donatũ iam dedicistis. Scias tñ tenus nõ mõ abltõ sed ẽt gtõ plĩ sæpe reperiri coniũctum.Virgi.in Geor.Et crurũ tenus a mẽto palearia pendẽt.Sed tũc aduerbiũ esse Seruio placet.

De aduerbiorum & interiectionum constructione.

Aduerbia q̃dã & interiectiones post se aliqñ casus accipiũt: ut pridie postridie:q̃ more ppositiõis actõ suiũt.Cicero in primo inuectiua⁊. pridie calẽdas ianuarias.Liuius libro.vi.postridie idus.Dicim⁹ ẽt ut ait Valla:pridie illius diei/& pridie nona⁊ decẽbriũ. Postridie aũt significat posterodie/nõ post tres ut dicũt ignari. Aduerbia cõpatiua & suplatiua q̃ a ppositionibus ueniunt ultra cõparatiui & suplatiui constructionẽ suiunt actõ. Cicero ad octauiũ.Castra ppius urbem mouentᶜ.Salustius in iugurtha pxime hispaniã mauri sunt Propius aũt ẽt dtõ iungitᶜ,Virg.Propius stabulis armenta tenerẽt. Aduerbia quãtitatis & cõparandi gtõ iunguntᶜ ut parum satis/& plus uirtutis.

re & in numero:ut turba & cetus proterui/pars ueniemus scytiam.

De sinecdoche. Synecdoche est attributio ptis ad aliquod totum sub ꝓprietate uerbi uel adiectiui:ut nimpha nuda genu/& tudolēs pedem. Reqruntᷣ aūt in synecdoche tria:uidelicet/totū/ ꝓprietas/& pars in actō posita. Indirecta synecdoche fit qñ pars non estᷣ de essētia totius:ut apud Virg. Cōfusus sanie uictas atroq; ueneno. Est alia synecdoche locutionis q̄ Cicero intellectionē appellet:ut hostis hēt muros ꝑ hostes/ponitᷣ enim pars ꝑ toto.

De antiptosi. Antiptosis est casus ꝑ casu posito sub aliqua ꝓprietate ut ꝓꝓo ut placerēt quas fecisset fabulas fabulas pro fabulæ posuit. In hac qdē tria reqruntᷣ/unū subiectū/una ꝓprietas/& qđ casus pro casu ponatᷣ.

De diffinitione constructionis & ipsius uarietate.

Onstructio est cōgrua dictionū ordiatio congruā pfectāq; sentētiā demōstrās. Cōstructionū alia ē cōgrua sēsu uoceq; ut Virg. scripsit buccolica. Alia sensu nō tñ uoce: ut popl̄s currūt: alia ē cōgrua uoce & nō sensu/ut uerule sunt lōga urbs. Præterea cōstructionū alia est trāsitiua alia itrāsitiua. Trāsitiua est in qua actus uel passio pricipalis uerbi oñditᷣ trāsire uel iferri ab una psona in aliā:ut Sulpitius amat galatheā/& galathea amatᷣ a sulpitio. Intrāsitiua ē i q̄ nec actus nec passio uerbi pricipalis oñditᷣ trāsire:nec iferri ab una i alterā psonā nec eadē psona oñditᷣ agere & pati:ut deus ē iustus. Trāsitiuaꝝ ali a reciproca alia retrāsitiua:reciproca est in q̄ eadē psona significatᷣ agere & pati p uerbū principale:ut ego diligo me tu diligis te:retrasitiua est qua oñditᷣ fieri duplex trāsitio: ut hera rogat te ut ames sese. Nti cū uerbis inter se cōstruuntᷣ intrāsitiue. Obliq uero cōstruuntᷣ cum uerbis & ntis trāsitiue. Sed obliqui supponētes uerbis impsonalibus cōstruntᷣ cū eis intrāsitiue.

De ntō & uctō. Ntūs & uctūs ut ait priscianus sūt absoluti idest ꝙ p unā psonā intrāsitiue possunt ꝑferri:ut ego priscianus ambulo/tu plato philusopharis/aristotile disputat:& si substātiuis uerbis uel uctis prie uel secūde psone iunguntᷣ nō egent ꝓnoibus quippe essentiā sui uel noiationē significāt:ut homo sum/Cicero nominor. Sin aliis socientur uerbis tunc necessario adiunguntᷣ ꝓnominibus:ut ipsius essentie presentis

Quotus hēt in antecedētia nōia ordinalia: ut primus secūdus terti-
decimus uicesimus centesimus millesimus ut sum primus ī ciuitate
mea quotus es tu in tua: significatq; de quāto numero nelo ordine.
Quotuplex hēt in antecedētia duplex triplex decuplex cētuplex &
hmōi: ut habeo uestem duplicē quotuplicē habes tu: significatq; de
quante rasoni. Quotuplus habet in antecedētia noīa mēsuralia &
ponderalia: ut duplus triplus quadruplus decuplus cētuplus: ut Egi
ptus reddit triticū cētuplum quotuplum non reddit Italia. Signifi-
catq; de quāta mensura ouero peso ouero doppie.
Cuias est relatiuū patriū seu gētile & hēt ī añcedētia noīa possessiua
patria ut romanus arpinas/uel gētilia ut italus tuscus: ut ego sum ue
rulanus cuias nō es tu: & sum italus cuias es tu. Significatq; de quale
patria ouero gēte. Cuius cuia cuiū refert possessionē: & hēt in añce-
dētia noīa uel ꝓnoīa possessiua uel gtōs ꝓprioꝝ quāuis substātiuoꝝ
ut hic ensis est æneius uel æneæ cuiū est hoc telū: significatq; de qua
le patrone. Quotenus cuius meminit & Priscianus relatiuū est diui
siuū: hēt ī antecedētia binus ternus quaternus & silia: ut fratres eūt
bini quoteni boues ad iugū: significatq; usq; ad quē numeꝝ. Cicero
ad Atticū. In ripa nescio quotenoꝝ iugeꝝ. De interrogatiuis.
Interrogatiuū nomē ē rei dubiæ uel tanq̄ dubiæ postulatiuū. Interro
gatio ē rei dubiæ uel tanq̄ dubiæ postulatio. Interrogatiua aut sunt
substātiuæ: ut qs q̄ qd̄ ꝛ qd & uter: ꝙ tm̄ q̄rit de duob⁹: aut accidētis
ut q̄lis quātus cuius cuias quotēnis & quotus quotenus quotuplex
q̄bus rñdet̄ p eoꝝ antecedētia seu redditiua siue correlatiua quæ iaꝫ
dicta quis ꝓ q̄lis aliqñ ponit̄ cui p eādē añcedētia respondet̄. Aduer
bia aūt interrogatiua sunt diligēter cōsiderāda: ut qualiter quō qñ q̄
tū quotiēs cur quare &c. Item ubi quo qua unde quorsum quousq;
& quoad: de quibus infra docebimus. Sed quocūq; modo & ꝑ quē-
cunq; casum fit interrogatio fieri debet respōsio nisi eundē moduꝫ
fuare nō liceat aut uocabulū desit aut uerbum aliū pōst se casum re-
q̄rat: ut si rogeris quotēnis es: potius dixeris sum quīq; & uiginti an-
noꝝ quā sum quinquēnis & uigēnis: ut quāti uendidisti librū respō
de decem aureis. De distributiuis & eoꝝ cōstructione.

Distributiuũ est nota seu signũ distributionis & est duplex:uidelicet affirmatiuũ & negatiuũ. Affirmatiua sunt hæc quicũq; affirmat ambo quisq; & oĩs uterq;:nullus negãt:decet his adiungi neuter:postu lãt post se gtũm pluralẽ oĩum casualiũ dictionũ uel singularẽ solum noĩs collectiui uł abltm̃ aut actm̃ cũ ꝑpositiõe/ut nullus istoꝝ legit: uel nullus ex istis uł inter istos:iũgunť ẽt ntõ ut nullus hõ uolat. De partitiuis & eoꝝ cõstructiõe. Partitiuũ nomẽ ẽ qđ partẽ trahit a gtõ cũ quo partiť: & cũ illo debet ĩ gñe cõcordare: ut scriptoꝝ aliqs ẽ breuis aliqs ꝓfusus. Partitiua noĩa sunt hæc:qlibet alius aliqs qcũq; qs qdẽ & siĩa: & oĩa q̃ partitiue ponũť ut nũeralia/ut unus duo & ordinalia ut primus secũdus. In ptitiõe tria reqrunť: uidelicet pars totuʒ: & ꝙ pars regat totũ:sed si totũ sit cõplexiũ tũc partes in numero gñe uel feminino ponũť ut huius mõtis aliud est terra aliud lapis: & alia pars est terra alia lapis. Si uero totũ declineť in pl̃i numero tunc pars in pl̃i numero poniť:ut lr̃aꝝ unæ me delectarũt aliæ nõ. Cõstruunť autẽ sicut distributiua. Fit quoq; partitio ꝑ plepsim ut paulo post dicetur

De comparatiuis & eoꝝ cõstructione.

Cõpatiuũ ẽ qđ cũ itellectu positiui uł cũ aliquo pticipe sensu sui positiui magis aduerbiũ significat:ut doctior magis doctus & non mõ p magis resoluiť cõparatiuũ:sed per plus & ualidius: & alia hmõi aduerbia teste ingeniosissimo Valla.

Quid est cõparatio.

Cõpatio ẽ rei ad rẽ assimilatio. Gradꝰ cõpatiõis sunt tres. Positiuꝰ cõpatiuus & suplatiuus. Positiuꝰ ẽ oẽ adiectiuũ cuius q̃litas põt recipe plus & minus. Cæteras quoq; ptes orõnis a qbus cõpatiua & suplatiua formanť positiua appellamꝰ. Cõstruiť cõpatiuũ cũ abltõ uel cũ ntõ cũ q̃ uerbo subintellecto: ut sum ditior Creso uel q̃ Cresus:subintelligiť sit:uel aliqñ cũ ꝑpositiõe & actõ ut pigmalior fuit ĩmaniõ añ oẽs alios. Dices tñ uideo Lucanũ quo sum iunior: nõ quam qui nã inter relatiuũ & añcedẽs caderet mediũ:qđ nõ licet fieri. Itẽ dices nemine tu es fortior non q̃ nemo. Negatio enim debet ꝑcedere. Possunt ẽt comparatiua & suplatiua ultra ꝓpriam cõstructionẽ casus habere positiuorũ:ut sum carior pontifici cæteris sacerdotibus & sum carissimus pontifici omnium sacerdotum/& sum audior litterarum

mis uel qua nii: & fum audimimus iraϸ moϸ. Sũ ornatior te motio? & fum ornatiſſimus omniũ moribus: habeo plus ſeu minus frumẽti q̃ aglicolæ uel agricolis: habeo plurimũ ſeu minimũ frumẽti agricolaϸ. Sicut dicimus hẽo multũ ſeu paϸ frumẽti: hẽo plus argẽti q̃ auri: hẽo minus olei quã uini: amo te plus & minus ſolito. Auguſt9 uixit ſeptuaginta annos minus paucis diebus. Studui plus quã decẽ annos & plures decẽ annos & annis/& plus annoϸ tribus. Sũ nat9 amplius uiginti annos. Habeo plus libraϸ te & quã tu & tuis: hẽo plures libros tribus pluribus tuis. Aiax fuit Vlixe fortior magis quã Diomede: ut uult Priſcianus: ſed Valla improbat dicẽdũq; Aiax Vlixe fortior ſupra quã Diomedes uel aiax diomede quã ulixe fortior.

Vnde formantur comparatiua.

Formant̃ cõparatiua ab adiectiuis ſignificãtibus accidẽs ꝙ augeri & minui põt: ut clarus clarior. Quæ ſi ſecũdæ ſint decliatiõis accipiũt õr & us in gtõ & reddũt cõparatiua: ut pulcher pulchri pulchrior & pulchrius. Si tertiæ a dtõ ut felici felicior felicius amãti amãtior amãtius. Bonus tñ facit melior/malus peior/paruus ſeu parum (ut Vallæ placet) minor/magnus maior/iuuenis iunior/magnificus magnificẽtior/munificus munificẽtior/multus plus/ſiniſter ſiniſterior/dexter dexterior/potis potior/nequã neqor. Debẽt qdẽ cõparatiua ſupa te ſuos poſitiuos & ideo nullũ adiectiuũ ĩ us uł ĩ is termĩatũ ꝙ duas uocales añ s hẽt: põt recte cõparatiuũ formare: ut pius ardeus idoneus tenuis & ſĩ'ia. Nã ſi pior diceremus ẽm ĩ cõſonũ eẽt & cõparatiuũ par poſitiuo: & ſic ĩ cæteris hmõi. Tenuior tñ dicimus & egredior lectũ eſt ĩ Virgi. in Geor. Pectũt te auia feres. Iuuenalis egredior cœnas Inuenies & alia tñ tibi nõ dicẽda. Ocior cõparatiuũ ẽ abſq; poſitiuo latino & hẽt ſuplatiuũ ociſſimus. Illa ẽt quoϸ accidẽs neq; augeri neq; minui põt cõparatiuũ nõ hñt: ut luſcus oĩpotẽs unicus ſingulus ſũmus immus & numeralia oĩa uel quæ ad numerũ referri poſſunt: ut oĩs aliqs nullus. Præterea a pticipiis in dus: ut amãdus colẽdus reuerẽdus nec cõparatiua nec ſuplatiua inueniunt̃: quanq̃ ſint intrito ſcribat̃ uſu. A uerbo uno detero fit cõparatiuũ detarior. Sũt qui a deter antiqua ꝑpoſitione deductũ uelint. A participiis ita formant̃ cõ-

paratiua ut ab adiectiuis. Sed cõparatiua ipsa uim participioꝝ amittunt. A ꝑpositionibus ueniunt/ut ab extra exterior/citra citerior/intra interior/ultra ulterior/infra inferior/supra supior/post posterior ꝓpe ꝓprior/ante anterior. Ab aduerbiis/ut a pridẽ prior/diu diutius sæpe sæpius. Ad bonã cõparationẽ quinq̧ requnt͛: uidelicet res cõparata/res cui cõparat͛/accidẽs/& ꝙ uterq̧ terminus de accidẽte participet/& ꝙ alter magis participet uel participare intelligat͛: ut Lelius est sapiẽtior Fãnio. Sed qñ accidens nõ participat de utraq̧ re: ut nix est albior uel magis alba coruo: tunc est abusio in cõparatiõe nõ in cõparatiuo. Abusio igit͛ fit in cõparatiuo tribus tãtũmodo modis cõstructione/formatiõe & significatiõe. Cõstructiõe qñ partitiue ponit͛ & nõ construit͛ more cõparatiui: ut maior hoꝝ est caritas: formatione cũ substãtia uel ꝓpria noĩa cõparant͛: ut neronior. Item penior & ipsior quoꝝ positiui & si sunt adiectiua tñ non potest eoꝝ augeri uel minui significatio. Significatiõe cũ significat quantũ suus positiuus/ut senior ꝓ senex aut satis senex aut cũ minus significat: ut tristior idest parum tristis: aut qñ cõtrarium significat/ut dulcior idest minus amarus. Cõparatio fieri põt p positiuũ & p aduerbia cõparãdi tã & quã: ut sum tã doctus quã tu. Fit ẽt p quã & cõparatiua: ut su3 doctior quã ditior. Et sine quã loco cuius ponit͛ an. Solinus. Calamitosior an beatior fuit Augustus Ambiguũ. Gellius. Per incertum stolidior an uanior. Fit nõnunq̃ p uerba accidẽtalia & aduerbia cõparãdi/ut tam placet mihi Cicero quã Virgilius: & plus uel magis placet mihi Cicero quã Salustius. Cõparatiuum autem quãdo formari nõ potest fit per magis plus & ualidus & minus & reliqs huiusmodi & positiuum/ut su3 magis strenuus te uel quam tu: & tu es minus idoneus me uel quam ego.

De suplatiuis & eoꝝ costructiõe.

Suplatiuũ nomẽ est ꝙ ad plures sui gñis cõparat͛ & supponit͛ cæteris ut Maro est poetaꝝ pulcherrimus: & ponit͛ duobus modis: scilicet respectiue & absolute. Respectiue qñ hẽt & terminationẽ ut Hercules fuit fortissimus hoĩu3: & tunc resoluit͛ p ualde uel multo: & cõparatiuũ uel melius per ualidissime uel maxime & cõparatiuũ. Nam qd absurdius inqt Valla/qua cũ resoluamus cõparatiuũ p cõparatiuum:

teriorare superlatiuu p positiuu. Absolute qn no recipit casum & resol
uit in ualde uel maxime & positiuū: ut tu es doctissimus idest ualde doctus. Differt aūt a cōpatiuo ēt in hoc: ꝙ cōparatiu⁹ gradus ad unū uel ad plures tā sui q̄ alieni gn̄is refert. Superlatiuus uero ad plures tm̄ & gn̄is sui. Valla cōparatiuū ad plura sui gn̄is referri nō uult. Priscianus & Donatus p̄cipiūt auctorūq; usus cōfirmat. Ouidius in.ii. Tāto splēdidior uirginib⁹ oībus. Herce. & i.xiii. Planior assiduo de tritis equore cōchis. Solibus hybernis estiua gratior umbra. Nobilior pomis. Virgilius Cādidior cicnis quis? Idē Pigmalion scelere ante alios imanior omnes. Statianus. Amphiaraus ad Plutonē. Et melior sis quęso deis.

De formatione superlatiuorum.

Formant superlatiua a gtis adiectiuoꝝ secūdæ declinatiōis addita s & simus: ut doctus docti doctissimus. Et a gtis adiectiuoꝝ tertiæ addita syllaba simus: ut fortis fortissimus. Bon⁹ tn̄ optimus facit/malus pessimus/magnus maximus/paruus minimus/multus plurim⁹ munificus munificētissimus/ magnificus magnificētissimus/ uetus seu ueter ueterrimus/maturus seu matur maturissimus & maturrimus. Nōnulli positiui carēt superlatiuis/ut memor senex iuuenis adolescēs Nequā neqssimus hēt: detero deterrimus. In limus qnq; finiunt/ut agilis agilimus/facilis facilimus/gracilis gracilimus/humilis humilimus similis similimus. Si uero positiuus ī er syllabam terminet format superlatiuū a ntō addita rimus: ut pulcher pulcherrimus niger nigerrimus: p̄ter dexter dextimus sinister sinistimus Aduerbia & p̄positiōes q̄ cōpant hn̄t superlatiua: ut diu diutissime/sæpe sæpissime/pridē primus/nup nuprime/ & a pene penissime/ & a penitus penitissime dixit Plautus. Citra p̄positio citimus facit/supra supmus uel sūmus/ ultra ultimus/intra intimus/infra infimus/ ppe pximus: sed primus qn̄ cōiunctū significat est positiuus hētq; cōparatiuū pximior & caret superlatiuo.

De constructione superlatiuoꝝ.

Superlatiuū cōstruit cū gtō plī oīum casualiū dictionū uel cū gtō singulari nois collectiui: ut Cato fuit sapiētissimus Romanoꝝ uel populi romani. Et aduertendū ꝙ superlatiuū redolet naturā partitionis in q̄ semp pars a toto diuidit. & pars regit totū: estq; de essentia toti⁹

& esse

& esse debet eiusdem speciei: unde nõ est bona superlatio homo est fortissimus leonum quanquam sit bona grammatica.

De aduerbiis localibus & eorum constructione.

Aduerbia localia quæ aut deriuata sunt aut composita fiunt ab hic il le iste alius is uter & uersum: quod uariis iungitur uocibus. Item ab ubi ibi & usq; simplicia ipsa per se patent.

Significantia statum in loco sunt hæc.

Hic in questo loco Sicubi si in alcun loco
Illic in quello loco Necubi in niun loco
Istic in questo loco Alicubi in qualche loco
Vbi doue? Vbiuis doue uoi
Vbilibet doue te piace Inibi etiam ibi
Vbinam doue mo Vsquam in qualche loco
Vbiq; in ogni loco Nusquam in niun loco
Vbiubi Intus dentro
Vbicunq; in cioche loco Foris fore Ibi Illic Supra
Ibidem i ql medesimo loco Infra Allibi in altro loco

Significantia motum ad locum sunt hæc.

Huc ad questo loco Quoquo
Illuc & illo/ad quel loco Quocunq; ad cioche loco
Istuc a questo loco Quonam doue mo?
Quo doue? Vtroq; a luno & a laltro loco
Siquo si ad alcun loco Eo ad quel loco
Nequo ad niun loco Eodem ad quel medesimo loco
Aliquo ad alcun loco Intro
Alio ad altro loco Foras Quouis doue uoi Supra
Quolibet doue te piace Infra

Significantia motum per locum sunt hæc

Hac per questo loco Qualibet Illac & illa Quanam?
Istac per questo loco Quaqua Qua per che loco Quacũq;
Siqua Vtraq; Nequa Ea
Aliqua Eadem Alia Intus Quauis Foris

Significantia motum de loco sunt hæc.

Hinc da quesfto loco Vndecunqꝫ Illinc Vndiqꝫ
Istinc/dessa Vtrinqꝫ Vnde Inde
Sicunde Intus Necunde Foris
Alicunde Superne Aliunde Inferne
Vndeuis Celitus Vndelibet Funditus
Vndecunqꝫ Significantia locum uersus.
Horsum uerso questo loco Istorsum Dextrorsum
Istorsum uerso questo loco Dextrorsum
Quorsum uerso che loco Sinistrorsum
Siquorsum Leuorsum Nequorsum Sursum
Aliquorsum Deorsum Aliorsum Vtrouersum
Antrorsum Quoquouersum.

Significātia usqꝫ ad locū cōponunt̄ ab illis q̄ ad locum significāt: ut hucusqꝫ illucusqꝫ istucusqꝫ. Interrogatiua aduerbia sūt sex: ubi quo q̄ unde quorsum & quousqꝫ. Noīa urbiū prīe & secūde declinatiōis qñ iūgūt̄ uerbis aut pticipis significātibus statū ponūt̄ in gtō: ut fui Rome. Si uero sunt tertiæ declinatiōis uel plr̄ declinata ponunt̄ in abltō: ut fui Sulmōe & studui uenetiis. Qñ iūgunt̄ significātibus motū ad locū in acc̄ō: ut eo Romā. Qñ p locū uel de loco in abltō ponunt̄ absqꝫ p̄positiōe: & sic ueniūt in cōstructionē ista q̄tuor noīa domus humus rus & militia: sed humus in gtō & abltō: militia ī gtō solūmodo. In aliis casibus sine p̄positiōe nō leges: sic enim obseruāt maiores. Quanq̄ ēt dicamus fui ruri p dādi casum aduerbialr̄ positū. Fui rure nō dicendū esse. Festus docet: sed poetæ frequēter utunt̄ Horatius: quinqꝫ dies tibi policitus me rure futuꝝ: sic & Tibullus. Noīa uero puinciaꝝ & appellatiua locoꝝ & fluminū & mōtiū si iūgunt̄ uerbis statū significātibus in abltō cū p̄positiōe in poni debēt ut fui in foro. Si motū ad locū ī acc̄ō cū p̄pōne ad uel in: ut eo ī Sicilia & ad tēplū. Dices tn̄ peto Siciliā: sicut peto uineā/peto Romā/ peto Aphricā: nā peto p̄positionē nō recipit. Pi p locū ī acc̄ō cū p: ut transeo p foꝝ. Si de loco ī abltō cū p̄positiōe de uel a uel abs uel e uel ex ut uenio ex agro a uinea de foro Oīa q̄dē noīa q̄ cū uersus iungunt̄ siue sint urbiū siue appellatiua locoꝝ semp ponunt̄ in acc̄ō cū aduer

bio uersus postposito:ut eo Romã uersus:sed si ciuitatũ aut prouinciaꝝ nomina nõ sint addimus præpositionẽ ad uel in:ut eo ad oriẽtem uersus. Si usq̧ ad locum in acũ cum prepositiõe usq̧: si sint ꝓpria ciuitatum uel illa domus & rus:ut uado usq̧ Romam. Cætera uero in acõ cũ usq̧ & ad præpositiõe ponunť:ut iui usq̧ ad hortos Vsq̧ ad tẽpus ẽt notat:ut quousq̧ pseuerabis i tua nequitia usq̧ ad mortẽ. Disce tamen ꝗ qñ nominibus urbiũ ꝑpositionẽ nõ addimꝰ loquimur tanquã ꝑ aduerbia. Si uero addimus quod licet per nomina loquimur:ut uenio ex Roma eo in domũ & ad domum. Huius rei mille exempla inuenies.

De figuris constructionis.

Figura est uitium ratione excusatũ & ascribiť alegãtie. Figuraꝝ aliæ sunt locutionis aliæ dictionis aliæ constructionis. Figuræ cõstructionis: nam alias præteribo sunt octo. Euocatio/appositio/conceptio siue silepsis/prolepsis/ zeuma/ sinthesis/ antiptosis/& sinecdoche. Reliquas autem in poetarum expositione doceberis.

De Euocatione.

Euocatio est continuata reductio tertiæ personæ ad primam uel secundã:ut ego Q uint. declamo. Tu Cicero eras. In euocatione quatuor reqrunť/psona euocãs/psona euocata/remotio copulæ/& uerbum cõcordans cũ psona euocãte.

De appositione.

Appositio est cõtinua cõiunctio duoꝝ substãtiuoꝝ quoꝝ alteꝝ declarat alteꝝ moraťmolẽ. Eneas magalia quondã:& ꝓximus ille porcas troianæ gloria gẽtis. Reqrunť aũt in appositiõe duo/substãtiua in eodẽ casu/ & ꝗ magis cõe ferre semp ꝑcedat: nam licet dicere. Hector uir fortis: & equus aïal ferox. Fit autẽ appositio tribus ex causis Primo cã restringẽdæ generalitatis:ut aïal canis latrat. Secũdo remouẽdæ equocatiõis:ut leo signũ ardet. Tertio causa attribuẽdæ ꝓprietatis:ut Virgilius uir summus.

De cõceptione.

Cõceptio seu silepsis est adductio ĩdignioris ad dignus. Fit aũt tribꝰ modis/genere/numero/& psona. Genere ut masculinũ cõcipiat feĩnũ & neutrũ/& feĩnũ cõcipiat neutrũ:ut Vlixes & Penelope sũt laudati/& uestis & auꝝ sunt ꝑciosæ. Nũero ut plis nũerus concipiat singularem:ut discipuli & præceptor legunt. Persona:ut prima psona

mi.ut emi floru decem aureoꝝ:gtu̅s ille a noīe nō a uerbo regit̄. Si milr oīa noīa ad aliqd dicta eandē cōstructionē seruant: hæc etenim possident̄ & possidēt/ut seruus domini & pater filioꝝ. Et noīa q̄ significāt preheminentiā hu̅c casum accipiu̅t/ut rex regum dux exercitus/princeps populi/prefectus arcis/pōtifex christianoꝝ/causa mortis/caput salutis/origo fundamētum. Itē quæ notāt subiectionem & cōiunctionē & gratiam/ ut seruus simonis/discipulis amicus/ istius frater socius comes colega riualis. Sic & alumnus patrui similis tui dissimilis tui. Dicimus etiam sum similis tibi sed differu̅t: nā sum similis tibi in forma/similis tui in moribus intelligit̄. Instar nomē in declinabile gtō iu̅git̄. Virg. Instar mōtis æquu̅. Pleriq; ueteꝝ adinstar dixeru̅t. Hæc qdē oīa & pl̄a uim hu̅t possessiuā: hoc ē q̄ aut possidēt aut possident̄/& ideo gtō iu̅giunt̄.

De cōstructione datiui.

Dtō cōnectit̄ ntu̅s & uctu̅s & obliqui possessionē uel̄ possessorē significātes uerbo substātiuo uel̄ eius participio interpositio/ut Maro fuit pater Virgilii/& Tullius extās filius Tullio. Sic ēt cōstruunt̄ illa omnia quæ sunt ad aliqd dicta/ut illa quæ prelationē significāt: ut Scipio est dux exercitui & dn̄s huic ppl̄o. Itē quæ subiectionē & cōiunctionē significāt: ut tu es seruus illi & socius. Et q̄ aliquid boni mali ue nobis acqrunt: ut utilis tibi & inutilis/dānosus/periculosus/apt⁹ idoneus/facilis/difficilis/questuosus/calamitosus. Infelix tibi/ꝓsper, dexter/sinister/fidus illi & ad illum fidissimus: qđ ēt genitiuo iu̅git̄. Virgilius in .xii. Præterea regina tui fidelissima dextra. Dicimus etiaꝫ hæc res est mihi cordi lucro/dano/odio/tedio. Et uerbalia in bilis & in dus & participia futuri tēporis huic iungunt̄ casui/ut admirabilis illis/amabilis dicēdus amādus ornādus. Ea quoq; quæ ad gratiā uel ad odium alicuius spectāt/uel quæ esse significāt aliquid: ut pater & maritus urbi cliens patron⁹ amicus inimicus comes socius hostis affinis cognatus uicinus propinquus contubernalis par impar æquus similis & dissimilis.

De cōstructione accusatiui.

Accusatiuo nomina nō iungunt̄ nisi figurate/ut nuda genu ideſt habens nudum genu: & collecta sinus fluentis/ideſt habens collectos sinus fluentes: & per synecdochēm figuram constructionis.

Noia tñ q̃ p pticipiis ponunt huc casum habere coperiunt :ut gna
rus causas & pcius futura. Osus exosus & posus actõ ẽt iungunť ut
osus bella. Hæc qdem ultima noia esse dicendũ est. Quanquã aliq
pticipia sine uerbis esse uelint: huic casui iungũtur pticipia & gerun
dia uerbo℞ q̃ postulãt actũm: ut amãs uirtutẽ/& legendo lectionẽ.s
Adheret ẽt huic casui noia numeralia & alia exui actiuæ pposition̄is
ut sum rudis ad pugnã.

De cõstructione ablatiui.

Abltõ iunguntˊnoia qñ p eũ euenire illis aliqd demõstratˊ: ut acut9
oculis. i. p oculos: ualidus uiribus diues auro. Et qñ aliqd hr̃i uel cõ
sequi uel ad esse oñditˊ: ut uir magna uirtute. Illa quoq; q̃ uim passi
uã hñt huic casui iũgunť: ut lassus labore fessus cursu uiduus: dign9
indignus. Quanq̃ hæc ex auctoritate sicut nõnulla alia gtõ adheret
Virgi. in. xii. Descendã magno℞ aut nũq̃ idignus auo℞. Capt9 uacu
us plenus ornatus pditus cõtẽtus ibutus piger pedibus tardus inge
nio. Abltõ quoq; cõpatiua iunguntˊ ut sum fortior Hercule. Sic &
pticipia & gerũdia q̃ ueniũt a uerbis abltũ; sine pposition̄e regẽtibus:
ut ornatus te uirtute/spoliãs te ueste/gaudẽs cõmodo tuo. Que au
tẽ huic casui exui ppositiõis iũgunť cũ p te satis discere poteris: ut or
tus ex sabinis & oriũdus ex siracusis uel siracusanis. Et qbus suãt ca
sibus ppositiões apud Donatũ iam dedicistis. Scias tñ tenus nõ mõ
abltõ sed ẽt gtõ plr̃ sæpe reperiri coniũctum. Virgi. in Geor. Et crurũ
tenus a mẽto palearia pendẽt. Sed tũc aduerbiũ esse Seruio placet.

De aduerbiorum & interiectionum constructione.

Aduerbia q̃dã & interiectiones post se aliqñ casus accipiũt: ut pridie
postridie: q̃ more ppositiõis actõ suiũt. Cicero in primo inuectiua℞:
pridie calẽdas ianuarias. Liuius libro. vi. postridie idus. Dicim9 ẽt ut
ait Valla: pridie illius diei/& pridie nona℞ decẽbriũ. Postridie aũt si
gnificat posterodie/nõ post tres ut dicũt ignari. Aduerbia cõpatiua
& suplatiua q̃ a ppositionibus ueniunt ultra cõparatiui & suplatiui
constructionẽ suiunt actõ. Cicero ad octauiũ. Castra ppius urbem
mouentˊ. Salustius in iugurtha pxime hispaniã mauri sunt Propius
nũt ẽt dtõ iungiť. Virg. Propius stabulis armenta tenerẽt. Aduerbia
quãtitatis & cõparandi gtõ iunguntˊut parum satis/& plus uirtutis.

re & in numero: ut turba & cetus proterui/pars uenienius scytiam.

De sinecdoche. Synecdoche est attributio ptis ad aliquod totum sub ꝑprietate uerbi uel adiectiui: ut nimpha nuda genu/& tudolés pedem. Reqrunt̃ aũt in synecdoche tria: uidelicet/totũ/ꝑprietas/& pars in actõ posita. Indirecta synecdoche fit qñ pars non est de essẽtia totius: ut apud Virg. Cõfusus sanie uictas atroq₃ ueneno. Est alia synecdoche locutionis q̃ Cicero intellectionẽ appellet: ut hostis hẽt muros ꝑ hostes/ponit̃ enim pars ꝑ toto.

De antiptosi. Antiptosis est casus ꝑ casu posito sub aliqua ꝑprietate ut ppſo ut placerẽt quas fecisset fabulas fabulas pro fabulæ posuit. In hac qdẽ tria reqrunt̃/unũ subiectũ/una ꝑprietas/& qd' casus pro casu ponat̃.

De diffinitione constructionis & ipsius uarietate.

Onstructio est cõgrua dictionũ ordĩatio congruã pfectãq₃ sentẽtiã demõstrãs. Cõstructionũ alia ẽ cõgrua sẽsu uoceq₃ ut Virg. scripsit buccolica. Alia sensu nõ tñ uoce: ut popls currũt: alia ẽ cõgrua uoce & nõ sensu/ut uerule sunt lõga urbs. Præterea cõstructionũ alia est trãsitiua alia ĩtrãsitiua. Trãsitiua est in qua actus uel passio prĩcipalis uerbi oñdit̃ trãsire uel ĩferri ab una pſona in aliã: ut Sulpitius amat galatheã/& galathea amat̃ a sulpitio. Intrãsitiua ẽ ĩ q̃ nec actus nec passio uerbi prĩcipalis oñdit̃ trãsire: nec ĩferri ab una ĩ alterã pſonã nec eadẽ pſona oñdit̃ agere & pati: ut deus ẽ iustus. Trãsitiuaꝝ ali a reciproca alia retrãsitiua: reciproca est in q̃ eadẽ pſona significat̃ agere & pati p uerbũ prĩncipale: ut ego diligo me tu diligis te: retrasitiua est qua oñdit̃ fieri duplex trãsitio: ut hera rogat te ut ames sese. Ntĩ cũ uerbis inter se cõstruunt̃ intrãsitiue. Obliq uero cõstruunt̃ cum uerbis & ntĩs trãsitiue. Sed obliqui supponẽtes uerbis impſonalibus cõstrunt̃ cũ eis intrãsitiue.

De ntõ & uctõ. Ntũs & uctũs ut ait priscianus sũt absoluti id est ꝙ p unã pſonã intrãsitiue possunt ꝑferri: ut ego priscianus ambulo/tu plato philusophatis/aristotile disputat: & si substãtiuis uerbis uel uctĩs prĩe uel secũde pſone iungunt̃ nõ egent ꝑnoibus quippe essentiã sui uel noiationẽ significãt: ut homo sum/Cicero nominor. Sin aliis socientur uerbis tunc necessario adiungunt̃ ꝑnominibus: ut ipsius essentie presentis

exéplorꝫ discernũť:fui Romæ/Ferẽtini/Frusinone/Verulis.Dicesq́ꝫ fui rure uel uel ruri:iui Romã/Ferẽtinũ/Frusinonẽ/uerulas:transiu roma/ferẽtino/ frusinõe/uerulis:discedo roma/ferẽtino/frusinone uerulis:fui in tẽplo/in auẽtino/in cãpania:iui ad tẽplũ/in auentinũ in cãpaniã:trãsiuiui p tẽplũ/p auẽtinũ/p cãpaniã:discedo ex templo ex auentino/ex cãpania. Vale lector & supos cole. Ad lectorem.

His mihi non precium & quesita ue gloria libris.
Dogmata sed latii tradere uera soni.
Et gratum munus Falconi offerre suisq́ꝫ.
Cui cupio ut grates tu quoq́ꝫ lector agas.
Namq́ꝫ his uel solus prisco candore quiritum.
Castalios gaudet promeruisse uiros. Ad lectorem.

Sunt duorꝫ in manibus nostri monumenta laboris
Vox precor: hæc iusta pendere lance iuuet.
Si placeo: laudis non me fraudetis honore.
Offendet/si quid me monuisse uacet.
Si non tutubor: cogar peccasse fateri
Debebo & monitis lector amice tuis
Me uolet at si quis rabie latrare canina:
Cerberam rabiem sentiet esse mihi. Finis.

Donati grammatici de figuris opusculum.

BArbarismus est una pars orõnis uitiosa in cõi ẽmõe.In pœmate uero methaplasmus:itẽ barbarismus in nr̃a loq̃la: in pegrina barbarolexis dr̃:ut si qs dicat mastruca/ateica/magalia/acinacis.Barbarismus aũt fit duobus modis:scripto & pnũciatiõe.His bipartitis quatuor spẽs supponunť/addito/detractio/imutatio/trãsmutatio/litteræ/syllabæ/tẽporis/toni/aspiratiõis.p additionẽ litteræ fiunt.Barbarismi:ut reliquas donaũ cũ reliquas p unũ l dicere debeamus.Syllabæ ut nos abiisse rati p abisse. Tẽporis ut italiã fato: cũ italiaꝫ correpta prima syllaba dícere debeamus.Per detractionem litteræ:ut infantibus paruis pro ifantibus. Syllabæ:ut salmẽtũ p falsamentũ. Tẽporis:ut unius ob noxã correpte p unius pducte. Per imitationem litteræ:ut olli pro illi.Syllabæ:ut pnuces p pnices.

Temporis ut feruere leucate/cũ feruere sit secũdæ coniugationis & ꝓdu-
ctæ dici debeat. Per trãſmutationẽ litteræ ut euãdre ꝓ euãder: ſyllabæ
ut diſcipline pro diſciplina. Temporis: ſi quis deos ꝓducta priori ſyl
laba & correpta poſteriori ꝓnũciet. Toni quoq; ſimiliter per has qua
tuor ſpecies cõmutãtur: nã & ipſi adiiciunt' detrahuntur mutãtur &
trãſmutant'. Quoꝝ exẽpla ultro ſe offerũt ſi quis inquirat. Totidẽ
ẽt modis p aſpirationẽ deprehẽdit' barbariſmus: quẽ qdẽ ſcripto qui
dam ꝓnunciatiõe indicant aſcribendũ ꝓpter h: ſcilicetq; alii litteram
alii aſpirationis notã deputãt. Fiunt barbariſmi p hiatus & collitio-
nes. Sunt etiam male cõpoſitiones. Cacoſynthetõ quæ uitia nõnulli
barbariſmũ eſſe putãt. In qb⁹ ſũt methaciſmi Labdaciſmi Iotaciſmi
Hiatus colliſiões & omnia quæ plus equo minuſue ſonãtia ab eru
ditis auribus reſpuunt'. Nos cauẽda hæc omnia uitia prelocuti con
trauerſiam de nomine pertinacibus relinquamus.

Solœciſmus eſt uitiũ in cõtextu ptiũ orõnis regulã artis grã
maticæ factũ: inter ſolœciſmũ & barbariſmũ hoc intereſt ꝙ
ſolœciſmus diſcrepãtes aut icõſequẽtes iterſe dictiões hẽt.
Barbariſmus autem in ſingulis uerbis fit uel ſcriptis uel ꝓnunciatis.
Quanq̃ multi errãt q putãt ẽt in una pte orõnis fieri ſolœciſmũ ſi
aut demõſtrãtes uiꝝ hãc aut feminã hũc dicam⁹. Aut iterrogãti quo
pgam⁹ rñdea⁹ Romæ. Aut unũ ſalutãtes: ſalue te dicam⁹ cũ utiq; p̃-
cedẽs demõſtratio uel interrogatio uel ſalutatio uim cõtex te orõnis
obtineat. Multi ẽt dubitauerũt: quadriga ſcopa ſolœciſmus an barba
riſmus eſſet: quũ ſcilicet id gen⁹ dictiõis barbariſmũ eſſe uł ex ipſius
uitii finitiõis poſſit agnoſci facile. Solœciſm⁹ fit duob⁹ modis aut p
ptes orõnis aut p accidẽtia ptiũ orõnis. Per ptes orõnis fiunt cũ una
pars ꝓ alia ponit': ut Torrũq; repẽte clamat ꝓ torue nomen ꝓ aduer
bio ponit'. Fit ẽt i eadẽ parte orationis hoc uitiũ cum ipſa ꝓ ſe nõ in
ſuo loco neq; ut conuenit ponit': ut cui tm̃ de te licit pro in te. Ex eo
apud amicuꝫ ꝓ ad amicũ. Et intro ſum pro intus: & foris eo ꝓ foras.
Per accidentia partiũ orõnis fiunt tot modis ſolœciſmi ꝙ ſunt acci
dẽtia partiũ orõnis: ſed in his ꝓpter cõpendium: exempli cauſa pau
ca mõſtrauimus. Nã p qualitates nominum fiunt ſolœciſmi: ut hau

En hue indicet siue exprobet ntō & actō iungit. Quint.en pbitas, Iuuenalis en habitū. Virg.en q̄tuor aras. Ecce ntō iungi reperit. Virgilius in.vi.deus ecce deus. Actō aūt iunctū nō legit: teste Valla: sed aliqñ (ut idē monet) inuenies apud Plautū: ut in bachidibus ecce me. Hei datiuo adheret. Virgilius hei mihi q̄lis erat. Heu actō. Virg. heu stirpem inuisam. Inuenitur tamen heu & hei ntō cōiungi. Virg. heu pietas dei prisca fides. Terētius hei misera. Ve datiuo. Martialis. Carpere causidicus fertur mea carmina qui sit. Nescio si sciuero ue tibi causidice. Pro & habe accusatiuo. Heus uach & ah ⁊ ohe uocatiuo tm̄modo. O aūt ntō uctō & actō. Cicero: o nox illa. Virgi. o reginam nouam. Idem in georgicis. O fortunatos nimium sua si bona norint agricolas. Vale lector.

Cōstructionis epilogus.

Oīa uerba psonalia ntm̄ uel uctm̄ ante se postulāt. In primisq̧ iubeo ut uerbi sensum inuenias: & ut numeri & psonæ genera & casus cōueniāt. Oīa actiua actūm patientē post se reqrunt: p̄ter interdico qd refugit. Sic ex his alia solo actō contēta sunt: ut amo uirtutē. Sic cōstruit neutrū. Aro & solor deponēs: & cōia uerba qñ significāt actionem: ut aro noualia/solor afflictos/& osculor filiū. Alia ultra actūm uolūt dtūm: ut do libellū tibi. Quædā uero aliū actūm: ut doceo te grāmaticā. Alia abltūm: ut munio te ueste. Pleraq̧ gtm̄ uel abltm̄: ut ipleo uas uini & uino. Quædā abltm̄ cū p̄positiōe: ut audio lectionem ab illo. Passiua uolūt ntūm patiētē & post se abltm̄ cū p̄positiōe agentē: & ultra illū assumere possunt alios suoꝶ actiuoꝶ casus: ut a me doceris tu grāmaticā. Sic cōstruit uapulo: ut discipulus uapulat a p̄ceptore. Sic & cōia i passiua significatiōe: ut tu oscularis a me. Sic & orior: ut ortus sum ex nobile genere. Ex neutris q̄dā postulāt ablatiuū agentē: ut careo matre. Cū eodē sed patiēti casum cōstruit utor: ut utor pane. Multa datiuū uolūt: ut p̄uio tibi. Sic cōstrues auxilior: ut auxilior inopi. Aliq̄ uolūt casum sine p̄positiōe ut sūnt similium copulatiua: ut eo ad foꝶ/& eo rectus. Sic ēt cōstruit gradior. Alia uolūt abltm̄ agentē uel actm̄ cū p̄positiōe ob uel ꝑpter: ut gaudeo diuitiis uel ob diuitias: sic construitur letor deponēs: ut letor pecunia uel propter pecuniā. Impersonalia passiuæ uocis ante se ablatiuū agētē

cū p̄pōne reqrunt' ut a me legit' : post se raro hmoi casus accipiut/ ut a me fuit' tibi/ & a me itur i antiquā siluā. Ponunt' & sine ullis casib9 Actiuæ uocis impsonalia añ se infinitiuū & postulāt post se uero ali q̄ gtm̄ uel abltm̄ qnq3 pnominū/ut studere interest Sulpitii uł mea. Aliq̄ dtūm ut scribere placet mihi. Aliq̄ actūm ut uigilare decet me. Quædā uero actm̄ cū p̄pōne: ut legere ptinet ad me. Alia añ se gtm̄ uel īfinitiuū & post se actm̄: ut legere seu lectiōis penitet me. Alia añ se abltm̄ cū p̄pōne & post se dtm̄: ut a me benefit tibi. Incipit cū sua cohorte uult illoꝝ uerboꝝ cū qbus iūgit' cōstructionē & eoꝝ ui3 su cipit/ut īcipio amare te/īcipio amari abs te/ & me īcipit tedeř studii nfinita uolūt añ se actm̄ & post se casus suoꝝ uerboꝝ/ut a me amari a te placet mihi. Gerūdia & supina & pticipia uolūt añ se casu3: sed post se suoꝝ uerboꝝ casus reqrunt/ut amādi illū/ & amādus ab illo Cōpatiua post se uolūt abltm̄ uel ntm̄ cū q̄: ut sum fortior te uel q̄ tu Suplatiua ptitiua distributiua uolūt post se gtm̄ plem uel singularē nois collectiui: ut sum fortissimus populi. Sed partitiua & distributiua accipiūt ēt p̄pōnē ex & inter: ut ex his uel inter hos unus ē īpudicus. Suplatiua & cōparatiua assumunt post se casus suoꝝ positiuoꝝ ut hic urceus est plenior isto/ & ego sum carissimus omniū pōtifici. Interrogatiuus sic respōdet': qs es tu? sum Iulius: q̄lis es? sum rudis: quātus es? paruus: quot ficus edisti? decē: quotēnis es? septēnis: quotus in tua classe? secūdus: quotuplicē uestē habes? duplicem: quotuplū frumentū reddit agellus tuus? decuplū: cuias es tu? italus & arpinas: cuiū est hoc calamariū? meū uel illius uel uirgilianū: quotenus canit chorus? quaternus: ubi fuisti? illic: quo pgis? illuc: q̄ trāsiuisti? eadē qua tu: unde uenis? illinc: quousq3 is? illucusq3: quorsu3 meas? dextrorsum. Aduerbia localia uel statum uel quemcunq3 motum significantia iunguntur uerbis uel statum uel similem motum significātibus: ut fui illic: & si dicamus de motu ad locum/iui illuc. Si p locum/trāseo hac: si de loco/uenio illinc: si uersus locū/ eo seorsum. Nomina uero urbium cuiuscūq3 declinationis & numeri & illa quatuor domus rus humus & militia. Sed humus in geuitiuo & ablatiuo /militia in genitiuo tm̄: & reliqua qualiacūq3 ad imaginē hoꝝ

nat nuc oculis igne crudelis ab alto. Dardanus ꝑ dardanius ꝓpriū ꝓ appellatiuo posuit. Per genera/ut ualidi silices ꝑ ualide: & amare cortticis ꝑ amari: & collus collaria caret. Per numeros/ut pars i frustra secāt ꝑ secat. Per cōpationē: ut rñdit iuno saturnia sctā deaꝝ ꝑ sanctissima. Per casus/ut urbē quē statuo uestra ē: ꝑ urbs. Per modos uerborū/ut itis paratis arma/ꝑ ite parate arma: indicatiuū ꝑ impatiuo posuit. Per significationes uerboꝝ/ut expoliant eos & corpa nudā relinquūt: ꝑ expoliāt. Per tēpora/ut ceciditq; supbum illium & oīs hō fumat neptunia troia: pro fumauit. Per psonas/ut danai qui patēt atridis quā primū arma sumite: pro q paretis. Per aduerbia/ ut intus eo pro intro: & italia uenio/pro de italia: & ad Roma uado pro Romā: cū ꝑpositio separatim noībus addēda est nō aduerbio. Per ꝑpositiones cū una ꝑ alia ponit: ut sub lucē ibāt ꝑ ante lucē. Aut necessario subtrahitur: ut siluis te tyrrene feras agitare putasti/pro in siluis. Per cōiunctiones: ut subiectisq; urere flammis pro ue. Fit per ordinē coniunctionum: ut autem fieri nō debet: cum dicēdum sit fieri autē nō debet. Fiunt solœcismi pluribus modis: quos reprehendendo poti⁹ quā imitando possumus annotare. Solœcismus est in prosa. In poemate Sscema dicitur. Sequitur de decem uitiis.

Vm barbarismo & solœcismo decē uitia noīant hoc modo Acyrologia/cacēphaton/pleonasmos/pisologia/macrologia/tātologia/eclipsis/tapinosis/cacosinthetō/āphibologia

Cyrologia est in propria dictionis posito: ut hunc ego si potui tantum sperare dolorem pro timere.

Cacemphaton est obscena ꝓnunciatio uel in cōposita dictiōe uel in uno uerbo ut numeꝝ cū manibus equat & attige aures pamphile.

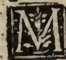
Pleonasmos est adiectio supuacua ad plenā significationē: ut sic ore (locuta est.

Perisologia est adiectio uerboꝝ supuacua sine ulla cterum ut ibant qua poterant: qua non poterant non ibant.

Macrologia est longa sententia res non necessarias comprehendens. ut legati non impetrata pace retro unde uenerunt reuersi sunt.

Tātologia est eiusdē dictiōis repetitio uitiosa: ut egomet ipse uenio.

Eclipsis est defectus quidam necessariæ dictiōis quam desiderat pre

ciosa sententia: ut hæc secum: deest loquebatur.
Tapinosis est humilitas magnæ rei nō id agente sentētia ꝗ demonstrat ut penitusq; cauernas ingentes uterūq; armato milite cōplent: idest multæ legiōes armatoꝝ militū impleꝝ multas cauernas. Et diluchias uexasse rates & pelide stomachum cedere nescii.
Cachosynteton est uitiosa dictionum compositio: ut uerasq; iuuentum terga satagamus hasta.
Amphibologia est ambiguitas dictionis quæ fit p acc̄m: ut si quis dicat audio secutorē retiaꝝ occidisse. Aut per uerbū: ut criminatᷣ. Cato uadatᷣ Tullius: nec addatᷣ quē uľ a quo. Aut p participium: ut uideo statuā auream hastā tenentē. Fit etiā p ononimia: ut si quis dicat aciem nec addat oculoꝝ aut exercitus aut ferri. Fit præterea tribus modis quos recensere omnes (ne nimis longum esset) non oportet.

Metaplasmus est transformatio quidam recti solutiq; sermonis in alteram speciem metri ornatus: necessitatisue cau sa. Huius sunt species quatuordecim. Prothesis/epentesis/paragoge/apheresis/sincopa/apocopa/ectasis/sistole/dieresis/sineresis/sinalœpha/eclipsis/antitesis/metatesiss.
Prothesis est appositio quædā ad principiū dictionis litteræ uel syllabæ: ut gnate pro nate/retulit pro tulit.
Epenthesis est appositio quædam ad mediam dictionem litteræ uel syllabæ: ut reliquias pro reliquas/induperator pro imperator. Hanc autem alii epenthesim alii parenthesim uocant.
Paragoge est appositio quædam ad finem dictionis littteræ uel syllabæ ut magis pro mage/& potestus pro potest. Hanc alii paralepsim alii prolepsim idest presumptionem uocant.
Apheresis est ablatio de principio dictionis litteræ uel syllabæ cōtraria prothesi: ut mitte pro dimitte/& temno pro contemno.
Syncopa est ablatio de media dictione litteræ uel syllabæ contraria epenthesi: ut audacter pro audaciter/cōmorat pro cōmouerat.
Apocopa est ablatio de fine dictionis litteræ uel syllabæ cōtraria autem paragoge: ut achilli pro achillis/& possis pro possitis/& potest p potestis/& mutu pro mutuo.

Ectasis est extensio syllabæ contra naturam uerbi:ut Italiã fato profugus cum italiam prima syllaba correpta dicere debeamus.
Systole est correptio syllaba contra naturam uerbi facta cõtraria ectasi:ut aquosus orion pro orion producte.
Dieresis est diuisio unius syllabæ in duas:ut olli respondit rex albai longai pro albæ longæ.Et aulai in medio libant pocula bachi ꝑ aulæ:& diues pictai uestis & auli pro pictæ.
Sineresis est conglutinatio duarum syllabarum in unam contraria Dieresi:ut phæton & pro phæton: æripidem pro æripedem.
Synalœpha est per interpretationem concurrẽtium inter se uocaliũ lubrica quædã lenisq́ʒ collisio:ut atqʒ ea diuersa penitus dũ parte geruntur.Hæc a quibusdam Sineresis uel collisio nuncupatur.
Eclipsis est cõsonantiũ cũ uocalibus aspere coucurrentibus difficilis ac dura collisio:ut littera mutu mille: & terris iactatu & alto.
Antithesis est litteræ pro littera posito:ut oli subridens pro illi.
Metathesis an transformatio litteraꝝ in alio loco nulla tamen littera ex ea dictione sublata:ut euandre pro euander/& tibre pro tiber.
Schemata lexeos & dianœos sunt quædam figuræ uerboꝝ & sentẽtiaꝝ.Sed schemata dianœos ad oratores ptinent ad grãmaticos uero lexeo.Q uæ cuʒ multa sint ex omnibus fere necessario sunt.xvi. scilicet prolepsis/zeuma/hipozeusis/silepsis/anadiplosis/ anaphora/ epinalesis/ epizeusis/ paranomasia/ schesisonomaton/ paromæon / omeoteleuton.poliptoton/hirmos/polisintheton/dialiton.
Prolepsis est presumptio rerum ordine securarum: ut interea reges ingenti mole latinus procedunt castris.Turnus deinde æneas.
Zeuma ẽ uniꝰ ṽbi cõclo diuersis clausulis apte cõiũcta: ut troiugẽa iterpres diuũ q numia phebi:q tripodas clarii lauros:q sidera sentis.
Hipozeusis ẽ figura supiori cõtraria ubi diuersa uerba singulis clausulis reddunt:ut regem addiit regi memoratqʒ noméqʒ genusqʒ.Sylepsis est diuersaꝝ clausulaꝝ.per unum uerbũ cõglutinata cõceptio ut hic illius arma:hic currus fuit.Hoc schema latæ patet ꝙ fieri solet nõ solũ per partes orationis sed ꝑ accidentia partiũ orõnis.Item sylepsis& i dissimilibus clausulis quãdo dictio singularis uerbo plurali

adiungit ut nobis mitia poma/castaneæ molles & pressi copia lactis.
Anadiplosis est geminatio dictionis q̃ ex ultimo loco p̃cedentis uersus & principio sequetnis iterat̃ ut sequit̃ pulcherrimus astur. Astur equo fidẽs. Anaphora est relatio eiusdẽ uerbi p participiũ plurimorum uersuum ut Nate meæ uires: mea magna potẽtia solus. Nate patris summi: qui tela typhoeatemnis.
Ephanalepsis est uerbi in principio uersus positi in eiusdem fine repetitio; ut Multa super priamo rogitans super hectore multa. Ante etiam sceptrum dictei regis & ante
Epizeuzis est eiusdẽ uerbi in eodem uersu sine aliqua dilatione geminatio: ut meme assum: qui feci in me conuertire ferrum.
Paranomasia est ueluti quædam denominatio uel quotiẽs aliud nomen efficitur de alio/ut nam inceptio est amentium ut amantium.
Schesisonomaton est multitudo nominum cõiunctoꝝ eodem habitu copulandi: ut marsa manus/peligna cohors festina uirum uis.
Parœmeon est qñ ab eisdem litteris diuersa nomina summuntur: ut Tite tute tanti tibi tanta tiranne tulisti.
Omeoteleuton est cum simili modo dictiones plurime finiũtur: ut eos reduci quam relinqui: deuechi quam deferri malui.
Omœpton est cum in consimiles casus exeunt diuersa uerba: ut merentes flentes lachrimantes comitantes.
Poliptoton ẽ multitudo casuũ uarietate distincta: ut littora littorib⁹ cõtraria fluctibus undas. Imp̃cor arma armis pugnẽt ipsiq; nepotes.
Tirmos est series orationis cõtinue tenorem suumq; usq; ad ultimũ seruans: ut principio celum ac terras camposq; liquentes.
Polisynteton est dictio multis nexa coniunctiõibus: ut atamasq; toasq; pelidesq; neoptolemus primusq; macaon.
Dialyton sine Asintheton est figura cõtrãria superiori carens coniunctionionibus: ut ite ferte citii flammas date tela/impellite ramos.
TRopus est dictio trãslata a propria significatione ad inpropriã similitudinẽ ornatus necessitatis ue causa. Sũt aũt duodeci/metaphora/catachresis/metalepsis/metonymia/antonomasia/ epitheton/sinecdoche/onomatopeia/ piphasis/ hipbaton hiperbole

hiperbole/allegoria, Methaphora ē rer͡ʒ uerborūq͡ʒ trāslatio. Hæc fit q̄tuor modis ab aīali ad aīale/ab inaīali ad inaīale/ab inaīali ad aīale ab aīali ad inaīale. Ab aīali ad aīale/ut Typhim aurigā celeres fecere carine. Nā auriga & gubernator nauis aīam hn̄t. Ab inaīali ad inaīale/ut pelagus tenuere rates. Nā rates aīam non hn̄t neq͡ʒ pelagus. Ab inaīali ad aīale/ut atlātis cinctū assiduæ cui nubib⁹ atris. Piniferr͡ʒ caput & uēto pulsat & imbri. Nā mōs aīa͡ʒ nō hēt cui mēbra hoīs attribuūt. Ab aīali ad inaīale/ut si tm̄ pectore robur cōcipis: nam robur aīam nō hēt cū Turnus cui hæc dicunt aīam nō hēat. Scire debem⁹ alias methaphoras esse reciprocas/alias aūt eē ptis uni⁹. Reciprocas: ut altū mare & pfundū celū. Possumus.n. cōuertere altū celū pfūdū mare. Herbæ florēt inuenies pubēt. Possumus.n. conuertere/herbæ pubēt inuenies florēt alias ptis uni⁹ ut seuetes fluuāt/uites gemināt Catachersis est usurpatio nominis alieni: ut patricidam dicimus qui occidit fratrem & piscinam quæ pisces nō habet. Hæc enim ubi extrinsecus sumerent suum uocabulum non haberent.

Metalepsis est dictio pgens gradatim ad id quod ostēdit: ut speluncis addidit atris hoc metuēs. Et post aliquod Mea regna uidēs mirabor aristas. Metonymia est dictio quædā ueluti trāsmutatio: huius autē multæ sunt spēs/aut p id qđ cōtinet/id qđ cōtinet oñdit: ut nunc pateras libate ioui/aut cōtra Crateres magnos statuūt & uina coronant aut p inuētore qđ inuētū ē: ut sine cerere & bacho friget uenus/ aut contra ut uinūq͡ʒ p̄camur. Nā hic deus adest hic presens. Hæc exēpli causa posita addiscētibus. Sunt reliqua demōstrabit lectio.

Antonomasia est significatio uice nois posita. quæ fit tribus modis: ab aīo a corpore extrinsecus. Ab aīo ut magnanimus anchisiades. A corpore ut ipse arduus polyphemus. Extrīsecus ut infelix puer atq͡ʒ impar cōgressus achili. Epitheton ē suppositio dictiōis cū pprio noie nā antonomasia uicē nois sustinet. Epitetho nūq̄ est sine pprio noie ut dira Celeno & diua camilla. Fit ēt tribus modis/ab aīo/a corpore extrīsecus. His duobus torpis ul' uitupam⁹ ul' oñdimus ul' laudam⁹ Sinecdoche est significatio pleni ītellectus capax cum plus minusue pnunciat. Aut.n. a patre totū ostēdit: ut pupesq͡ʒ tuæ pubesq͡ʒ tuor͡ʒ.

Aut cōtra patrē a toto: ut ipsius ante oculos ingens a uertice pontus In puppim ferit. Et alibi: fontemq; ignemq; ferebāt. Meminisse aūt debemus quādo fit a parte totū: faciendū esse ab insigniori parte.
Onomatopea est nomē de sono factū: ut clamorq; uirꝫ/clāgorq; tubaꝝ: tinnitus eris. Atq; leuem stipulā crepitātibus uere flammis.
Periphrasis est circūlocutio quædā quæ fit aut ornādæ rei causa quæ pulchra est/aut iuuādæ q̄ turpis ē/aut iā prima nouo spargebat lumine terras. Titoni croceū linquēs aurora cubile. Et hoc faciunt nimio ne luxu obtusior usu. Sit genitali aruo: & sulcos oblimet inertes.
Hyperbaton est trāscentio quædam uerborum ordinem perturbās Cuius species sunt quinq;/hysterologia siue hysteron/ꝓtheron/anastrophe/parenthesis/sinthesis/themesis.
Hysterologia siue isteron/protheron est sententiæ cum uerbis ordo mutatus: ut & cererem torrere putant flammis frangere saxo.
Anastrophe est uerboꝝ tm̄ ordo prepoſterus in italiā ꝑ cōtra italiam
Parēthesis ē iterposita formatio diuersæ sentētiæ. ut æneas (neq;.n. patrius cōsistere mētē passus amor) rapidū ad naues ꝓmittit achatē.
Themesis ē unius cōpositi uel simplicis sectio una dictione uel pluribus interiectis: ut septem subiecta trioni. Et saxo cere cōminuit brū & massili portāt iuuenes ad littora t:nas ꝑ cerebrū & massilitanas.
Synthesis est hyperbaton obscuꝝ & ex omni parte cōfusum: ut Tris notus abreptas in saxa latētia torquet. Saxa uocāt itali mediisq; i fluctibus aras. Est aūt hic ordo. Tris naues abreptas notus torquet in saxa quæ saxa in mediis fluctibus latentia itali uocat aras.
Hyperbole est dictio fidem excedens augendi minuendi causa. Augendi ut diue candidior. Minuendi ut tardior testudine.
Allegoria est tropus quo aliud significat᷑ aliud dicit᷑: ut & iantropus aropus equū fumātia soluere colla/hoc est carmen finire. Huiusmodi species multæ sunt ex quibus septem eminēt Hironia/Antiphrasis/Enigma/Carientismos/Paronomia/Sarcasmos/Asteismos.
Hironia est tropus qui ꝑ cōtrariū conat᷑ ōndere qđ dicit ut Egregiā uero laudē & spolia ampla refertis: tuq; puerq; tuus. Hæc ubi grauitas pronunciatis adiuerit confiteri uidebit᷑ ꝙ negare intendit.

Antiphrasiis est unius uerbi hironia: ut bellum qđ minime bellum: Et lucum qđ minime lucet.
Enigma est obscura sentētia per obscuram similitudinem rerum: ut mater me genuit: eadem mox gignitur ex me/significat enim aquaꝫ in niuem conuerti/& ex eadem rursus effluere.
Carientismos est quo dura dicta gratius proferuntur: ut interrogantibus nobis. Num quis nos quesierit: responsum detur bona fortuna: exinde intelligitur neminem nos quesisse.
Paronomia est accomodatum rebus temporibusq; prouerbium: ut aduersus stimulum calces & lupus est in fabula.
Sarcasmos est plena odio atq; hostilis derisio: ut en agros. Et quam bello troiane petisti hesperiam metire iacens.
Asteismos est tropus multiplex numerosq; uirtutis: nā asteismus est quicquid rustica simplicitate caret & faceta satis urbanitate exprimitur: ut qui bauium non odit amnet tua carmina meui. Atq; idem iūgat uulpes & mulgeat hircos.
Homoesis est minus note rei per similitudem eius que magis nota ē demonstratio: huius autem tres sunt species/hicon/parabola/paradigma. Hicon est personarum inter se uel eorum que personis accidunt comparatio: ut os humerosq; deo similis.
Parabola uero est reꝝ genere dissimiliū cōparatio ut qualis mugitus fugit cū sautius aram. Taurus & incertā excussit ceruice securim.
Paradigma est exēpli hortantis uel deterrentis enaratio hortantis ut antenor potuit mediis elapsus achiuis. Illiricos penetrare sinus atq; deterentis: ut at nō sic phrigius penetrat lacedemona pastor. Ledeamq; helenam troianas uexit ad urbes. Finis.

Barbariem quicunq; cupis uitare loquendo
Donati hoc lecto codice doctus eris.

Vocum q̄ in toto ope cōtinet̄ breuis & uere interp̄tatio.

Poeta est quæ fingit elegantia carmina diciturq; a pieo qđ est fingo uel facio. Scriba notarius: & qui iussus scribit epistolas Roma urbs in latio q̄ antea fuit Valentia appellata auctore Solio. Musa dea dicta a mosios idest idignatiōe uel iq̄stiōe.

Sunt enim mulę indagatrices scientiarum. Aduenę a longin quo loco uenientes dicuntur. Polent a dapis genus ex ordeo maxime laudat: de hoc ubi de generibus lege. Eneas anchise & ueneris filius. Anchises Capis filius Egina Asopi filia. Familiā dicimus plures psonas q̄ sunt sub unius potestate aut natura aut iure subiecte. Aula pars domus quæ uulgo dicit sala: aulas etiam ollas ueteres appellauere. Barbari generalr dicunt oēs natiōes preter græcos & romanos: dicti q; barbari quasi duriloqui & crassilingues. Omnes igitur qui crasse loquunt & incultis moribus sunt barbaros appellamus. Sincopa concisio interpretat. Graiugine græci sunt. Dardanide troiani dicti a dardano Flecter Iouisq; filio. Nata filia. Liberta quæ ex serua libera facta est. Diun femina q̄ sua uirtute meret diuinitatem Priuigenus filius mariti uxori suæ cuius prior coniunx decessit G-nita filia. Libertinus is q manumittit nūc adiectiuū est: olim substantiuum fuit. Patrona quę defendit Patronus & patrona dicunt respectu dentis & liberi. Concubina (ut Paulus ait) est que cum uxor nō sit cū aliquo tamē cubat & uiuit. Socia confederata & adiutrix in labore.

In secunda declinatione uoces.

Vir maritum: sexum etatem & fortitudinem notat.
Virgilius mantuanus poeta Marone maiaq; natus.
Tideus enei filius Orpheus uates coliopes & apolonis filius Lesbos insula in troade. Chaos cōfusio elemētoꝝ Epitheton appositū siue adiectiuum Templū est edificiū sanctū & nō sanctū Varrone teste diciturq; a tuēdo. Significat & tignū trāsuersuꝫ in edificio ut Festus ait. Caper uir capellaꝝ & grāmatici nomē. Sat cibo plenus. Apocope latine interptat abscisio. Peculium dicit quicqd nr̄o labore acqrimus ponit & p patrimonio: dictūq; ē a peccatorib9 Tiguriū a tegēdo dictū: domus est rustica ex stipula ramis ue tecta. Prosper qui dat felicitatē. Armifer qui arma fert. Armiger minister q dn̄o gerit arma. Puer etatē: filiū seruū/ministrū/& cynedū indicat. Liber bacchus: eo q̄ libertatē uidet homini date. Ingenuus q liberis maioribus natus est & ipse est liber. Liber libri codicē & uo

Turbo uentoꝝ aut aque uolubilis impetus. Appollo deus q pheb⁹ Cupido deus amoris. Margo ſpaciũ externũ nõ cultũ: ut ripe agri aut libri. Anio fluuius qui per tiberim fluit. Nero uxor matris & uis. Sinciput anterior capitis pars. Occiput poſterior. Nepet nomen oppidi in hetruria dicit̃ & nepos Hãnibal Carthaginenſiũ dux. Nequã mollis: laſcius inutilis dict⁹ ꝙ nõ tãti ſit quũ ſit minoris q̃ æſtimatur ut Feſtus ait: Pan deus paſtoꝝ. Flamen ſacerdotis appellatiuũ dict⁹ quaſi filamen uel pileamen quia caput pilo uel pileo cinctũ haberet Numen imperiũ poteſtaſq; dei: deuſq; ipſe. Lien ſplen eſt: ut apud Pli. Ren & rien carũcula eſt: lũbis inherẽs. Sirenes filie acheloi & calliopes ore & pubetenus uirgine reliqua parte corporis piſces plẽ extorum pars in qua uis ridendi. Phorcũ neptuni filius: dicit̃ & phorcus & phorcis. Simon auctoli filius: & alius ſiſyphi. Memnon Titono auroraq; genitus. Sarpedon Lycie rex & Iouis filius. Laocoon ſacerdos troianus. Ceſar dicit̃ quiſquis ceſo uentre matris naſcit̃ Nectar potio deoꝝ. Par duo equales ſimul. Far triticũ plinius. Nar umbrie fluuius. Virg. Sulphurea nar albus aqua. Lupa animal & meretrix. Lupanar proſtibulum. Calx planta pedis. Epar ficatum Carcer locus unde ꝓhibemur exire. Carceres currentium equoꝝ repagula. Mulier a mollitie dicta eſt. Alacer letus & ꝓperans quaſi alis acer. Seruius. Ver anni pars temperatior dictũ ꝙ tunc uertit ſe anni tempus. Saluber ſalutis efficax. Celebris frequẽs & qui in omniũ ore uerſat̃. Hymber uis uenti cũ pluuia. Septẽber quaſi ſeptimus imber. Frater quaſi fere alter dictus. Ether celũ & elementum ignis Ethera ſplẽdor aeris & celi. Later creta cocta in lapidem durata Iter ambulatio. Crater & cratera uas patẽs Sater inſtrumentum quo res ponderantur Panther animal maculoſum: ſ3 generalr panthera utimur. Caracter notamen. Liniamentum littura. Iuppiter dei ſtelleq; nomen. Accipiter rapax uolucris eſt marti ſacra. Opiter ut ait Iulius paris eſt q p̃re mortuo/auo uiuo gignit̃. Maſpiter mars patre: Dieſpiter diei pater. Ir planta manus. Gadir hiſpanie ciuitas: quæ Tarteſum dicit̃. Soror dicta ꝙ ſorſum naſcit̃: ſepaturq; a domo in q̃ nata eſt: uł q̃ſi ſorte diuerſa orta. Auctor aui auget & aſſert auctoritatẽ. Memor q meminit

Sunt enim mule indagatrices scientiarum. Aduehe a longin quo loco uenientes dicuntur. Polent a dapis genus ex ordeo maxime laudat: de hoc ubi de generibus lege. Eneas anchise & ueneris filius. Anchises Capis filius Egina Asopi filia. Familiā dicimus plures psonas q̄ sunt sub unius potestate aut natura aut iure subiecte. Aula pars domus quæ uulgo dicit sala: aulas etiam ollas ueteres appellauere. Barbari generalr dicunt oēs natiōes preter græcos & romanos: dicti q3 barbari quasi duriloqui & crassilingues. Omnes igitur qui crasse loquunt & incultis moribus sunt barbaros appellamus. Sincopa concisio interpretat. Graiugine græci sunt. Dardanide troiani dicti a dardano Flecter Iouisq3 filio. Nata filia. Liberta quæ ex serua libera facta est. Diun femina q̄ sua uirtute meret diuinitatem Priuigenus filius mariti uxori suæ cuius prior coniunx decessit G-nita filia. Libertinus is q manumittit nūc adiectiuū est: olim substantiuum fuit. Patrona que defendit Patronus & patrona dicunt respectu dentis & liberi. Concubina (ut Paulus ait) est que cum uxor nō sit cū aliquo tamē cubat & uiuit. Socia confederata & adiutrix in labore.

In secunda declinatione uoces.

Vir maritum: sexum etatem & fortitudinem notat.
Virgilius mantuanus poeta Marone maiaq3 natus.
Tideus enei filius Orpheus uates coliopes & apolonis filius Lesbos insula in troade. Chaos cōfusio elemētoꝝ Epitheton appositū siue adiectiuum Templū est edificiū sanctū & nō sanctū. Varrone teste diciturq3 a tuēdo. Significat & tignū trāsuersuz in edificio ut Festus ait. Caper uir capellaꝝ & grāmatici nomē. Sat cibo plenus. Apocope latine interptat abscisio. Peculium dicit quicqd nr̄o labore acqrimus ponit & ꝓ patrimonio: dictūq3 ē a peccatosib9. Tiguriū a tegēdo dictū: domus est rustica ex stipula ramis ue tecta. Prosper qui dat felicitatē. Armifer qui arma fert. Armiger minister q dn̄o gerit arma. Puer etatē: filiū seruū/ministrū/ & cynedū indicat. Liber bacchus: eo q̄ libertatē uidet homini date. Ingenuus q liberis maioribus natus est & ipse est liber. Liber libri codicē & uo

Turbo uentoꝝ aut aque uolubilis impetus. Appollo deus q pheb9 Cupido deus amoris. Margo ſpaciũ externũ nõ cultũ: ut ripe agri aut libri. Anio fluuius qui per tiberim fluit. Nero uxor matris & uis. Sinciput anterior capitis pars. Occiput poſterior. Nepet nomen oppidi in hetruria dicit̃ & nepos Hãnibal Carthaginenſiũ dux. Nequã mollis: laſcius inutilis dict9 ꝙ nõ tãti ſit quũ ſit minoris q̃ æſtimatur ut Feſtus ait: Pan deus paſtoꝝ. Flamen ſacerdotis appellatiuũ dict9 quaſi filamen uel pileamen quia caput pilo uel pileo cinctũ haberet Numen imperiũ poteſtaſqꝫ dei: deuſqꝫ ipſe. Lien ſplen eſt: ut apud Pli. Ren & rien carũcula eſt: lũbis inherẽs. Sirenes filie acheloi & calliopes ore & pubetenus uirgine reliqua parte corporis piſces plẽ extorum pars in qua uis ridendi. Phorcin neptuni filius: dicit̃ & phorcus & phorcis. Simon auctoli filius: & alius ſiſyphi. Memnon Titono auroraqꝫ genitus. Sarpedon Lycie rex & Iouis filius. Laocoon ſacerdos troianus. Ceſar dicit̃ quiſquis ceſo uentre matris naſcit̃ Nectar potio deoꝝ. Par duo equales ſimul. Far triticũ plinius. Nar umbrie fluuius. Virg. Sulphurea nar albus aqua. Lupa animal & meretrix. Lupanar proſtibulum. Calx planta pedis. Epar ficatum Carcer locus unde ꝓhibemur exire. Carceres currentium equoꝝ repagula. Mulier a mollitie dicta eſt. Alacer letus & ꝓperans quaſi alis acer. Seruius. Ver anni pars temperatior dictũ ꝙ tunc uertit ſe anni tempus. Saluber ſalutis efficax. Celebris frequẽs & qui in omniũ ore uerſat̃. Hymber uis uenti cũ pluuia. Septẽber quaſi ſeptimus imber. Frater quaſi fere alter dictus. Ether celũ & elementum ignis Ethera ſplẽdor aeris & celi. Later creta cocta in lapidem durata Iter ambulatio. Crater & cratera uas patẽs Sater inſtrumentum quo res ponderantur Panther animal maculoſum: ſꝫ generalr̃ panthera utimur. Caracter notamen. Liniamentum littura. Iuppiter dei ſtelleqꝫ nomen. Accipiter rapax uolucris eſt marti ſacra. Opiter ut ait Iulius paris eſt q pr̃e mortuo/auo uiuo gignit̃. Maſpiter mars patre: Dieſpiter diei pater. Ir planta manus. Gadir hiſpanie ciuitas: quæ Tarteſum dicit̃. Soror dicta ꝙ ſorſum naſcit̃: ſepaturqꝫ a domo in q̃ nata eſt: uł q̃ſi ſorte diuerſa orta. Auctor aui auget & aſſert auctoritatẽ. Memor q meminit

Rethor eloques:ut Cicero ait & qui dicendi arte docet. Bicorpor duorum corporum. Robor arbor est:prisciano auctore. Indecor turpis marcipor puer marci. publipor puer publii. Hector priami filius Actor ꝓpriū uiri Suessani. Marmor candidissimus lapis:antiqssimi marmur dicebāt. Cor ire sedes Vultur uolucris magna q̄ non nisi cadaueribus pascitur Fulgur ignis fulminis. Fulmen templum ipsum Fulgur hominis splēdor. Robur fortitudo: Fur subtractor dicit̄ siue a furto:hoc est obscuro siue q a græcis phor dicit̄:significatq; ēt ser uū. Ebur materia q̄ ex elephāti dentibus fit plinius. Femur pars sub umbilico:in qua pili sunt. Iecur epar est. Arpinax ex arpino patria Cic. as librā & monetā significat. Vas uadis spōsor ĩ re capitali: Mas masculus. Fas licitū. Nefas illicitū. Nugas nugator. Calchas græcus sacerdos & augur Gigas uir altissime stature: filius terre. Adamas lapis durissimus oīum. Pallas euādri filius Pallas dea sapiētie Lampas ignis splēdor aut solis:a lampo q est splendeo. Menas sacerdos bachi. Archas gētile nomen ex archadia. Stipes fustis terre defixus:siue torrēs lignū & oē qđ facile incēdit̄. Miles q pedes militat ꝓprie. Prepes s̄m Higinum dicit̄ auis q̄ oportune uolat ei idoneā sedē capit. Nigidius ostēdit esse q̄ altius sublimiusq; uolet. Appolinarius sulpitius q̄ in gēribus & patulis & porrectis alis uolitat. Teres longus & rotūdus. Ebes piger tardus obtusus. Aries maritus ouiū. Paries murus domorum. Inquies inquietus. Teges con textura quedā ex ullula aūt iuncis:ĩ lodicis similitudinē:uulgo dicit̄ lastola. Plinius & col. Cōpes uincula pedū lignea: sed in usu singu lari numero caret. Tripes qđ tres pedes habet. Apes dicit̄ & apis qđ absq; pede nascit̄ Obses qui pro fide publica tradit̄ imperio al terius:ut in corpus & in uitam seruiri possit si recedatur a fide. deses piger iners Sedes cathedra Cedes interfectio. achilles: Thetidis & pelei filius Orontes troianus uir Eneæ socius Chremes proprium. Lebes uas eneū. Ramnes cēturia Romanorum a Romulo constituta Ceres dea frugū: Merces p̄mium qđ datur la borantibus. Heres qui succedit in patrimonio ex uolūtate defuncti Laches senis ꝓprium. Locuples diues a lociis.i.agr̄s uel a loculis.

lumen significat. Adulter qui adulteruis thoꝝ petit. Socer uxoris cu iusq; pater. Lacer dissipatus laceratus. Iber fluuius in hispania/q & iberus dicit᷑. Iber etiã populus ultra armeniã. Priscianus in .vi. Celtiber populus in hispania a celtis galtis originẽ trahẽs. Lucanus. Profugiq; a gente uetusta. Gallorum celte miscente nomen iberis. Presbyter græcũ est & seniorem significat. Sunt qui ridicule dictum uelint qđ prebeat aliis iter. Mulciber uulcanus q̃si mulces hymbrem Dextra a dextra manu: & prosperum significat. Asper horridus & grãmatici nomẽ. pactolus in Lidia fluuius aureis arenis. Meander ionie fluuius. Magister a magistrãdo: idest regẽdo gubernãdoq; dictus. Glycerium dulcis amor interp̃tatur. Euãder carmentis filius. Tymber ꝓprium uiri & fluminis. Teucer troianoꝝ rex quidam & filius thelamonis. pompeius Romani principis nomen. Caius pronomen est a parentum gaudio dictũ. Epidus laii regis thebanoꝝ filius. panthus troiani sacerdotis nomen. Lucus silua sacra: & incedus est dictus quod densitate arboꝝ nõ luceat uel ꝙ luceat ignibus sacris. populus arbor ꝓducit primã ꝓ multitudine hominum corripit. Fluuius flumen Agnus ouis fetus. Vulgus uilior populi pars & multitudo. Chorus multitudo est: & sine h uentus septentrionalis. pelagus mare. Mille nũmum singularis est numeri A quo (ut inq̃t Varro) fit multitudo milianũmum. Cicero in antimẽ. Qui in quã in illo ãno inuẽtus est qui. L. antonio mille nũmũ ferret expensum uide Macrobium. Triumuir nomen magistratus quẽ tres collegę gerunt. Saturnalia saturni festa septẽ dieꝝ mẽse decembri. Vulcanalia uulcani dei ignis. platanus arbor lata folia habens a platis quod est latum. In tertia declinatione uoces. Pœma inuentio parua: pœsis textus scriptoꝝ. Nonius. Cubile lect9 inde cubiculum. Gũmi dicit᷑ & hæc gũmis. Sinapi herba que & hic sinapis. Nauci putamen nucis: priscianus in .vi. Frugi utilis & modestus. Nihili nullius precii & momẽti: dictũ ꝙ ne hilũ quidẽ est. Mancipi dicit᷑ ad nos ptinere ꝙ ex subhastatione emimus estq; ius. Manceps quisquis a populo emit cõducit ure. Festus. Mancipes sunt publicanoꝝ principes: ut inq̃t asco. Leo animal & signum. Vigil

qui uigilat & custos. Consul nomen magistratus. Tiran celi & uestre filius ponit̃ & p sole. Nomen etiam famam & debitorem significat. Delphin piscis quidam. Sidon opidum in phenitia. Calchar ferreus stimulus. qui calcaneo ad equos urgẽdos adnectit̃. Vomer ferrum aratorium. Gadir oppidum in aphrica. Orator est uir bonus dicẽdi peritus. Turtur piscis & auis. Chlamis uestis genus. Mecenas quidam tuscus eques clarissimus. Pres qui populo se obligat. interrogatusq; a magistratu si sit pres respondet pres. Tyrins genere feminino patriã herculis in peloponeso significat: in masculino est fluuius arguiorum. Aruus ꝑprium uiri. Iners nulli arti officioq; idoneus.
Mors a morẽdo dicit̃. Tiburs ex tibure Puls farina cum aqua & mel le/seu caseo & ouo decocta. Plebs pars uilior populi. Calibs populus quidam & ferrum. Scobs est illa imũdicies ligni que fit terrebra aut serra. Adeps pinguedo. Dapes res quibus in sacris uescimur. Stips moneta que dicit̃ etiam stipis: ut scobs & scobis. Grips animal quadrupes allatum/facie aquile/reliquo corpore leo. Cinips ex cinipia regiõe. Inops omni auxilio & facultatibus destitutus. Stirps ꝓgenies & arboris truncus. Fax lignũ accẽsu3. Stix palus in inferno. Nix aq̃2 celestium spuma uel densatio. Faux summũ gule: ut inquit plinius: & omnis ingressus arctus. Falx ferrũ curruũ quo secãt. Lanx scutella parapsis. Epi oppidũ in græcia. Coniunx maritus & uxor. Arx arduũ munitũq; & turritũ edificiũ. Lac lacte & lact in ñtõ/ueteres ꝓtulerũt. Allec pisciculus marinus sola aqua nutrit̃. Bogud in aphrica opidu3 & regis nomen in genere masculino. Vips potẽtia uiolẽtia copia. Sirma cauda uestis & lõgus ꝓcessus orationis. Monile ornamẽtũ colli. Cepe cepulla. Penelope uxor Vlixis. Virgo puella presertim incorrupta; olim ẽt imberbes pueri: auctore Nonio uirgines dicebant̃ Cõ pago cõiunctio. Ambago circũlocutio. Dido uirago interꝑtat̃ nomẽ est regine belli filiæ. Calisto puella lycaonis filia. Iuno aeris dea.
Caupo esculẽtoꝝ poculẽtorũq; uẽditor dicit̃ ꝛ copo. Caupona uero taberna est & mulier. Priscianus. Cardo dictus quasi cor ianue: in eo enim uertit̃. Ordo recto certa dispositio. Homonis. Ennius. Vulturis in siluis miseꝝ mãdebat homonẽ. Nemo nullus & nulla homo.

rit ipsa. Supellex omne instrumētū usuale: & recula. Scyros insula licomedis. Caribdis in fretu siculo locus rapax nauiū: fuit & femina furax. Sirtis locus arenosus in lybico mari. Neapolis oppidū in campania: interptat̄ noua ciuitas dicit̄ & parthenope. Torquis ornamētū colli. Buris postrema aratri curuatura q̄ & bura dicit̄. Securis istrumentū acutū: quo ligna scindunt̄: pipēnis instrumentū ferreū dictū q̄ h̄ēt duas pinnas.i.duo acuta: puppis cauda nauis. Restis funis peluis a pedib9 lauādis Varro. Maguderis herba: q̄ & laserpitiū dicit̄ plinius in.xix.legim9 & magideris: Iris arcus celestis: Torax pectoris munimētum dicitur & lorica/& tunica ferrea: Sirena puella marina postrema parte piscis Sidon urbs in phenicia: Allecto una ex furiis Titan gigas quidā ponit̄ & p sole Thebais a thebe patronimicum & stacii opus: pallas euādri filius: Rethe a ratitudine: uarro dici uult: Gausape est pānus quo mēsa sternit̄: presepe mensa iumētoꝝ & stabulū ipsum: Soracte mons in sabina: preneste urbs in lacio: olim po stilephanos dicta qd̄ psit mōtib9 uel qd̄ præuos ilicē q̄ abūdat signi ficat: Celene oppidū i phrigia patria Marsię: Ceruical ceruicis substētaculū & munimētū: Sal cōdimēti gen9/sapiētia/& mare & ridiculū Lar deus domestic9/focus/& dom9: pedester quī pedib9 it: Regalis rege dignus. Martialis possessiuū a marte. Iuuenalis pœta Satirus aquinas Martialis pœta hispan9 Vber abūdātia de māmilla Degener qui deterior est parētib9 suis Ouis pec9 lanigera Anguis s̄pēs Vectis palus ferreus Amnis fluuius ab am qd̄ est circum & eo: Rudis indoct9 Rudis uirga qua donant̄ emeriti gladiatores Sospes incolumis. Hospes amicus qui domi suscipit & suscipit̄. Postis latus porte. Limen uero trāsuersa pars tā iferior q̄ superior dicit̄. Strigiles pectines fricatorii quos indi ex hebēo faciebāt. Pugil q pedester certat. Clades cedes etiā unius. Classes multitudo militu3 & nauiū. Sardis urbs ī lidia ad latus tumuli mōtis. Horat.. Quid cōcinna samos quid chersi regia sardis: Alpes mōtes in Italie finibus. Trallis urbs in minori Asia. Ludricū iocalariū & scenicū. Amplustre nauiū ornamētum. Pliades stelle que taurū pficiūt p̄ter caput. Nyades stelle tauri caput suo positu faciūt: ut inquit Gellius. Colchis mulier ex colcho

Merens q meret & meret: sed si cu œ scribat significat q est i mœsticia. Vetus antiquus. Cōplex socius in mala re: supplex genuflexus & iūctis manibus pcās. Cohors multitudo eqtū. Cōlors particeps. Collis montis pars. Panis dictus q primo eius figuras faciebāt: ut mulieris in lanificio panus. Varro. Indoles argumentū futuræ uirtutis aut uitii. Soboles progenies. Heresis opinio tenax & sentētia in qua psistamus electa. Probitas bonitas. Vires potentia corporis. Penates dii domestici: Opes diuitiæ & potētia. Proceres capita trabium eminētia in muris a quibus primates ciuitas sic appellant. Minores qui post nos & trinepotes nostros erūt. Maiores qui ante nos & tritauos nostros fuerūt. Primores primi in ciuitate. Lemures larue nocturnæ & terrificationes imaginū. Luceres qui ex ea cēturia Romana erāt. Sannis inter picenum: cāpaniam & apuliam populus. Ales generale uocabulū sicut uolucris omne uolatile. Auis uero que oua parit & pēnus est pdita pter uespilionē. Toreuma uas pulcherrime sculptū ut corinthium. In quarta & quintā declinatione uoces.
Metus timor de futuro malo. Artus innctura mēbrorū quæ pars Arcus instrumētū quo spicula emittūt & foruix. Partus enixio mulierū Tribu origo seu pars ciuitatis Acus instrumentū sartorū. Domus tectum qđ olim habuit in abltō domi. Spēs effigies spectaculū ymago forma. Meridies ab eo qđ est medius dies affinitate. D & R.
Acies oculi acumen & ferri: & turma equitū instructa Facies & oris & totius corporis factura. Materies rex ex qua aliqd cōstat: & omne lignū: pgenies quasi porrogenita Totus integer Alius diuersus. Alter unus ex duobus. Vter quis duorū Vllus aliquis Nullus nō aliquis. Si quis si aliquis. Ne quis ne aliquis. Ecquiuis en aliquis. Nunquis an aliquis. Quisquis quicūq. Quisnam: interrogatiuū. Quisq omnis. Quispiā aliquis. Quisputas: quis credis: Quispiā aliquis. Respublica ciuitas libera quæ iure regit. Alteruter nūc unus nunc alius de duobus & unus duorū. Olusatrum idest petrosilinū tribunus militū magistratus i exercitu q impatori opponit p militibus Patronimicum a patir & onoma: sed i i uertit sicut in hieronimus q cōponit ex hieros & onoma: & sanctū nomen interptat. Priamides

Agnes mulieris,pprium. Magnes lapillus qui ferrũ ad se trahit & sequit᷑. Displuto & diues. Lis contencio a limite idest termino. Puluis a pellendo Varro. Cucumer a curuore quasi curui mer dictus Glis glitis lappa: gliris animal: gliffis terra. Puber pubis & puber dicit᷑ q iam generare potest: is incipit ab annis q̃tuordecim. Femina uiri potens a.xii. Hic pubes significat etiã femum ut diximus siue languinẽ eius. Collis pars montis. Tibris fluuius Romanus. Pollis ut plinius docet flos est tritici. Cuspis omne acutum. Semis media libra: quasi semias. Cassis cassidis galea clausa: Sanguis etiã uinculũ cõsanguinitatis significat. Exanguis sine sanguine mortuus. Capis poculi genus a capiẽdo: potis compos potens. poleuolo possum uelle. Eneis patronimicum & opus Maronis. potissum possum. Simois troiæ fluuius. adonis pueri nomen. Doris maris dea. Egis munimentum in pectore dee eneũ in hoĩe dicit᷑ lorica & torax. Mar.in.x. Iaspis lapillus. anubis canẽ lingua egyptioꝝ significat: in cuius formã mercuriũ colunt. Clamis uestis lanea. aspis serpẽs Ibis uolucris ciconie similis. Isis dea lanificii. Paris priami filius. Tigris fluuius parthie: & q̃drupes uelocissima: nam parthica lingua tigris sagitta dicit᷑. Nepos quasi post natus filius ex filio filiaue genitus & luxuriosus q patrimoniũ turpiter absumit. Mos bona & mala cõsuetudo dicit᷑ Cos cotis lapis quo ferrũ acuit᷑ Sacerdos a sacris dandis. Cõpos uoti effector. Bos dicit᷑ græce boos. Os oris uultus & facies ipsa & eius pars cõcaua unde uox,pdit. Lepos gratia & uoluptatis cuiusq͂ iocunditas. Odos odor. Heros uir fortis: semideus & plus ab hoĩe hñs. Minos iudex inferni. athos mons macedonie Corpus est quicquid nostris pcipimus sensibus. Vellus lana. Munus donũ & officiũ & ludi gladiatori. Facinus omne factum magnũ & cõe uocabulũ est. pignus pignoris filius: sed pigneris depositũ redimendũ. Rudus calx cum harena mixta: & ruinaꝝ materia. Fenus est usura: sed,pprie fructus agroꝝ. penus est oẽ quo uescunt᷑ hoĩes Cicero usurpat᷑ &,p loco ubi ea seruant᷑. Vlcus nascitur. Vulnus fit. Vlcerare dolore afficere: plagaue. Olus oĩs herba que uescimur.

Tempus est mora motus. Pecus ris significat oē quod humana lin gua & effigie caret: ut inquit Nonius: & ipsum arietem. Pecus ēt pecudis omne aïal preter hominem qd' gregatim pascit̄. Vlpianus Intercus aqua inter carnē & cutem: græce ydropa dicit̄. Prisci. Acus uocat̄ cū p se pisit̄ spica tm̄ aurificū ad usum: plinius ait. Festus uero paleas esse de frumēto quasdā. Lepus animal notū. Tellus dea terre. Terra elementū. Incus fabroꝝ instrumētū sup q̄ cadūt. palus iners aqua latius diffusa siue ex pluuia siue ex flumine aut mari. Grus uolucris collo lōgo. Sus porcus & porca. Es omne metallū: sed p̄sertim id qd' est colore rubro. Fraus ꝓprie in factis. Dolus in uerbis: sed confundunt̄ Vrbs oppidū muro cinctū dicta ab urbo extrema aratri pte Hyems ab io qd' est pluo significat hybernū tēpus & malā tēpestatē Celebs castus: sine liberis sine uxore uiuens dictus q̄ dignā celo uitā ducat. Princeps primus & caput. Auceps aues capiens. Anceps dubius. Biceps duoꝝ capitū. Glans fructus quercus. Iens qui it. Quiens q potest. Rediēs qui reuertit̄. Ambiens blādiciis circum ue niens. Libripēs poderator estimator & numerator qui adibebat̄ etiā in emācipatione quadā imaginaria uēditionis q̄ agebat̄ quinq; testi bus & libripēde. Fallax deceptor. Vecors imprudēs & stultus quasi si ne corde. Grex generale nomen. Armentum speciale. Grex minoꝝ armētum maioꝝ animalium. Grego congrego. Remigis q remigat. Frugis omne frumentū & legumen. Quincunx quinq; uncie quinq; partes assis. Septunx septē uncie. Deunx undecim uncie: quasi dem pta una ex duodecim. Apex omnis summitas & lana in pileo flāmis. Vertex capitis summitas & celiin septentriōe. Lodex lecti tegumen. Veruex aries castratus. Fornix arcus: prostibulum testudo. Fenix auis unica & gentile nomen. Mastrix gūmi lentisci. Bombix frutex bambacii & uermis sericum faciens: qui & necidalus dicitur & bom bilis. Pharnax rex pōti. Crux furca etiam est. Nux fructus qui cortice duriori tegitur. pix glutini genus ex terra ꝓceatum. Trux crudelis Salix arbor: unde salictum. Felix herba. pernox qui ad finem noctis uigilat. pellex quæ cum eo cui uxor non sit corpus miscet Spinx mōstrum pernitiosum: si hominē prius p̄sentiat sin cōtra pe-

filius uel nepos priami. Pelias filia neptisue pelie Penelope ica- rii filia. Vlixis uxor Melos dulcedo Metamorphosis trāsformatio a meta qđ ē trās & morphosis mutatio. Sapho uates lesbia phaonē amauit. Moyses dux iudeorum q dr̄ & moses. Iesus latine interpretat̄ salutaris uł saluator quia cūctis getibus salutifer uenit: fuerūt aūt ultra xp̄m q unguētatur interptat̄ & alii: ut iesus filius naue & iesus filius Iosodech: & iesus orator. De heteroclitis. Monoptotū unius casus a monos & prosis casus: hēt enim unā uocē p oēs casus Aptotū sine casu nomē: habet enim solum rectum. Cete piscis quidā magnus. Delitia & delitiū ut infra dicemus. Delitia etiā tignū est: unde tegule delitiares: & tectum delitiatum. Plus omnis humor corporis noxius. Ador far Pedū baculus in summo uncus: quo pedibus pecudes capiunt̄ Veru ferrū quo caro assat̄ & teli genus. Fors dea & casus Laterē regulam ditionem potestatem Sponte uoluntate propria. Flamine spiritu uento Tabi sanies & putridus cruor. Tabes corruptiō & morbus Macte magis aucte. Tantundē nil aliud significat nisi relationē & similitudinē quantitatis. Priscianus in. xii. uulgo dicit̄ tanto che tāto Lues generalis morbus: ut fluxus uētris: febris & cætera Pestis aut cito occidit aut cito abit Satias: facietas legit̄ facietatis apud Nonium. Grates gratie. Suppetie auxilium. Inficie negationes Repetundarum pecuniarum: accusat̄ q subtraxit aliqd puincialibus uel a nocētibus impunitatis gr̄a munus accepit Specus spelūca astu astutia ab asti idest oppido in quo qdē uersant̄ astuti sunt Natu ortus astutus quasi arte tutus dictus est uel ab astu Labio ppium nomen a magnitudine labiorum. Ganeo gulosus Ganea gulosorū diuersoriū & popina. Aleo lusor Remigis remigator Frondis arborum & tenues herbarum comæ Verberis ictum & baculum significat Feminis pars coxe posterior & mollior. Femora anteriora sunt. Virus uenenū & grauē odorē. Vicis uicissitudinē/facultatē/sortē/officiū/occasionēq significat. Vires corporis robur. Obiice omne quod oppositū

est ut penum terre. Fruges omne genus frumenti. Viscere car nem significat Iura generalia:leges speciales. Rura arua di cta que rursum colant: ut rursum fructus ex eis accipiant. Mora bace arboris:mori & dumi. Tura olibanũ quo deos ueneramur. Defructum est uinum decoctum ad tertias partes:ut columella inqt & dicitur a deferuendo. Mulsum uinum melle mixtum. Princes mors. Athene ciuitas in attica. Thebe in Boetia. Cume in campania. Verule in hernicis. Puteoli in cãpania. argi in græcia oppidum Sanguis uiuentis Sanies mortui. Limus terra aqua macerata. Pontus mare Mundus celum & elementa omnia. Fimus letamen. Geminus dens ultimus ut plinius docet. Vesper ueneris stella. Gasa sermo persicus significat diuitias Labes macula & ruina a labendo.
Humus terra hume facta. Proles progenies. Soboles ꝑgenies Senecta est senum etas sicut senectus:sed non dicitur senecta etas ni si dicamus etas senecta. Iuuenta etas iuuenilis Iuuentus iuuẽ num multitudo. Iuuentas iuuentum dea. prosapia ꝑge- nies antiqua. Strues compositio Secordia stulticia. Parsimonia est moderantia in sumptibus. Arena in.xvii.Gelli Vespera ultima diei pars Ador far Senium etas tedium & odium. Salum mare dictum a uerbo græco saleo quod signifi cat moueo & fluctuo. Letum mors Scenum lutum Euum ætas. Manna ros melleus matutinus. Mãmona auctore diuo Hieronymo diuitias significat lingua syria. Crocum herba. Crocus puer & flos. Baratrum imensa ꝑfunditas apud inferos græ cum nomen. Vesperum & uesper diei finis Lutum cenum terra humore soluta. Mane prima diei pars. Viscũ glutinum quo aues capiunt Spicũ acumen ad spice similitudinẽ. Penũ idem qđ penus de quo supra Macellũ locus ubi uendunt obsonia a macello quodã latrone cuius domus in eum usuꝫ diruta. Nitrũ salis genus. Vitrum materia trãslucida q̃ ex harena & cinere fit. Electrũ est auꝝ in quo qnta pars argẽti portio est: & succinũ qđ alii credunt arboꝝ lachrimas/ alii ex terra oriri. Triticum semen ex quo panis cõficit

Latex aqua/latet enim in terra significat & uinum: nam latet in uua
Lympha aqua. Poculum potio Lacuna fossa aquæ plena.
Lacus locus pfundus: cũ aquis ppetuis ibidẽ natis: efficitq; riuos &
flumina. pisum legumen Quirites Romani dicti: ut Ouidius ait.
Siue quod hasta quiris priscis est dicta Sabinis: seu quia Romanis iũ
x erat ille cures. Primates primi in ciuitate.
Optimates Cicero p sextio inquit eos esse qui ita se in republica gerunt: ut sua consilia optimo cuiq; prebentur populas uero que ea faciebant & dicebant: que multitudini iocunda esse uolebant.
Celites dii celestes. posteri qui post nascentur. Superi dii uel nos respectu antipodum. Inferi dii stigii uel antipodes: & q infra sunt. penates dii qui domi coluntur: dicuntur & penetrales idest secreti uide Macrobium. Libri filii tã mares q̃ feminæ/tã unus q̃ plures. Lemures larue nocturne & terificatiões imaginũ & bestiarum. Nonius Sales facetie Cani capilli senum Fori spatia sunt in nauibus aptiora & ẽt in ludis gladiatoris: dicti qd' ferãt incessum Manes anime beatorum & dii inferi. Fasces insignia cõsulum. Antes eminẽtes lapides uel columne ultime qbus fabrica sustinet & extremi ordines iunearum Carceres funes qui equis currere uolentibus opponunt Casses ferarum uincula & tele aranearum. Frufures morbus capillorum & similia.
pugilares libelli parui: ex quacũq; re: in quibus scribimus stilo: & ut Martialis inquit. Delebis quotiens scripta nouare uoles. Codicilli libelli a codex. Loculi sacculi sunt ad condendas pecunias & matrices mulierum Fasti in quibus anni descriptio cõtinent. Lares dii cuiusq; loci qui dicunt genii Sentes spine Vepres rubi spinarum genus. Luceres centurie Romane nomen.
Tacientes centuria a Tacio sabino Quintilii romuli socii.
Fabii socii Remi. Locri in calabria oppidum.
Appollinares ludi apollonis. Quinquatres festa Minerue.
Circenses ludi qui fiunt in Circo Calende primi dies mẽsium.
Idus partes mensium ab iduare quod est diuidere.
Ferie dies cessationum ab opere. Nundine ferie rusticorum

Nonæ mensium partes. Induciæ cessationes ab armis.
Latebræ latibula Tenebre obscuritates. Terme balnea.
Excubiæ uigiliæ & custodiæ militū. Exuuie uestes & quicquid habemus ab aliquo, Primicie primi fructus ex agro suscepti q diis offeruntur. Inferie sacra defunctoꝝ & exequie.
Exequie funera quæ mortuis fiunt. Inficie negationes.
Suppetie auxilia Dite furie inferni Trice tarditates more.
Ambages circuitiones uerboꝝ Gades montes in Hispania.
Quisquilie quicquid ex arboribus minutis surculorum foliorūq cadit. Sed purgamēta esse terrarum Seruius inquit. Reliqe quicquid ex aliqua re superest Blāditie blādi & moles tactus.
Mine metus incussio p uerba aut signa. Phalere equoꝝ ornamenta.
Nuge ioci & res ridicule, Insidie dolosa expectatio ad aliquem aggrediendum Facetie urbanitates uerborum & rerum.
Illecebre illectiones que in uicio retinent uelud laquei. Delitie delectatio solamen & res delicate & chare, Diuitie opes.
Nuptie cerimonie & hilaritates inducendis uxoribus,
Argutie subtilitates Cune lecti infantium, Scale lignee machine per quas ascēdimus. Scope fericulum quo domus purgatᷣ.
Bige currus a duobus equis tractus; aut equi ipsi currum trahentes,
Trige currus a tribus tractus equis. Quadrige quasi quadriage dicte. Seiuge currus a sex equis tractus.
Gene membrana que oculum tegit: & pars illa in qua pili nascunᷣ,
Antie mulierum capilli demissi in frontem.
Grates gratie quæ pro beneficiis habentur, Nares spiracula nasi
Manubie pecunia exuenda preda Fores hostia que foris aperiunᷣ
Vale hostia que in se replicautur. Latine festa iouis in monte albano, Cerimonie omne genus sacrorum,
Decretale decreta & constitutiones pōtificum. Clitelle rustice celle & stragula quibus azini & bestie insternunᷣ. Mappe mātilia ꝓprie tamen uliosa quibus mēse sternunᷣ Crates instrumēta rustica lata ex uiminibus contexta Gignie a gignēdis dētibus dicte.
Prestigia delusiōes que per dexteritatē alie apparēt quā reuera sint,

Illi qui

Illi qui eas faciunt dicuntur prestigiatores. Ninie laudationes & carmina funebria. Plage funes quibus retia sustentantur infra & supra. Sortes deorum responsa & euentus. Sordes immundities quæ stomachum mouent. Pracordia cartilago iuxta cor. Cunabula cunas & principia dicimus. Lustra ferarum cubile. Castra locus in quo milites tentoria tendūt Rostra forum in quo erat pulpitum ornatum ex rostris nauium antiatium. Seria res graues quasi seorsum a risu. Arma rerum quarumlibet instrumenta. Sponsalia actus despondendi: hoc est futurarum nuptiarum promissio Exta dicta quod ea diis prescentur: que maxime extant eminentq;. Tripudia saltationes. Spolida exuuie. Liba panis genus dictum quod ante quam sit coctum libent. Cibaria esculenta: & res delicate ad uescendum. Classica contentus tubarum. Classicum tube genus: & contentus ipse Serta corolle. Tesca loca augurio designata. Cicero asbera ait esse & difficilia. Iusta sacra defunctorum Bactra populus in scythia. Artaxata urbs in armenia. Carchesia genera poculorum & foramina que in summo malo funes recipiunt. Catullus. Lucida qua summi splendent charchesia mali. Macrobius etiam summam uelorum partem significare docet & utitur singulari numero. Crepundia sunt globuli erei concaui sonori qui collo infantium suspenduntur Vinacea sunt folliculi uue iam presse. Vinaceus adiectiuum est. Pondo libra: & pondus quandoq;. Tempe uallis inter ossam & olimpum in thesalia amenissima Ilia arterie inter uesicam & aluum ad pubem tendentes Ile colon dicit' Menia parietes edificia. Magalia case pastorum. Mapalia case pastorum Milia miliaria: & certa itinerum spacia. Altaria are superum. Palearia pelles pendentes sub collo bouis. Ceraunia montes in epyro. Lachana omne genus oleris. Tor. Ambo duo simul. Cythera ciuitas cypri. Effata sunt ultime precationes augurum post fines auspiciorum: Varro & Seruius. Orgia omnes cerimonie: & ipsa facta bacchi. Parenthalia infe rie que parentibus & aliis etiam fiunt ea inuenit. Eneas ut Oui

dius ait. Bacchanalia bacchi festa. Comitia magistra tum electiones. Solemnia festa que singulis annis certo tempo re fiunt. Pean laus Appollinis & aliorum deorum & ipse appollo. Peana laudes & Pindari opus quoddam. Ostrea pisces: conche ge nus. Flabra uentorum flatus. Iuga montium summitates. Intestina interiora uentris. Flamina uenti Lumina oculi. Totidem tot similiter. Tartarus locus damnatorũ in inferno. Dindimus mons in phrigia. Dindima summitates montis. Tenarus lachonie promontorium. Supparus uestimentum puellarĩ linium: ponit̃ & ꝓ uelo: diciturq̃ ꝙ subtus apparcat Nonius. Menalus archadie mons. Hismarus phrigie. Pilerus gale rus cooperimentum capitis. Taigetus mons laconie Gar garus mons phrigie. Garbasus lini genus: ponitur & pro uelo Infernus locus terre infimus „ Auernus lacus iuxta misenum in campania. Massicus mons in campania. Sibulus uox ser- pentum proprie. Baltheus zona bullis ornata. locus dictum fe stinum. Euentus casus. Iussus præceptum. Permissus ꝑmissio. Pergamus menia troiana a quibus omnia altissima edificia pergama dicuntur. Intubus herba cuius succus cum rosaceo & aceto capi tis dolores lenit. Arbutus arbor lauro similis poma cerasis simi lia gignens. Altilis ab alendo auis domi nutrita & quadrupes: signi ficat & opulentum. Plautus dote altili atq̃ opima. Pascua lo- cus pascendi inculltus. Zizania herbam dicunt: qua & lolium. Buccolica pœma carmine pastorali compositum. Georgica opus de agricultura a gea terra & ergon opus. Rhetorica opus de orattoria. Topica opus de argumentationibus & locis. Rastrum ligo a radẽdo dictum. Claustrum locus clausus & ipsa clausura. Porrũ herba nota. Elysium locus beatoꝝ sub terra. Specus antrum. Epulum conuiuiũ pulchrum & solennis aparatus. Epule cibi in nostrum usum compa rati. Tignus lignum trabs & omnis materia in edificio unde faber ti gnarius. Spicus culmi folliculus: extremus timor ariste. Sinus uas ꝓducit primã & est secundæ declinatiõis. Angiporcus uia in oppido stricta. Tapes pannus crassior diuersi coloris & picture

Mundum ornatus mulieribus. Gelu glacies. Clypeus maior est: & peditum scutum minus/& equitum. Singrapha conscriptio scriptura manu ppria. Cicero in tertio de legibus: omitto quēadmodū isti se gerunt atq; gesserint qui legationes hereditatis aut singraphas suas persequuntur. Sestertius duas libras cum dimedia cōtinet Christallus lapillus candore nitidissimus. Margarita unio. Galerus pileus Turbo trochus & uentorum uolubilitas. Tiaras tegmen capitis insigne: regum persicum Hebenus arbor quædam Gibbus eminentie in tergo. Iuuenalis. Cuperet rutule uirginia gibbum Suetonius in domigibba sibi pone ceruicem auream enatam. Gibber apud priscianum legitur. Curriculus paruus cursus & cursus & spacium. Commentarius liber in quo breues rerum summe continentur & interpretatio operis alicuius Luctus squalor & habitus ex mesticia Rictus facies bruti. Monitus monitio Mulctra uas ubi pastores emungunt. Fretum mare Cometa stella crinita. Arabs ex arabia Congrus mugil & gobio pisces sunt. Arar fluuius germanie. Vapor calor. Clunis posterior coxe pars. Aluus uentriculus qui cibum recipit. Paradisus horti interpretatur. Sardonix lapillus preciosus Iubar splendor & lucifer. Virgilius in iiii. portis iubare ex orto dilecta iuuenta. Pampinus palmes uitis uide plinium & columellam Liquor res liquida. Papauer flos & herba somnifera. Guttur oris & colli pars interior Vas fideiussor. Iugerum est quod iuncti boues uno die exarare possunt: continet duos actus quadratos: idest tam in longitudine q̄ in latitudine. ccxl. pedes. Columella & Varro Quintilianus inquit ducentos & quadraginta in longitudine pedes esse dimidioq; in latitudines patere. Glomus globus ex filo.
Acer arbor. Priscianus in sexto. Sequester arbiter: apud quem ea res de qua contrauersia est deponitur. Modestus sincerus nō a sera sed a carie quasi sine carie: idest corruptione Exanimus mortuus. Pusillanimus quasi pusilli idest parui animi. Limus obliquus. Sublimis altus. Imbecillis debilis. Inarmis sine armis. Enei

mis debilis   Hilaris letus   Insomnis uigil sine somno.
Acliuis pendulus surſum   Decliuis pendulus deorſum   Effre
nis diſſolutus   Infernis incorrigibilis   Perennis perpetuus
indeficiens   Aditus ingreſſus   Aditum pars templi ſecretior
Q ueſtus lucrum nũmarium   Tumultus concitatio uocum &
multitudinis   Colus muliebre inſtrumentum ex quo netur
Ortus natiuitas   Cantus cantatio   Ganthus uero extrema pars
curuatura rote: & ferrum quo rote uinciuntur.   Cetus congregatio
Victus omne quo uiuimus uel quod ad uitam neceſſarium eſt.
Obitus mors   Littera ſignum & manus   Littere epiſtola
Ludus litterarius uel taxillorum & huiuſmodi   Ludi ſpectacula
Celum ether & ſcalprum   Species effigies/ſpectaculum/ima-
go/& forma   Aura uentus & ſplendor. auri & fauor
Diſcrimen periculum & inſtrumentum ad capillos diſcernendum.
Item differentia diuiſio & certamen   Virgilius.   Poſt hos equo di-
ſcrimine piſtrix   Iſtic iſte   Illic ille   Idem ipſemet
Tutemet tu ipſe.   Meapte mea natura & modo
Hicce hic   Hiccine hic ne?   Illancine illa ne?.   Illice ille
Ecca ecce ea/uel ecce hic: ut uult Valla   Ellum ecce eum: ecce ille.

In generibus.

Androgyni proprie ſunt qui ambiguum & neutrum ſexum habent
Liuius io.xxxvii.docet   Hermafroditi qui habent utrunq;: ſed cõ
funduntur.   Papa & papas patrem ſignificat   Pontifex dictus
quod poſſit facere ſiue a ponte   Prefica mulier ad deplorandu3.
mortuum conducta que certis dat modum plangendi: quaſi in hoc
ipſa perfecta.   ſaga mulier ſacrorum perita & aſtuta.
Oleaſter ſilueſtris ſeu ruſtica oliua   Dumus ſpine frutex.
Siler arbuſti genus   ſuber arbor glandifera   Pomum.
Tibullus ipſe feram teneras mauro tempore uites   Ruſticus &
facili grandia poma manu.   Cruſtumium ad ariminum fluuius.
Rhenum in Gallia   Iadar apud ſalonam in adriacum effluens.
Grips alatum animal roſtro adunco: in ceteris leoni ſimile: aurum
in ſcitia cuſtodit.   Oeſtrum dicitur & aſylis muſca eſt boues uexans

Picus auis rubris pennis sparsa que arbores cum sonitu rostro tondit Hacynois auis paulo maior passere pennis purpureis candidis admixtis collogracili & procero: raro uisa bruinali solstitio in mari nidificat. Planeta a plani quod est error dicitur a nobis erraticus. Lanista princeps gladiatorum. Popa pinguis.

Nauta nauita. Citharista fidicen. Pincerna minister in mēsa Sophista est is apud quem dicendi exercitium dicitur. Idem q falsis argumentis malas causas tuetur: preterea ut ait Cicero in hortē Is est nunc hic sophistes sic enim appellantur ii qui ostentationis & questus causa philosophantur. Collega socius in officio. Scurra qui risum ab audientibus captat: non salua dignitate personæ. Lixam aquam ueteres dixerunt: unde lixe qui aquam in exercitu uehunt. Lix cinerem significat & lixiuium. Assecle clientes qui sequuntur quempiam: a sequendo. Perfuga qui a suis ad alios fugit ut iuuetur. Transfuga uero ut iuuet. Turca populus qui & turcus dicitur. Schyta in asia ad septentrionem populus. Geta in Datia populus. Talpa animal ex terra uiuens. Sarmata supra Meotidem paludem populus. Ethiops in ethiopia populus. Dama quadrupes q̄ dorchas dicitur. Amphora uas & mēsura. Cataracta fenestra celi & specus subterranea & pendula portas. Liuius. Pendulas & residentes portas cataractas. Catapulta iaculum uelox uel sagitta. Epithoma breuiarium. Problema dictum implicitum & insolubile: uel propositio cum interrogatione. Pedissequa famulus & famula. Verna puer natus domi ex ancilla ueris tempore. Alienigena diuersi generis homo. Verbigena christus ex uerbo dei natus. Patriua qui liberum occidit. Patricida qui parentum. Homicida qui hominem siue seruum occidit. Sedile sedendi locus. Libye aphrica regio. Nihili nullius precii. Veii oppidum in tuscia. Gabi oppidum in Latio: uia prenestina. Iliturgi oppidum in Hispania Predo raptor. Spado a spao quod est uello. Cudo qui cudit monetam & faber. Ligo rastrum quo terra foditur. Mando emptor uenditorue puerorum & quarumcunq; rerum quas exeqlit. Bubo uolucris nocturna: in fasti augurii. Sellio animal minus lacerta ma

culis plenum. Caro ipsum corpus animantium. Talia est parpena qua afficitur qui illam in alium uolebat inferni aut intulit. Presto paratus presens fauens. Presul qui preest: ut episcopus. Exul qui pulsus e patria est. Stamen quicquid in loco ad mendum ponitur. Fidicen qui fidibus canit. Liricen qui lira canit. Pecten instrumentum quo capillos explicamus: & femur ipsum. Helicon mons bœtie. Barbitron lira & cantus dulcedo. Sindon uestis tenuis. Martialis. Quo tu liber ociose tendis cultus sindone non quotidiana. Babilon in assiria oppidum. Sidon in phenitia oppidum. Dispar non par. Compar consimilis. Linter sciphus capisterium. Tuber fungi genus orbiculatum & callosum. Piper arbor & bacca eius. Cadauer mortuum corpus. Laser herba est. Siler herba cibis grata. Spinter armille genus quo mulieres utebantur in brachio summo sinistro. Priscianus: fibulam in humeris esse dicit. Vber abundans. Cato in secundo originum. Ita res uber fuit. Acer fortis. Celer seuerus & acerbus. paluster ex palude. Campester ex campo. Siluester ex silua. Leuir frater mariti. pir ignis. Martir grecum est: & testis interpretatur. Decor pulchritudo Indecor turpis. Bicolor duorum colorum. Furfur auis est. Astur homo ex astura oppido maritimo in latio. Anxur Taracina dicitur. Ligur ex liguria regione: dicitur & ligus. Boreas uentus a septentrione. Alerrum uetus iuxta Verulas municipium. Fomes assule & arida materia qua ignis nutritur. Seges frumẽti herba & terra ipsa. Superstes qui superuiuit & remanet in uita. Antistes qui excellit alios in aliqua re. Ales omne animal uolans. preses qui presidet. Quadrupes quod quatuor pedes habet. Verres porcus. Hippomanes gutta que stillat a natura eque. & herba que uertit equos in furorem: si gustauerint. Aspis serpentis genus. Tricuspis trium acuminum. Fustis baculus. Ensis spata. Vnguis os tenue indigiti summitate. Follis pila & uentosum instrumentum quo ignis excitatur. Edilis magistratus nomen qui publicis & priuatis edibus & tẽplis & ludis preest & rebus emendis & uendendis. Orbis rotunditas & mundus Vectis palus

ferreus. Axis ferrum quo & circa quem uertitur rota. Torquis ornamenta colli. Corbis uas uindemitorum ex uiminibus. Torris stipes. Canalis canale per quod fluit aqua. Glor soror mariti: & uxor fratris. Logos sermo & ratio. Chios insula in egeo. Epos carmen exametrum. Impos non potens. Compos uoti effector. Chironomos dans gestus manibus. Arctus ursa. Ouidius: esse duas arctus: quarum cirosura uocatur. Nardus herba odorifera. Sinodus coadunatio. Papirus iuncus egypti: in cuius radicibus tenuissime diuisis scribebant. Costus aroma lignum. Bissus lana pinotares conche. Vannus instrumentum quo purgant frumenta. Phascelus nauicula. porticus spacium tectum ante edes Smaragdus lapillus uiridis. Diphtongus conglutinatio duarum uocalium uim suam seruantium in eadem syllaba. Abissus ꝓfunditas aquarum immensa. Delos insula in Egeo. Antomus corpusculum quod sectionem pati non potest. periodus circutio uel circũductus circunscriptio ambitus orationis. philosophus amãs sapientiã. phi localus amans bonũ. Munus donũ. Mus fores. Crus tibia & ossa. Rus ager extra urbẽ. Anus uetula: ab annis dicta: ut ait Festus: siue ab a quod est siue & noos qđ est intellectus. Tribus ciuitatis pars. Nurus uxor filii. Socrus mater uxoris aut filii. Manus membrum & societas. Audax qui non timet. Nugax nugator. Loquax qui nimium loquitur. Rapax qui rapere promptus est. procax petax: unde procare petere. pertinax perseuerans proprie in malũ. Contumax inobediens. peruicax perseuerãs: unde peruicatia in bonis perseuerantia. Nonius: pernix uelox Simplex unicus & apertus Opifex opus faciens. Artifex effector artis aurifex aurum cudens Ferox fortis/& qui nimium irascitur. atrox terribilis Trux crudelis Codex liber & cortex. pollex digitus maior Senex: Tibullus de muliere intelligens. Cõmemorant merito tot mala ferre senem. Index demonstrator & demonstratix Hymbrex tegula. punex lapis leuis & asper: quo pelles & carte fricantur Vibex signum ex ictu flagelli Forfex ferramentum quo fili incidunt: a ferro & filo dictũ Forceps a foruo & capio quasi foruum idest calidum capiens.

Forpex instrumentum quo incidimus/a ferro & pilo. Ramex raptu ra femoris: descentio intestini in uesicam. Carex herba aspera Silex lapis in quo ignis latet. Varix uenarum in tibiis dilatatio Limax uermis quidam Celox nauis genus Exlex sine lege Scobs fossa Insons sine culpa Expers sine parte Torrés fluuius non perpetuus Triens tertia pars assis/uncie quatuor Quadrans quarta pars libre/uncie tres Sextans sexta pars assis/idest uncie due. Dodrans uncie nouem: quasi dempto quadrante ex assea Dextans uncie decem quasi dempto sextante. adeps pinguedo Bifrons duarum frontium: & fallax Efrons impudens sine uerecundia. parens pater & mater Infans puer nundum loquens. Deuirginans uirginis uiolator accidés quod accidit antecedens quod antecedit Decens conueniés: Oriens pars mundi unde sol oritur. Occidens regio ubi sol occidit profluens fluuius animans animal.

In preteritis.

Sed si qua desse uidentur aut aperta per se sunt: aut in constructione inuenies Fosem essem: fore futurum esse
afforem presens forem. Deforem abessem
Conforem simul forem Queso auide quero ausim audeo
Cedo dic uel da Faxo frequentatiuum a facio
aio dico. aue salue salue tam uenientes quam discedétes dicunt Vale soli abeuntes Ouat letatur Labasco incipio labere Dumescit spina gignere incipit amaturio amare meditor Esurio fame afficior: & meditor esse
Glisco cresco sidere auium est sedere hominum
Nideo letor uultu ambigo dubito scando ascendo
Vrgeo inclino strideo stridorem facio
Quatio commoueo Furo irascor insanio Tollor extollor
Remoueor Hio aperio me Hisco os aperio scito & scitor frequenter scire quero accio uoco Lacesso frequenter lacero & prouoco arcesso accuso quasi arcere cupio
Sorbeo deglutio Catulo catulum imitor Catillo exigua

Caluo decipio Cauillo iocoſo calumnior Fundare firmare appellare alloqui & uocare appellere peruenire Compellare alloqui Compellere cogere Legere oculis. percurrere/furari/carpare/nauigare Serrare claudere Cedo dum facit cecidi occido ſignificat & uerbero Cedo ceſſi locum do Tergo mundo ſtrido clamo ſono Denſeo ſpiſſo Duro durum facio Conniueo oculis ſignũ do Vnio coniungo Creſco maior fio Paueo timeo acuo acutum facio aceo acidus ſum pendeo ſuſpenſus ſum & dubius pendo pondero Luceo ſplendeo Lugeo in luctu ſum Frigo in oleo aſſo Frico ſcalpo pandor manifeſtor Vertor uoluor Veror trahor ſcire uere noſſe Noſſe cognoſcere Flare flatum emittere Flere lachrimas emittere Crepo rumpor & ſonitum do Nexo implico Reſto reſiſto obſto plico flecto Duplico quaſi bis plico Replico iterum plico Cubo iaceo Mico ſplendeo:appareo digitis ludo ardeo uror Iraſcor:amo Tondeo capillos aut pilos amputo Decurro ualde curro Repunxi iterum punxi & notaui Repupugi iterum uexaui. Leo deleo Obſoleo putreſio & inueteraſco. Cicero. Obſoleuit iam iſta oratione multo magis quam uerbis refutata Torqueo acriter uexo Flecto torquendo & imito Cieo uoco Mulceo mitigo pelluceo ſiue perluceo ideſt multum luceo a per & luceo:uel a poli quod eſt multum Imbuo impleo maculo incipio Ico percutio plautus:icit femur Compeſco freno Diſpeſco diuido plinius in.v. Inde africam ab Ethiopia diſpeſcens pando manifeſto prendo capio ſcindo diuido Tundo cum ſonitu ferio Ludo ludum facio & componio Rado pilos a cute recido:& ſummam cutem detraho Cludo cero Occidi interemi. Occido pereo Incidi ſecui Reſidi reſecui Incido caſu inter

uenio. Concido simul cado Cudo ferio percutio. Pedo cre
pitum emitto. Tendo extendo:dirigo Dego uiuo. Cogo cõ
ſtringo. Impingo affigo. Negligo ſperno:nõ eligo. Mergo ſub
aquam mitto. Corrigo reprehendo. Surgo erigo me. Colo amo
adoro/habito/orno/& excolo. Pſallo canto. Tollo aufero ſuble
uo. percellere eſt animum ferire. percutere corpus ledere.
promo pronuncio:palam effero Gemo doloris uocem do
Sino permitto. Sterno occido. Deiicio planum reddo.
Gigno genus & principium do. Lino ungo. Scalpo frico ſca-
bo. Linguo dimitto. percurro ante curro. Vro conſumo.
Flecto plico. Necto implico pecto explico capillos. plecto fe
rio:unde plectrum. Conuiuo ſimul uiuo. Reuiuo reſuſcito
Iacio immitto. Icio ferio. Flicio feriendo extraho euoco.
Fodio terram cauo. Rapio raptim capio. Concutio ferio:quaſſo.
Fluo diſcurro. Struo compono. Traho per terram uiolenter
duco. Vincio ligo Sancio legem firmo. Farcio impleo
Rauceo raucus ſum. Amicio cooperio. Salio ſalto:& ſale ſpargo.
Deſilio deſcendo. Sepio circundo. Cambio omitto.
Cooperio tego. Comperio cum experientia inuenio. Langueo
debilis ſum Valeo medium uocabulum. Eſtuo uehemẽ-
ter caleo Iuo penas patior:& crimen purgo. Horreo timeo
Sugo ore attraho. Reiicio repello. Reficio recreo: reſtauro
Oſtendo demonſtro. Abſcondo occulto. Findo diuido.
Indulgeo operam do & benigne concedo:& tracto. Adoleo creſco
& propitio quando eſt uerbum ſacrum. Sepelio humo. Amicio
tego Cenceo iudico/ſuadeo/puto/precipio. Torreo deſicco aſſo.
Molo tero. Occulto celo. Diruo proſterno Eruo ualde
diruo:eripio & diruendo excerpo Mingo lotium emitto
Ango uexo:dolorem incutio. Lambo lingua tracto lingo
Vrgeo conſtringo. Operio expecto. Comminiſcor confiingo
Tuor uideo. Tueor defendo:ſeruo proficiſcor diſcedo ut
eam longius. Nanciſcor ſortior acquiro. Fatiſcor faſſus ſum.
Aperio me & diſſoluor. Cõperior inuenio. Diuertor in diuerſuȝ eo.